

คู่มือการทำกับงานวิชาการ ด้านการจัดทำแผนด้วย SEA

โดย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กันยายน 2567

จัดทำโดย

UAE
UNITED ANALYST AND ENGINEERING
CONSULTANT COMPANY LIMITED

คำนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินการขับเคลื่อนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ด้านการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้วยการจัดทำเอกสารเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเผยแพร่แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) ทำให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนของการจัดทำ SEA และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดทำแผน ซึ่งจากที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานเจ้าของแผน ได้นำแนวทาง SEA เป็นเอกสารอ้างอิง สำหรับใช้ในการจัดทำแผนด้วย SEA ซึ่งทำให้ได้ผลที่ได้รับบทเรียน และประสบการณ์จากการจัดทำแผนด้วย SEA จากการใช้แนวทาง SEA ดังกล่าว และ สศช. พบว่าในบางกรณียังมีความท้าทายในการกำกับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดทำ SEA ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

“คู่มือการกำกับงานวิชาการ ด้านการจัดทำแผนด้วย SEA” ฉบับนี้ จึงได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการกำกับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดทำ SEA ของหน่วยงานเจ้าของแผน รวมถึงคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.) ภายใต้ (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. ดังนั้น สศช. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้ จะเป็นเครื่องมือสำหรับการกำกับคุณภาพ SEA และเป็นเอกสารอ้างอิงที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานเจ้าของแผนดังกล่าว ในการกำกับการจัดทำ SEA ให้มีหลักการ ขั้นตอนและประเด็นพิจารณาสำคัญ ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมทั้งมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวทาง SEA ต่อไป

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กันยายน ๒๕๖๗

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ แนะนำคู่มือ.....	๑
๑.๑ บทนำ	๑
๑.๒ การใช้คู่มือ	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของคู่มือ.....	๙
๑.๔ ขอบเขตการใช้คู่มือ.....	๑๐
๑.๕ กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือ.....	๑๐
๑.๖ ประโยชน์ของคู่มือ	๑๑
๑.๗ เนื้อหาของคู่มือ.....	๑๒
๑.๘ คำแนะนำในการใช้งานคู่มือ.....	๑๓
บทที่ ๒ การพิจารณาความพร้อมก่อนการจัดทำ SEA.....	๑๔
๒.๑ หลักการ.....	๑๔
๒.๒ ประเด็นพิจารณาสำคัญก่อนการจัดทำ SEA.....	๑๕
บทที่ ๓ การกำกับกระบวนการ SEA.....	๒๔
๓.๑ หลักการและแนวทางกำกับ.....	๒๔
๓.๒ รายละเอียดการกำกับการจัดทำ SEA.....	๒๖
๓.๓ สรุปรวิธีการหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA	๓๗
บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๘๑
๔.๑ บทสรุป	๘๑
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๘๒
เอกสารอ้างอิง	๘๔
ภาคผนวก ก คำถามที่พบบ่อย.....	๘๕
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแนวทางการนำผลการค้นพบ รวมถึงผลการจัดทำ SEA ไปบูรณาการ เข้ากับการจัดทำแผน.....	๘๘

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่ ๑ - ๑	กระบวนการจัดทำคู่มือการกำกับงานวิชาการ ด้านการจัดทำแผนด้วย SEA.....	๓
รูปที่ ๑ - ๒	การใช้คู่มือกำกับฯ สนับสนุนกลไกและองค์การขับเคลื่อนการดำเนินงาน SEA.....	๗
รูปที่ ๑ - ๓	กระบวนการกำกับกับการจัดทำแผนด้วย SEA และการใช้คู่มือฯ ในช่วงต่างๆ ของ กระบวนการ SEA.....	๘
รูปที่ ๑ - ๔	การใช้งานคู่มือฯ ในแต่ละบทสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ กสย. และคณะกรรมการ/ คณะทำงานของหน่วยงานเจ้าของแผน ในช่วงก่อนและระหว่างการจัดทำแผน ด้วย SEA.....	๑๓
รูปที่ ๓ - ๑	สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับ จำแนกตามขั้นตอนย่อยของการกำหนด ขอบเขต.....	๒๘
รูปที่ ๓ - ๒	สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับ จำแนกตามขั้นตอนย่อย ของการพัฒนา ทางเลือกและการประเมินทางเลือก.....	๔๔
รูปที่ ๓ - ๓	สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกับการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	๕๕
รูปที่ ๓ - ๔	สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกับการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล.....	๖๐
รูปที่ ๓ - ๕	สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกับการจัดทำรายงาน SEA.....	๖๖
รูปที่ ๓ - ๖	สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกับการบูรณาการผล SEA กับแผน.....	๖๙
รูปที่ ๓ - ๗	สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย	๗๒

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๓ - ๑	เกณฑ์การดำเนินงาน SEA ที่ดี ที่ใช้ในการกำกับผลลัพธ์ของการจัดทำ SEA ให้มีคุณภาพ	๒๔
ตารางที่ ๓ - ๒	การกำกับขั้นตอนการกำหนดขอบเขต.....	๓๐
ตารางที่ ๓ - ๓	การกำกับขั้นตอนการพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก	๔๕
ตารางที่ ๓ - ๔	การกำกับขั้นตอนการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	๕๖
ตารางที่ ๓ - ๕	การกำกับขั้นตอนการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล.....	๖๑
ตารางที่ ๓ - ๖	การกำกับขั้นตอนการจัดทำรายงาน SEA	๖๗
ตารางที่ ๓ - ๗	การกำกับกระบวนการบูรณาการผล SEA กับแผน	๗๐
ตารางที่ ๓ - ๘	การกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย	๗๓
ตารางที่ ๓ - ๙	สรุปวิธีการหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน ของการจัดทำแผนด้วย SEA.....	๗๘

บทที่ ๑

แนะนำคู่มือ

๑.๑ บทนำ

๑.๑.๑ เหตุผลและความจำเป็น

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขับเคลื่อนการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายความยั่งยืน โดยการดำเนินงานที่ผ่านมา สศช. ได้ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการนำ SEA ไปใช้ในการจัดทำแผน ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการเผยแพร่เอกสาร แนวทาง SEA และคู่มือ SEA ต่างๆ โดย สศช. ได้จัดทำและเผยแพร่เอกสาร แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) เพื่อใช้เป็นเอกสารทางวิชาการที่สนับสนุนความเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนของการจัดทำ SEA และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดทำแผน รวมถึงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจด้าน SEA ให้กับผู้ที่สนใจและเป็นการสนับสนุนการขับเคลื่อน SEA ของประเทศไทย และการจัดทำและเผยแพร่คู่มือ SEA สำหรับการวางแผนเชิงพื้นที่ (สศช., ๒๕๖๕) และคู่มือ SEA เพื่อประยุกต์ใช้กับแผนการพัฒนาเฉพาะด้าน เช่น (ร่าง) คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เชิงประยุกต์ เพื่อการวางแผนด้านทรัพยากรน้ำ (สศช., ๒๕๖๖ก) และ (ร่าง) คู่มือติดตามและประเมินผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (สศช., ๒๕๖๖ข) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจัดทำ SEA เพื่อการพัฒนาแผนต่างๆ ที่ผ่านมา ยังไม่มีเครื่องมือและกระบวนการในการตรวจสอบคุณภาพ หรือกำกับการดำเนินงานของ SEA ให้มีคุณภาพบนมาตรฐานทางวิชาการที่เหมาะสมและเชื่อมั่นได้ว่าแผนที่นำไปใช้แล้วมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ สศช. จึงจัดทำคู่มือสำหรับสนับสนุนและใช้กำกับการจัดทำแผนด้วย SEA คือ “คู่มือการกำกับงานวิชาการ ด้านการจัดทำแผนด้วย SEA” ซึ่งเป็นเอกสารด้านวิชาการ สำหรับกำกับการจัดทำแผนด้วยการใช้กระบวนการ SEA โดยเฉพาะสำหรับแผนที่มีการประกาศรายชื่อตาม (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. การจัดทำคู่มือกำกับงานด้านวิชาการฯ นี้ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้ใช้สามารถกำกับการจัดทำ SEA ให้มีคุณภาพด้วยหลักเกณฑ์ในการกำกับที่เป็นมาตรฐานในทิศทางเดียวกัน และเพื่อให้หน่วยงานเจ้าของแผนมั่นใจว่าสามารถนำผลลัพธ์ของ SEA ไปบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คู่มือฯ จะสนับสนุนความพร้อมในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.)

๑.๑.๒ กระบวนการจัดทำคู่มือ

กระบวนการจัดทำคู่มือฯ ฉบับนี้ เริ่มต้นด้วยการทบทวนวรรณกรรมต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์คุณภาพของการจัดทำ SEA (Performance Criteria) รวมทั้งการวิเคราะห์ บทเรียน ประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ จากการจัดทำ SEA สำหรับแผนต่างๆ ที่ผ่านมากในประเทศไทย และสังเคราะห์เป็น

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาสำหรับการจัดทำแผนด้วย SEA ในแต่ละขั้นตอนว่าต้องใช้วิธีการศึกษาอย่างไร มุ่งทำให้เกิดผลลัพธ์อะไร และต้องใช้เกณฑ์ใดในการตรวจสอบผลลัพธ์ว่าได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ เพื่อให้กระบวนการจัดทำ SEA มีคุณภาพและประสิทธิภาพ คู่มือฯ ฉบับนี้ อ้างอิงข้อมูลการทบทวนต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดทำ ดังนี้

๑) วรรณกรรมด้านการจัดทำและกำกับ SEA ในต่างประเทศ

ดำเนินการโดยทบทวนวรรณกรรมต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ทั้งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดทำ SEA ในประเทศต่างๆ รวมถึงแนวทางการควบคุมคุณภาพ และการกำกับการจัดทำ SEA ในต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีเอกสารที่ใช้เพื่อกำกับงาน SEA เป็นการเฉพาะ) ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมต่างประเทศ คือ แนวคิดและประเด็นสำคัญของการจัดทำ SEA รวมถึงกระบวนการกำกับ SEA ให้มีประสิทธิภาพ

๒) เอกสารแนวทาง SEA และคู่มือด้าน SEA ที่เกี่ยวข้อง ของ สศช. ซึ่งจัดทำเผยแพร่ภายในประเทศ

ดำเนินการทบทวนเอกสารแนวทาง SEA และคู่มือด้าน SEA ที่เกี่ยวข้อง ที่ สศช. มีการจัดทำ ได้แก่

- (๑) แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔)
- (๒) คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่ (สศช., ๒๕๖๕)
- (๓) (ร่าง) คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เชิงประยุกต์ เพื่อการวางแผนด้านทรัพยากรน้ำ (สศช., ๒๕๖๖ก)
- (๔) (ร่าง) คู่มือติดตามและประเมินผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (สศช., ๒๕๖๖ข)

ผลจากการทบทวนสาระสำคัญของแนวทาง SEA และคู่มือ SEA ต่างๆ ทำให้ได้โครงสร้างของหัวข้อและเนื้อหาในการกำกับซึ่งต้องสอดคล้องกับแนวทาง SEA ในเรื่องของจุดเน้น ประเด็นสำคัญที่อาจเกิดข้อผิดพลาดของการทำ SEA ในแต่ละขั้นตอน สำหรับประกอบการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่ต้องกำกับต่อไป

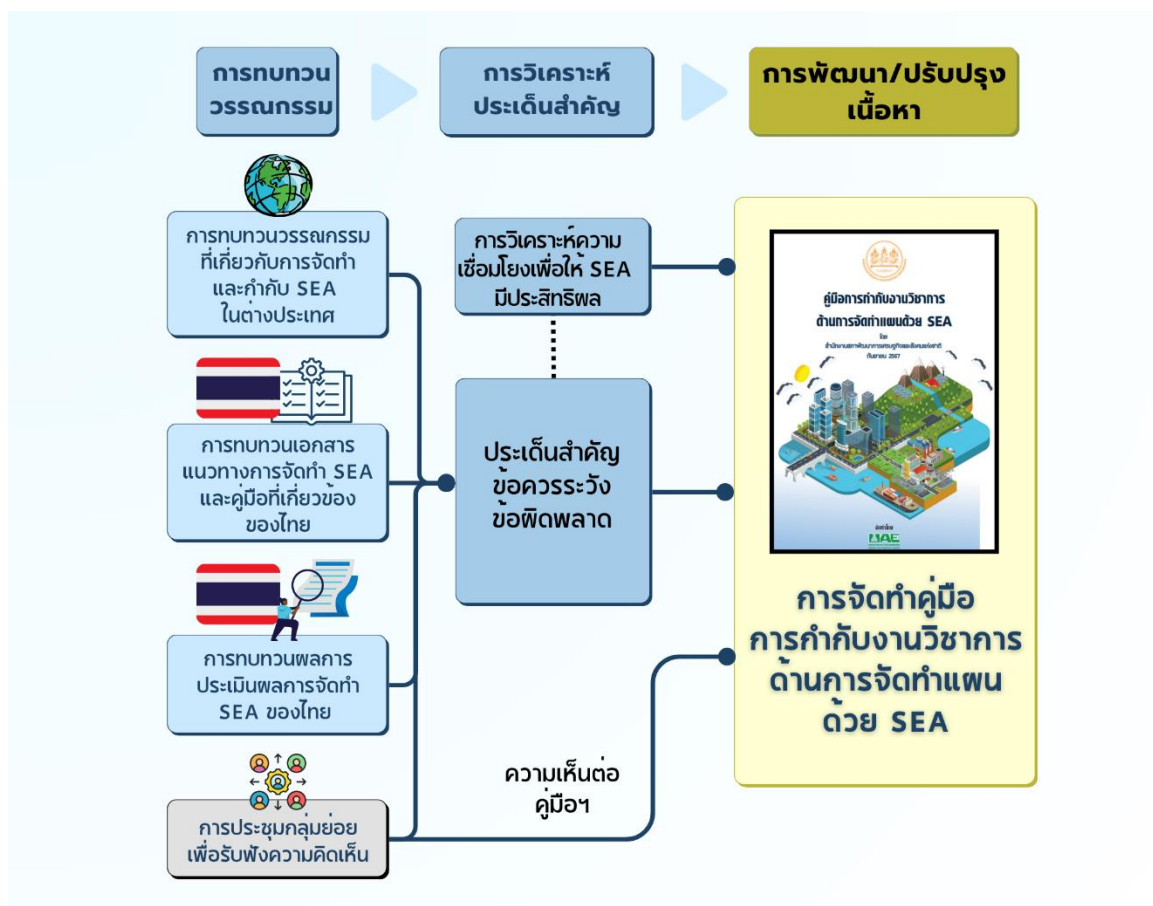
๓) การประเมินผลการศึกษา SEA ของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๖

ดำเนินการทบทวนโครงการจัดทำแผนที่ใช้กระบวนการ SEA ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๖ รวมทั้งสิ้น ๑๑ โครงการ ครอบคลุมประเภทแผนด้านทรัพยากรน้ำ ด้านพลังงาน และด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการทบทวน พบประเด็นสำคัญที่หน่วยงานต่างๆ มีการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำ SEA รวมถึงข้อบกพร่อง ปัญหา อุปสรรค ของการจัดทำ SEA ที่ผ่านมา ทั้งประเด็นในเชิงบริบทแวดล้อม ปัจจัยด้านบุคลากร ระยะเวลา กระบวนการที่ใช้จัดทำ SEA แต่ละขั้นตอน รวมถึงการบูรณาการผลของ SEA กับการจัดทำแผน ซึ่งถือเป็นประสบการณ์และบทเรียน ซึ่งได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญในการกำกับไว้ด้วย

๔) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของหน่วยงานเจ้าของแผน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ด้านการกำกับและจัดทำ SEA ในประเทศไทย

ในระหว่างการจัดทำคู่มือฯ มีกระบวนการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วม โดยจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะรวม ๔ ครั้ง โดยแต่ละครั้งประกอบด้วย ผู้แทน สศช. และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ในฐานะฝ่ายเลขานุการที่จะสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ กสย. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ผู้แทนหน่วยงานเจ้าของแผน ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในการจัดทำ SEA หรือการกำกับจัดทำ SEA หรือการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา สำหรับโครงการที่จัดทำแผนด้วย SEA และกลุ่มที่ปรึกษาที่เคยจัดทำ SEA ซึ่งการประชุมในแต่ละครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ของการจัดทำแผนด้วย SEA ที่ผ่านมา รวมถึงหลักการ แนวทาง ประเด็นสำคัญเพื่อกำกับจัดทำแผนด้วย SEA ให้มีคุณภาพ

ผลการประชุมกลุ่มย่อย ทำให้ได้ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา ข้อควรระวัง ประเด็นที่อาจมีข้อผิดพลาด ในการจัดทำ SEA ในประเด็นและขั้นตอนต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงรายละเอียดในการกำกับของคู่มือฯ ให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ต่อไป

รูปที่ ๑ - ๑ กระบวนการจัดทำคู่มือการกำกับงานวิชาการด้านการจัดทำแผนด้วย SEA

๑.๒ การใช้คู่มือฯ

๑.๒.๑ กรอบแนวคิดและขอบเขตของการใช้คู่มือฯ

ในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ ได้นำผลการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากที่ระบุไว้ในหัวข้อกระบวนการจัดทำคู่มือ (หัวข้อ ๑.๑.๒) มาใช้เพื่อกำหนดสาระของเนื้อหา และระบุประเด็นสำคัญที่ใช้ในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ในแต่ละขั้นตอน นอกจากนี้ ได้นำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ได้รับจาก สศช. และ สผ. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ ที่จะสนับสนุนการทำงานของคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ผู้แทนหน่วยงานเจ้าของแผน ซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดทำ SEA หรือการกำกับการจัดทำ SEA การดำเนินการดังกล่าว ทำให้ได้กรอบแนวคิดและขอบเขตการใช้คู่มือฯ โดยการระบุประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา ข้อควรระวัง ประเด็นที่อาจก่อให้เกิดข้อผิดพลาด ความไม่สมบูรณ์ของผลลัพธ์การจัดทำ SEA ในขั้นตอนต่างๆ กรอบแนวคิดและขอบเขตของการใช้คู่มือฯ มีดังนี้

(๑) การกำกับการกำหนดขอบเขตงานการจัดทำ SEA เพื่อทำความเข้าใจขอบเขตงาน การกำกับการขั้นตอนการจัดทำ SEA และตรวจสอบว่าการจัดทำ SEA ดำเนินการตามระเบียบ ข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้อง สำหรับแผนประเภทนั้นๆ

(๒) การกำกับการวัตถุประสงค์และข้อกำหนดของการจัดทำ SEA เพื่อกำกับความต้องการ ชัดเจนของวัตถุประสงค์ของการจัดทำ SEA และความสอดคล้องกับข้อกำหนดของการจัดทำ SEA โดยจะต้อง ระบุวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน ครอบคลุมบริบทแวดล้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

(๓) การกำกับการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำกับคุณภาพและความครอบคลุม ของข้อมูลที่ใช้ประกอบการจัดทำ SEA ว่าแหล่งข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ เพียงพอ ครอบคลุมและทันสมัย สำหรับการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ใช้ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการ SEA และตรวจสอบว่ามี การประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสมและเพียงพอ รวมถึง พิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การใช้แบบจำลองใน การศึกษาและการใช้เครื่องมือเพื่อประเมินทางเลือก เป็นต้น

(๔) การกำกับการเพียงพอของกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อประเมิน ระดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในขั้นตอนต่างๆ ตลอดกระบวนการ SEA ทั้งผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง โดยตรงและโดยอ้อม รวมถึงสาธารณชน มีการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอและนำ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาประกอบการจัดทำแผนด้วย SEA ตลอดจนมีการประเมินว่ารายงาน SEA ได้ นำความต้องการ ปัญหา ข้อห่วงกังวล ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย มาบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผนด้วย SEA อย่างครบถ้วนและรอบคอบ

(๕) การกำกับการพัฒนาและประเมินทางเลือก เพื่อกำกับว่าการจัดทำ SEA ได้มีการกำหนด ทางเลือกตามสภาพปกติ และทางเลือกต่างๆ อย่างเหมาะสม และทางเลือกที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินผลกระทบ ของทางเลือก การวิเคราะห์เปรียบเทียบทางเลือกต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ก่อนตัดสินใจเลือกทางเลือก ที่เหมาะสม

(๖) การกำกับการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และประสิทธิผลของมาตรการเพื่อความยั่งยืนที่เสนอ รวมถึงการเสนอข้อแนะนำเพื่อส่งเสริมหลีกเลี่ยง ลดหรือบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากทางเลือกทั้งทางบวกและลบ และพิจารณาว่ามาตรการเพื่อความยั่งยืนที่กำหนดขึ้น มีความเฉพาะเจาะจง สามารถวัดผลได้ ดำเนินการได้จริงในทางปฏิบัติ และมีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ

(๗) การกำกับการบูรณาการผลการจัดทำ SEA กับแผน เพื่อประเมินขอบเขตเนื้อหาที่ผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะจากการจัดทำ SEA ในทุกขั้นตอน ถูกนำไปใช้ตัดสินใจโดยหน่วยงาน และผนวกผลการจัดทำ SEA ในการจัดทำแผนทุกขั้นตอน และกำกับว่าการจัดทำ SEA ไม่ได้เป็นเพียงการจัดทำเอกสารผลการจัดทำ SEA เท่านั้น แต่ยังมีส่วนสนับสนุนในการจัดทำแผนของหน่วยงานด้วยข้อมูลที่รอบด้าน

(๘) การกำกับการตรวจสอบและประเมินความโปร่งใสและการเข้าถึงข้อมูล SEA เพื่อกำกับความโปร่งใสของกระบวนการ SEA รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลของผู้มีส่วนได้เสียและการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะว่าผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงข้อมูลผลการจัดทำ SEA รวมถึงรายงาน SEA ได้โดยสะดวก ผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ หน้าจอที่สรุปข้อมูล (Dashboard) บนเว็บไซต์ดังกล่าว เป็นต้น

(๙) การกำกับการใช้แผนการติดตามและประเมินผล เพื่อกำกับว่ากระบวนการจัดทำ SEA ได้มีการเสนอแผนหรือรายละเอียดของการติดตามและประเมินผล SEA และการดำเนินงานตามแผนที่จัดทำด้วย SEA รวมถึงการดำเนินงานตามมาตรการเพื่อความยั่งยืน อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และกำกับว่ามีการวางกลยุทธ์การจัดการที่ยืดหยุ่นและปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เพื่อตอบสนองต่อผลกระทบที่ไม่คาดคิดในอนาคต

(๑๐) การกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ดีตามหลักสากล เพื่อกำกับว่าการจัดทำ SEA แต่ละขั้นตอน สอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practices) ในการประเมินผลลัพธ์ของแผนที่มุ่งสู่ความยั่งยืน เช่น เกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดโดยองค์การระหว่างประเทศ เช่น เกณฑ์การประเมินสิ่งแวดล้อม (SEA Performance Criteria) ของสมาคมระหว่างประเทศด้านการประเมินผลกระทบ (International Association for Impact Assessment: IAIA, 2002) เป็นต้น

(๑๑) การกำกับเพิ่มเติมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นทางเลือกการกำกับเพื่อตรวจทานเพิ่มเติม (ถ้ามี) หรือได้รับการร้องขอจากผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้มั่นใจว่าตลอดกระบวนการจัดทำ SEA ได้มีการปรึกษาหารือร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการจัดทำหรือกำกับ SEA ในประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ สามารถช่วยสนับสนุนการกำกับในประเด็นเฉพาะ และประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของ SEA อย่างเป็นกลาง

๑.๒.๒ การใช้คู่มือฯ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน SEA

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของกลไกและองค์กรที่ใช้ในการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ (ดังรูปที่ ๑ - ๒) พบว่าในกระบวนการจัดทำ SEA มีกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่ใช้คู่มือฯ ฉบับนี้ ได้แก่ ๑) หน่วยงานเจ้าของแผน ประกอบด้วย คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา (หรือกรณีหน่วยงานไม่ได้จัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อจัดทำ SEA ก็จะเป็นคณะทำงานของหน่วยงานเอง) และคณะกรรมการกำกับการจัดทำ SEA (ถ้ามี) และ ๒) คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการมีส่วนร่วม ภายใต้ กสย. โดยหน่วยงาน

เจ้าของแผน จะใช้คู่มือฯ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนด้วย SEA ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานทางวิชาการ ส่วนคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการมีส่วนร่วม จะใช้คู่มือฯ นี้ เพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ แนวทางการจัดทำ SEA แก่หน่วยงานเจ้าของแผน

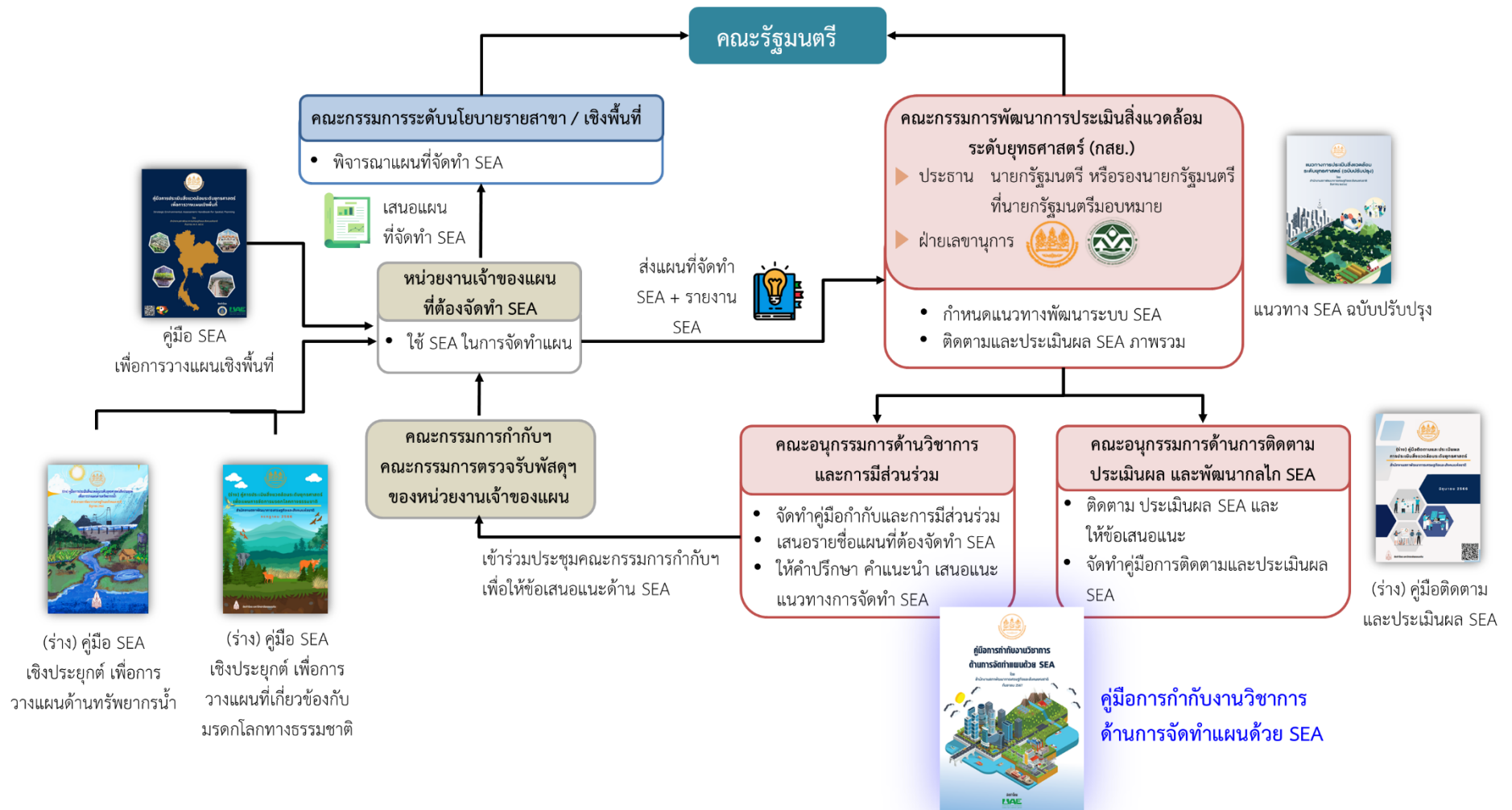
การใช้คู่มือฯ นี้ ในการขับเคลื่อน SEA จะสนับสนุนตลอดกระบวนการ SEA ครอบคลุม ๓ ช่วง คือ ๑) ช่วงก่อนการจัดทำแผนด้วย SEA (Pre-Process) ๒) ช่วงกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA (In-Process) และ ๓) ช่วงหลังการจัดทำแผนด้วย SEA (Post-Process) (แสดงดังรูปที่ ๑ - ๓) ซึ่งในด้านกลไก หน่วยงานรับผิดชอบ และการดำเนินงาน มีรายละเอียดดังนี้

๑) **ช่วงก่อนการจัดทำแผนด้วย SEA** - มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเจ้าของแผน ประกอบด้วย คณะกรรมการหรือคณะทำงานของหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อจัดทำแผนด้วย SEA หรือกรณีที่หน่วยงานมีการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อจัดทำแผนด้วย SEA จะเป็นคณะกรรมการจัดทำ (ร่าง) ขอบเขตงานจ้าง ที่ปรึกษา ซึ่งจะต้องถ่วงความจำเป็นและรูปแบบการจัดทำ SEA เตรียมความพร้อม และกำหนดกรอบการจัดทำ SEA

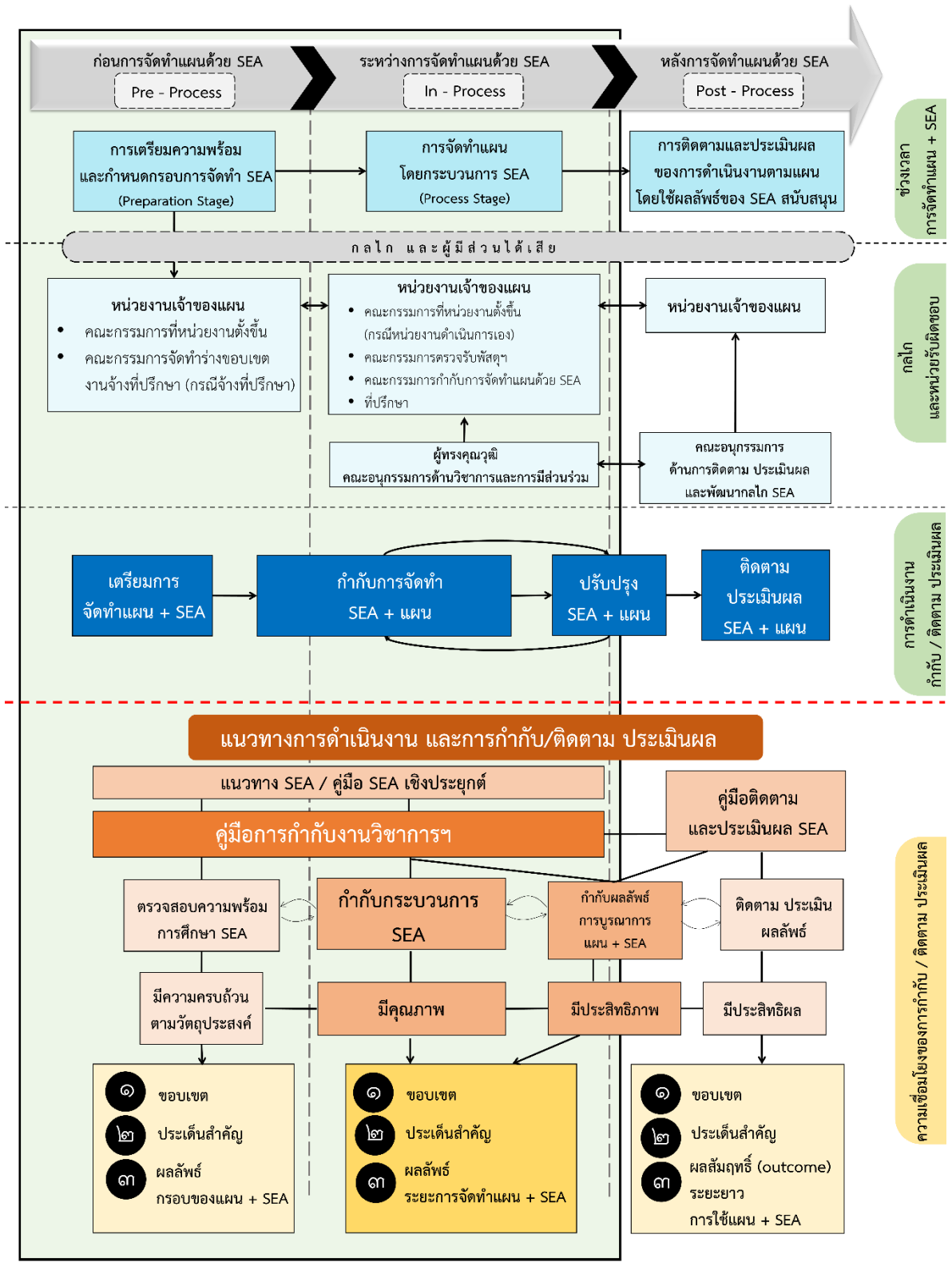
๒) **ช่วงกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA** - จะเป็นช่วงที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และ/หรือ ที่ปรึกษา (กรณีจัดจ้างที่ปรึกษา) ที่จะดำเนินการจัดทำแผนด้วย SEA ตามขั้นตอนต่างๆ พร้อมทั้งบูรณาการผล การจัดทำ SEA เข้ากับการจัดทำแผนเป็นระยะ ซึ่งในช่วงนี้มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากกระบวนการกำกับการจัดทำ SEA จะเข้ามาเชื่อมโยงในขั้นตอนนี้ โดยการกำกับคุณภาพ SEA จะดำเนินการโดย คณะกรรมการตรวจรับพัสดุฯ ที่หน่วยงานตั้งขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะอนุกรรมการวิชาการและการมีส่วนร่วม ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก กสย. รวมถึงอาจมีคณะกรรมการกำกับการจัดทำ SEA ที่จัดตั้งขึ้นด้วย ซึ่งจะใช้คู่มือฉบับนี้ ในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA พร้อมทั้งบูรณาการผลเข้ากับการจัดทำแผน ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทาง วิชาการ ซึ่งเมื่อหน่วยงานที่จัดทำแผนด้วย SEA ได้รับความเห็น ข้อเสนอแนะ จากผู้กำกับการจัดทำ SEA แล้ว ควรนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานตามกระบวนการ SEA และปรับปรุงแผน ให้ดียิ่งขึ้น

๓) **ช่วงหลังการจัดทำแผนด้วย SEA** - เป็นขั้นตอนการติดตาม ประเมินผล โดยมีกลไกหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานเจ้าของแผน และคณะอนุกรรมการด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งมี บทบาทในการติดตามประเมินผลการนำแผนที่จัดทำด้วย SEA ไปปฏิบัติ และการให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

คู่มือฯ นี้ สามารถนำไปใช้ควบคู่กับเอกสารแนวทางและคู่มือ SEA อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้น การนำไปใช้ในระบอบการดำเนินการกระบวนการ SEA เป็นหลัก ส่วนในระยะก่อนหรือหลังการจัดทำ SEA ให้ใช้ เอกสารแนวทางการจัดทำ SEA รวมถึงคู่มือฯ ซึ่ง สศช. ได้เผยแพร่และกำลังจัดทำควบคู่กันไป โดยในช่วงก่อนการจัดทำแผนด้วย SEA คู่มือฯ นี้จะแนะนำการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานเจ้าของแผน นอกจากนี้ เมื่อเข้าสู่ระยะการจัดทำ SEA คู่มือฯ นี้จะแนะนำขอบเขต ประเด็นสำคัญ สำหรับการกำกับ SEA ขั้นตอนต่างๆ ซึ่งผู้จัดทำแผนด้วย SEA สามารถพิจารณาทั้งเอกสารแนวทาง SEA คู่มือ SEA เชิงพื้นที่และราย สาขา และคู่มือฯ ฉบับนี้ ซึ่งผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการกำกับการจัดทำ SEA คือ แผนที่จัดทำด้วย SEA มี คุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ มีประสิทธิภาพในการบูรณาการผลลัพธ์ของกระบวนการ SEA ไปสู่ การพัฒนาด้านต่างๆ อีกทั้งการติดตามและประเมินผลในระยะหลังการจัดทำแผนด้วย SEA จะได้ผลดี ตามไปด้วย

รูปที่ ๑ - ๒ การใช้คู่มือกำกับฯ สนับสนุนกลไกและองค์การขับเคลื่อนการดำเนินงาน SEA

รูปที่ ๑ - ๓ กระบวนการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA และการใช้คู่มือฯ ในช่วงต่างๆ ของกระบวนการ SEA

เพื่อให้การใช้คู่มือกำกับฯ นี้ มีขอบเขตการใช้งานที่ชัดเจน แยกจากเอกสารแนวทางและคู่มืออื่นๆ ที่ สศช.จัดทำขึ้น จึงเน้นกำหนดขอบเขตการใช้สำหรับในระยะการพิจารณาความพร้อมของการศึกษาและระยะการจัดทำ SEA เท่านั้น ส่วนในระยะหลังการจัดทำ SEA ซึ่งเป็นขั้นตอนการติดตามประเมินผลนั้น ให้ใช้ (ร่าง) คู่มือติดตามและประเมินผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (สศช., ๒๕๖๖ข) ซึ่ง สศช.จะจัดทำและเผยแพร่ต่อไป ดังนั้น คู่มือฉบับนี้ จะนำเสนอรายละเอียดเฉพาะประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาในช่วงก่อนการจัดทำแผนด้วย SEA และช่วงกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ซึ่งถือว่ามีความสำคัญที่ต้องกำกับ (ตามที่แสดงไว้แล้วในข้อ ๑.๒.๑) ที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องจากคุณภาพและประสิทธิภาพของ SEA รวมถึงการนำแผนที่จัดทำด้วย SEA ไปขับเคลื่อน ซึ่งจะมีกระบวนการติดตามประเมินผลในภายหลัง โดยรายละเอียดการนำเสนอเนื้อหาทั้ง ๒ ระยะ ประกอบด้วย :

๑) ระยะการเตรียมความพร้อมก่อนกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA (Preparation Stage)

คู่มือจะแสดงรายละเอียดประเด็นพิจารณาสำคัญ ซึ่งมีความจำเป็นเพื่อให้หน่วยงานเจ้าของแผนที่จัดทำ SEA ได้ทบทวนด้านความพร้อม (Readiness Review) ครอบคลุมตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการ SEA ที่จะทำให้หน่วยงานสามารถจัดทำแผนด้วย SEA ได้อย่างมีคุณภาพ ด้านความพร้อมด้านระยะเวลาและงบประมาณที่ต้องมีเพียงพอ เหมาะสม รวมทั้งสอดคล้องกับขั้นตอนและระยะเวลา (Timeline) ของการจัดทำแผนด้วย SEA รวมไปถึง ความครบถ้วน ถูกต้อง ของการกำหนดกรอบการจัดทำ SEA ซึ่งหน่วยงานจะมีการระบุไว้ใน (ร่าง) ขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษา (Term of Reference: TOR) ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานเจ้าของแผนในการจัดทำ (ร่าง) TOR ด้วย

๒) ระยะการดำเนินงานกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA (Process Stage)

เป็นระยะของการกำกับที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการกำกับตามขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยตลอดกระบวนการ ตามแนวทางการจัดทำ SEA รวมถึงขั้นตอนสนับสนุนและปัจจัยนำเข้าต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ที่เข้ามาเป็นองค์ประกอบเพื่อให้กระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA มีความสมบูรณ์ ส่งผลต่อเนื้อหาก่อให้เกิดการบูรณาการผลการจัดทำ SEA กับแผน มีคุณภาพ ทำให้แผนมีประสิทธิภาพ และส่งต่อไปยังขั้นตอนการติดตาม ประเมินผล สร้างผลสัมฤทธิ์ระยะยาว ที่เกิดจากการดำเนินการตามแผนที่บูรณาการผลของ SEA ต่อไป

๑.๓ วัตถุประสงค์ของคู่มือฯ

๑) เพื่อให้ผู้ที่มีบทบาทในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA มีแนวทาง วิธีการ ในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ตามประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ อย่างเป็นระบบและชัดเจนได้มาตรฐานทางวิชาการ อันจะนำไปสู่การจัดทำแผนด้วย SEA ที่มีคุณภาพ และได้รับการยอมรับจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒) เพื่อให้ผู้ที่มีบทบาทในการจัดทำแผนด้วย SEA ทราบถึงแนวทางในการจัดทำแผนด้วย SEA อย่างมีคุณภาพ ผ่านการพิจารณาประเด็นสำคัญทั้งช่วงก่อนการจัดทำ SEA และช่วงกระบวนการจัดทำ SEA นำไปสู่การออกแบบและจัดทำแผน ที่สอดคล้องกับแนวทาง SEA ได้มาตรฐานทางวิชาการ และนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนด้วย SEA ตามแนวทางของ สศช. อย่างมีคุณภาพ และการนำแผนที่จัดทำด้วย SEA ไปใช้ประโยชน์ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับคุณภาพของแผน รวมถึงการนำ SEA ไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการจัดทำแผนได้อย่างเหมาะสม

๑.๔ ขอบเขตการใช้คู่มือฯ

๑.๔.๑ ประเภทของแผน

ประเภทของแผนที่จัดทำด้วย SEA ที่สามารถกำกับโดยใช้คู่มือนี้ ครอบคลุม แผนประเภทต่างๆ ได้แก่ ด้านคมนาคม พลังงาน อุตสาหกรรม ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ผังเมือง และเขตพัฒนาพิเศษและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ระบุไว้ใน (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.

๑.๔.๒ รูปแบบการจัดทำแผนด้วย SEA

คู่มือฯ นี้ สามารถใช้กำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ในรูปแบบต่างๆ เน้นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการบูรณาการของการจัดทำแผน กับผลลัพธ์และข้อเสนอแนะของกระบวนการ SEA ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนี้

- ๑) รูปแบบที่ใช้ SEA เชื่อมโยงกับการวางแผนแบบคู่ขนานกัน - โดยหน่วยงานจัดทำแผนและจัดทำ SEA คู่ขนานกันไป และแลกเปลี่ยนผลลัพธ์ระหว่างกันแบบขั้นตอนต่อขั้นตอน หรือกรณีจัดทำแผนและจัดทำ SEA ไปพร้อมกันทีเดียว เรียกว่าการเชื่อมโยงกับการวางแผนแบบบูรณาการ
- ๒) รูปแบบที่ใช้ SEA เชื่อมโยงกับการวางแผนเมื่อมีความจำเป็นต่อการตัดสินใจ - เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการจัดทำแผนเป็นหลัก แล้วใช้ SEA เป็นกระบวนการสนับสนุน โดยผลการจัดทำ SEA จะถูกนำมาสนับสนุนการจัดทำแผนในบางประเด็นหรือบางขั้นตอนเท่านั้น ตามที่หน่วยงานเจ้าของแผนเห็นสมควร

โดยสามารถอ่านเนื้อหาเพิ่มเติมจากเอกสารแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔)

๑.๕ กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือฯ

กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือฯ นี้ สามารถใช้คู่มือฯ เพื่อเป็นแนวทางในการกำกับและการจัดทำแผนด้วย SEA ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ ส่งเสริมความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และมีส่วนช่วยในการบรรลุวัตถุประสงค์และผลลัพธ์การพัฒนาที่ยั่งยืนของแผน โดยกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือฯ นี้ ประกอบด้วย

๑.๕.๑ ผู้แทน กสย. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับการจัดทำแผนด้วย SEA

ผู้แทน กสย. โดยคณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการมีส่วนร่วม ที่ได้รับการแต่งตั้งให้กำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ของหน่วยงาน เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ตามประกาศรายชื่อแผน ภายใต้ (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. และมีการใช้กระบวนการ SEA ตามแนวทางของ สศช. เพื่อกำกับกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA

รวมถึงการนำผลของ SEA ไปบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผน อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับการจัดทำ SEA ในทุกประเภทแผน

๑.๕.๒ หน่วยงานเจ้าของแผนที่จัดทำแผนด้วย SEA

ผู้แทนหน่วยงานเจ้าของแผนที่ดำเนินการจัดทำ SEA ตามประกาศรายชื่อแผนของ กสย. และมีการจัดทำแผนด้วย SEA ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) แต่กรณีจัดจ้างที่ปรึกษาดำเนินการ การจัดทำ SEA จะเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการจัดทำ (ร่าง) TOR และคณะกรรมการจัดทำ SEA ของหน่วยงาน ส่วนการกำกับคุณภาพ SEA จะดำเนินการโดย คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา และคณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA (ถ้ามี) ซึ่งอาจรวมถึงผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย กำกับดูแลกระบวนการจัดทำ SEA ในภาพรวมให้เกิดความเรียบร้อย และให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำแผนด้วย SEA ในขั้นตอนต่างๆ

๑.๕.๓ ที่ปรึกษา

กรณีหน่วยงานจัดทำแผนด้วย SEA โดยจัดจ้างที่ปรึกษา ได้แก่ บริษัทที่ปรึกษา หรือสถาบันการศึกษา ที่ได้รับการจัดจ้างให้จัดทำแผนด้วย SEA จะเป็นผู้ใช้งานคู่มือฯ นี้ด้วย ในช่วงกระบวนการจัดทำ SEA เพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญและผลลัพธ์ที่ต้องการในแต่ละขั้นตอน รวมถึงพิจารณาข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การจัดทำแผนด้วย SEA ครอบคลุมประเด็นสำคัญและสอดคล้องตามแนวทาง SEA ทุกขั้นตอน มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ

๑.๕.๔ หน่วยงานอื่นที่ร่วมกำกับ SEA และร่วมขับเคลื่อน SEA

กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือฯ ยังครอบคลุมหน่วยงานอื่นๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA และการขับเคลื่อน SEA ในระดับประเทศ เช่น สศช. และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ในฐานะเลขานุการของ กสย. ซึ่งจะต้องศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อน SEA การติดตามประเมินผล SEA การให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับการจัดทำและขับเคลื่อน SEA

๑.๕.๕ องค์กรหรือภาคส่วนอื่นๆ ที่สนใจ

องค์กรหรือภาคส่วนอื่นๆ ที่สนใจ เช่น สถาบันการศึกษา ซึ่งอาจนำหลักการ แนวทาง SEA หรือประเด็นสำคัญในการจัดทำ SEA ให้มีคุณภาพ ไปใช้บทวน วิเคราะห์ สำหรับงานด้านการศึกษา งานวิจัย หรือโครงการพัฒนา รวมถึงภาคเอกชน องค์กรอิสระ ภาคประชาสังคม ที่สนใจในหลักการ และแนวทางการจัดทำแผนด้วย SEA ของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จากการพัฒนาตามแผนในด้านต่างๆ

๑.๖ ประโยชน์ของคู่มือฯ

ประโยชน์ของคู่มือฯ นี้ ประกอบด้วย

๑) ผู้ที่มีบทบาทในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA สามารถใช้คู่มือฯ นี้ เป็นเครื่องมือเพื่อกำกับกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ของหน่วยงานเจ้าของแผน รวมถึงกำกับการนำผลของ SEA ไปบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผน

๒) ผู้ที่มีบทบาทในการจัดทำแผนด้วย SEA สามารถใช้คู่มือฯ นี้ ประกอบการจัดทำแผน และการควบคุมคุณภาพของแผนที่จัดทำด้วย SEA การทบทวนประเด็นความพร้อมก่อนการจัดทำ SEA และพิจารณาประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้การจัดทำ SEA สอดคล้องตามแนวทาง SEA มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ

๓) หน่วยงานอื่นที่ร่วมกำกับและขับเคลื่อน SEA รวมถึงองค์กร ภาคส่วนอื่นๆ ที่สนใจ ได้ทราบแนวคิด หลักการ ขั้นตอน ประเด็นสำคัญของการจัดทำแผนด้วย SEA ที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการ ทำให้ได้รับความเข้าใจ องค์ความรู้ และเพิ่มระดับการยอมรับในผลการจัดทำแผนด้วย SEA

๑.๗ สารสำคัญของคู่มือฯ

คู่มือฉบับนี้ ประกอบด้วย ๔ บท โดยในแต่ละบทมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ ดังนี้

๑.๗.๑ บทที่ ๑ แนะนำคู่มือ

เนื้อหาบทนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคู่มือฯ ประกอบด้วย การอธิบาย เหตุผลและความจำเป็น กระบวนการจัดทำคู่มือฯ การใช้คู่มือฯ ในการขับเคลื่อน SEA วัตถุประสงค์ ขอบเขต ของการใช้งาน กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ ประโยชน์ และเนื้อหาคู่มือในบทต่อไป

๑.๗.๒ บทที่ ๒ การพิจารณาความพร้อมก่อนการจัดทำ SEA

เนื้อหาบทนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมให้แก่หน่วยงานเจ้าของแผน และผู้จัดทำแผนด้วย SEA ได้ทบทวนประเด็นสำคัญเพื่อให้หน่วยงานมีความพร้อมก่อนเริ่มเข้าสู่ขั้นตอน การจัดทำ SEA ประกอบด้วย หลักการ เพื่อแสดงถึงความสำคัญ เหตุผลที่ต้องมีการเตรียมความพร้อม พร้อมทั้งรายละเอียดหัวข้อย่อย และนำเสนอประเด็นพิจารณาสำคัญ ซึ่งหน่วยงานเจ้าของแผนและผู้จัดทำ SEA ควรนำไปใช้ทบทวนและเตรียมความพร้อม เพื่อให้การจัดทำ SEA ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก เกิดประสิทธิภาพ

๑.๗.๓ บทที่ ๓ การกำกับกระบวนการ SEA

เนื้อหาบทนี้ เป็นส่วนสำคัญที่สุดของคู่มือฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำการกำกับการจัดทำ แผนด้วย SEA โดยตรงในกระบวนการ SEA ตลอดทุกขั้นตอน ประกอบด้วยหลักการที่ใช้ในการออกแบบ ประเด็นสำคัญ ที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์เพื่อแสดงถึงความสำคัญ เหตุผลที่ต้องมีการกำกับ SEA พร้อมทั้ง รายละเอียดหัวข้อย่อยในการกำกับ และแสดงรายละเอียดการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA สำหรับให้ผู้กำกับ ใช้ตรวจสอบประเด็นสำคัญและผลลัพธ์ในการกำกับ SEA แต่ละขั้นตอนตามเกณฑ์คุณภาพ

๑.๗.๔ บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาบทนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปความของการใช้งานคู่มือฯ ทั้งหมดที่เชื่อมโยงทั้งช่วง การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานเจ้าของแผน และช่วงกระบวนการ SEA รวมถึงเชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมาย และแสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของ SEA แบบองค์รวม โดยประเมินว่า มีประเด็นใด ซึ่งไม่ควรละเลยระหว่างกำกับการกำกับด้วย ซึ่งควรพิจารณาในขณะที่กำลังจัดทำแผนด้วย SEA

๑.๘ คำแนะนำในการใช้งานคู่มือฯ

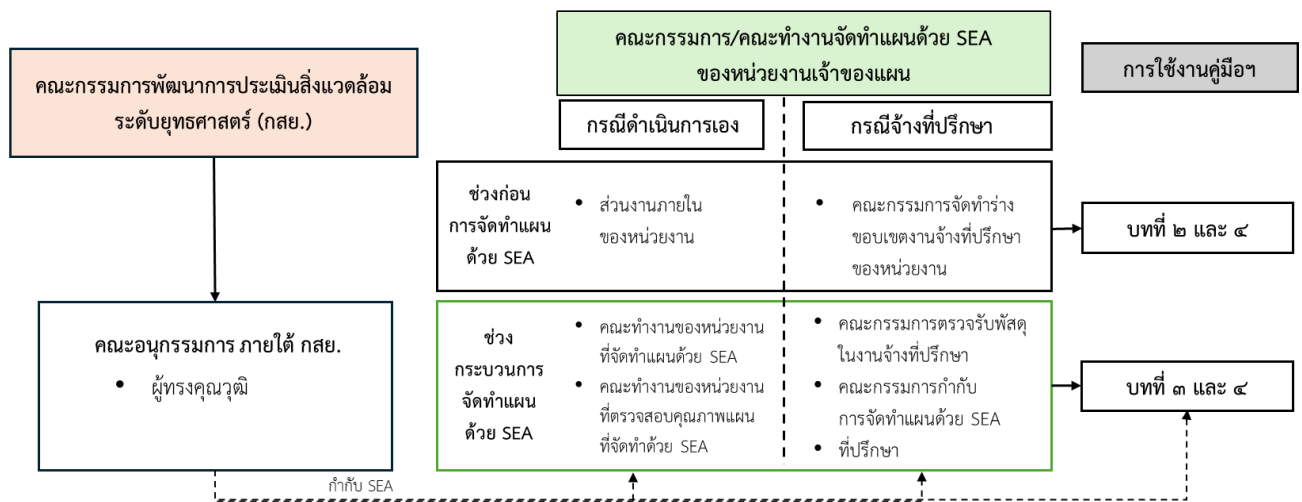
มีคำแนะนำในการใช้งานคู่มือฯ ฉบับนี้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ใน ๒ ระยะ ดังนี้

๑.๘.๑ ระยะการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดทำแผนด้วย SEA

สำหรับหน่วยงานเจ้าของแผน ที่จัดทำแผนด้วย SEA หรือคณะกรรมการจัดทำ (ร่าง) TOR ของหน่วยงาน (กรณีจัดจ้างที่ปรึกษาให้ดำเนินการ) ควรพิจารณาข้อมูลในบทที่ ๒ การพิจารณาความพร้อมก่อนการจัดทำ SEA และบทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๑.๘.๒ ระยะดำเนินงานกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA และการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA

คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา คณะกรรมการกำกับการจัดทำ SEA (ถ้ามี) และผู้แทน กสย. ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับการจัดทำ SEA ของหน่วยงานเจ้าของแผน ควรพิจารณาแนวทางแนะนำในบทที่ ๓ การกำกับกระบวนการ SEA และบทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

รูปที่ ๑ - ๔ การใช้งานคู่มือฯ ในแต่ละบทสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ กสย. และคณะกรรมการ/คณะทำงานของหน่วยงานเจ้าของแผน ในช่วงก่อนและระหว่างการจัดทำแผนด้วย SEA

บทที่ ๒

การพิจารณาความพร้อมก่อนการจัดทำ SEA

การจัดทำ SEA ให้มีความถูกต้องและมีคุณภาพนั้น ไม่ได้เกิดจากการให้ความสำคัญในช่วงการจัดทำ SEA ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแนวทาง SEA เพียงอย่างเดียว แต่หน่วยงานที่จัดทำแผนด้วย SEA จะต้องมี ความพร้อม ตั้งแต่ก่อนเริ่มกระบวนการ SEA (Preparation Stage) บทนี้จึงได้จัดทำข้อเสนอแนะด้าน ความพร้อม ซึ่งมีความจำเป็น เพื่อให้ผู้กำกับการจัดทำ SEA ได้ทบทวนความพร้อม (Readiness Review) ของ หน่วยงานที่จัดทำ SEA ก่อนที่จะเข้าสู่ช่วงการกำกับการจัดทำ SEA ต่อไป

เนื้อหาในบทนี้ จัดทำขึ้นสำหรับหน่วยงานเจ้าของแผน ที่จัดทำ SEA ตามแนวทาง SEA ของ สศช. โดยเฉพาะคณะกรรมการจัดทำ (ร่าง) TOR ของหน่วยงาน (กรณีจัดจ้างที่ปรึกษาให้ดำเนินการ) รวมถึงผู้แทน หน่วยงานและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทในการจัดทำ (ร่าง) TOR เพื่อกำหนดประเด็นสำคัญที่จำเป็นใน การเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำ SEA ต่อไป

๒.๑ หลักการ

ผลการทบทวนประเด็นสำคัญ ปัญหาและข้อบกพร่องที่พบบ่อยในการจัดทำ SEA ที่ผ่านมา พบว่า สาเหตุหนึ่งที่เกิดขึ้นก่อนเริ่มดำเนินงาน SEA เนื่องจากหน่วยงานเจ้าของแผนมีการเตรียมความพร้อม ไม่เพียงพอ ตั้งแต่ในช่วงของการจัดเตรียมขอบเขตงาน ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพของการ จัดทำแผนด้วย SEA ดังนั้น หน่วยงานเจ้าของแผนจึงควรทบทวนประเด็นสำคัญในช่วงก่อนการจัดทำ SEA เพื่อ เตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการตามขั้นตอน SEA เพื่อให้การจัดทำ SEA ของหน่วยงานดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น หลักการสำคัญคือ ต้องเริ่มพิจารณาความพร้อมก่อนเริ่มการกำกับการ จัดทำ SEA โดยแก้ไขสาเหตุต้นตอในการกำหนดขอบเขตงานการจัดทำแผนด้วย SEA อย่างรอบคอบและ ครบคลุม และหน่วยงานเจ้าของแผนควรให้ความสำคัญและคำนึงถึงในเรื่องต่างๆ ก่อนการจัดทำ SEA ประกอบด้วย บุคลากรหรือคณะทำงานที่ต้องมีความรู้และความเข้าใจในการจัดทำ SEA ที่จะทำให้หน่วยงาน สามารถจัดทำแผนด้วย SEA ตลอดกระบวนการ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปอย่างถูกต้อง รวมทั้ง มีระยะเวลาและงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสม ซึ่งต้องสอดคล้องกับขั้นตอนและระยะเวลาของการจัดทำ SEA รวมไปถึง ความครบถ้วน ถูกต้องของการกำหนดกรอบการจัดทำ SEA ซึ่งหน่วยงานจะมีการระบุไว้ใน TOR

รายละเอียดการพิจารณาความพร้อมก่อนการจัดทำ SEA มีรายละเอียด ๔ ข้อ ประกอบด้วย

๑) วัตถุประสงค์

เป็นคำอธิบายจุดมุ่งหมายในการพิจารณาความพร้อมในแต่ละประเด็น

๒) ขอบเขต

เป็นการอธิบายว่าการพิจารณาความพร้อมโดยหน่วยงานเจ้าของแผนในแต่ละเรื่อง ครอบคลุม ประเด็นที่จะต้องพิจารณาในเรื่องใด อย่างไรบ้าง

๓) ผลลัพธ์

เป็นส่วนที่คาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการเตรียมความพร้อมในแต่ละประเด็นที่ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ซึ่งจะช่วยให้การแก้ไขสาเหตุต้นตอก่อนการกำกับในระยยะดำเนินงานกระบวนการจัดทำ SEA ดำเนินการได้

๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

เป็นเนื้อหาส่วนสำคัญ สำหรับให้หน่วยงานเจ้าของแผน โดยเฉพาะคณะกรรมการจัดทำ (ร่าง) TOR ของหน่วยงาน รวมถึงผู้แทนหน่วยงานและผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมจัดทำ (ร่าง) TOR ได้พิจารณาก่อนการจัดทำ SEA เพื่อให้หน่วยงานสามารถเตรียมความพร้อมในประเด็นต่างๆ ที่หน่วยงานเจ้าของแผนควรมีการดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อน

๒.๒ ประเด็นพิจารณาสำคัญก่อนการจัดทำ SEA

ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ดังนี้

๑) การทบทวนความจำเป็น หรือการกลั่นกรองแผน (Screening) ในการจัดทำแผนด้วย SEA

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของแผน ได้มีการทบทวนความจำเป็นในการจัดทำแผนด้วย SEA ตามระเบียบหรือเกณฑ์พิจารณาที่เกี่ยวข้อง

(๒) ขอบเขต

การทบทวนความจำเป็นในการจัดทำแผนของหน่วยงาน โดยใช้กระบวนการ SEA ตามที่ระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด รวมถึงการพิจารณาเกณฑ์การกลั่นกรองแผน เพื่อตัดสินใจว่าแผนที่หน่วยงานจะจัดทำหรือปรับปรุง ทบทวน มีความจำเป็นต้องจัดทำ SEA และนำผลของ SEA มาบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผน

(๓) ผลลัพธ์

มีผลการทบทวนความจำเป็นในการจัดทำแผนด้วย SEA เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของแผน ได้พิจารณาความจำเป็นในการจัดทำแผนด้วย SEA ตามระเบียบหรือเกณฑ์พิจารณาที่เกี่ยวข้อง

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

หน่วยงานเจ้าของแผน สามารถทบทวนความจำเป็นในการจัดทำ SEA ตามแนวทาง SEA ของ สศช. โดย

(๔.๑) ทบทวน ภารกิจ/อำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายของหน่วยงาน เพื่อระบุแผนที่ต้องจัดทำ SEA ตามประกาศภายใต้ (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. หรือ

(๔.๒) เป็นแผนภาพรวมหรือแผนเชิงยุทธศาสตร์ ที่นำไปสู่การพัฒนาโครงการที่ต้องจัดทำ IEE/EIA/EHIA หรือเป็นแผนที่จะต้องทำตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

๒) การทบทวนรูปแบบและกรอบเวลาที่เริ่มจัดทำแผนด้วย SEA

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้หน่วยงานได้พิจารณารูปแบบการจัดทำแผนด้วย SEA รวมถึงพิจารณากรอบเวลาที่หน่วยงานจะเริ่มจัดทำ SEA และแผนอย่างเหมาะสม

(๒) ขอบเขต

การกำหนดแนวทางเพื่อให้หน่วยงานพิจารณาความจำเป็นในการจัดทำ SEA เต็มรูปแบบ รวมถึงกรอบเวลาที่หน่วยงาน จะริเริ่มจัดทำ SEA กับแผน

(๓) ผลลัพธ์

หน่วยงานที่จัดทำแผนด้วย SEA สามารถประเมินความจำเป็นในการจัดทำ SEA เต็มรูปแบบ รวมถึงสามารถคาดการณ์กรอบเวลาที่ริเริ่มจัดทำ SEA กับแผน ทำให้สามารถวางแผนการจัดทำ SEA ได้ อย่างเหมาะสม

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

ประเด็นพิจารณาสำคัญในการทบทวนรูปแบบและกรอบเวลาที่เริ่มจัดทำแผนด้วย SEA มีรายละเอียดดังนี้

(๔.๑) รูปแบบในการจัดทำ SEA

ประเด็นพิจารณาสำคัญ คือ หน่วยงานเจ้าของแผนพิจารณาเลือกรูปแบบการจัดทำ SEA ได้เหมาะสมกับการบูรณาการผลลัพธ์ของ SEA กับขั้นตอนของการจัดทำแผนหรือไม่ โดยทบทวนว่า เป็นการบูรณาการตลอดขั้นตอนการจัดทำแผน ซึ่งเป็นการดำเนินการจัดทำแผนและจัดทำ SEA แบบคู่ขนาน ตั้งแต่เริ่มต้นไปพร้อมกันโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องกรอบเวลา หรือในกรณีที่หน่วยงานเจ้าของแผน ไม่สามารถดำเนินการโดยใช้รูปแบบการบูรณาการตลอดกระบวนการ หน่วยงานได้เลือกรูปแบบที่สามารถนำผลลัพธ์ของ SEA ไปใช้ในขั้นตอนสำคัญของการจัดทำแผน หรือไม่ ขั้นตอนใด และเพียงพอให้ผลลัพธ์ของ SEA มีส่วนสนับสนุนการจัดทำแผนตามเป้าหมายหรือไม่

ในการจัดทำแผนด้วย SEA มีรูปแบบการจัดทำแผนได้ ๓ กรณี ทั้งกรณีการจัดทำแผนใหม่ ซึ่งหน่วยงานยังไม่เคยทำ SEA มาก่อน กรณีการจัดทำแผนรอบใหม่ ซึ่งหน่วยงานเคยทำ SEA มาก่อนแล้ว และกรณีการทบทวนแผนปัจจุบัน โดย

• กรณีการทบทวนแผนปัจจุบัน หากพบว่า

- ผลของการนำแผนเดิมที่จัดทำด้วย SEA ไปปฏิบัติ แล้วพบว่ายังมีบางประเด็นที่ไม่ได้นำไปปฏิบัติ หรือยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของ SEA รวมถึงเป้าหมายการพัฒนา เป้าประสงค์ของแผน หน่วยงานอาจใช้การทบทวน ปรับปรุงผลของ SEA เดิม หรือจัดทำ SEA ใหม่ในบางขั้นตอน ที่ต้องการนำผลผลิตของ SEA ไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่อทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาของแผน หรือจะทำ SEA ใหม่เต็มรูปแบบก็ได้

- **กรณีการจัดทำแผนรอบใหม่** เมื่อพบว่า
 - หน่วยงานยังไม่เคยจัดทำ SEA มาก่อน หรือ
 - หน่วยงานเคยมีการจัดทำ SEA มาก่อนแล้ว แต่หน่วยงานเจ้าของแผนตรวจสอบพบว่า ผลของ SEA ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาแนวทางการพัฒนาของแผน หรือบริบทพื้นที่ สถานการณ์ ข้อมูลพื้นฐาน ประเด็นสำคัญ ตัวชี้วัดต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว หน่วยงานควรพิจารณาจัดทำ SEA ใหม่เต็มรูปแบบ หรือ
 - หน่วยงานเคยมีการจัดทำ SEA มาก่อนแล้ว แต่มีบางประเด็นที่ผลของ SEA ยังไม่ได้ถูกนำไปบูรณาการเข้ากับแผน อาจทบทวนผลและจัดทำ SEA ใหม่ในบางขั้นตอน ที่ต้องการนำผลผลิตของ SEA ไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่อทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาของแผน

(๔.๒) เวลาที่เริ่มจัดทำแผนด้วย SEA

- **ประเด็นพิจารณาสำคัญ** คือ
 - **ยืดหยุ่น** - โดยกำหนดเวลาเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ที่ยืดหยุ่น ตามลักษณะการจัดทำแผน ประเภทของแผน
 - **ครอบคลุม** - โดยกำหนดเวลาเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ที่ครอบคลุมทั้งช่วงการจัดทำ SEA รวมถึงการนำผลลัพธ์ของ SEA ไปบูรณาการเข้ากับแผน
 - **เพียงพอ** - โดยกำหนดระยะเวลาการจัดทำแผนให้เพียงพอสำหรับการแลกเปลี่ยนผลลัพธ์ของ SEA กับผลลัพธ์ของขั้นตอนสำคัญของแผน ซึ่งกรอบระยะเวลาที่กำหนดไม่ควรน้อยกว่ากรอบเวลาปกติที่หน่วยงานเจ้าของแผนใช้ในการจัดทำแผน โดยต้องคำนึงและเผื่อระยะเวลาที่ต้องใช้ในกระบวนการจัดทำและบูรณาการผลของ SEA เข้ากับแผนด้วย

๓) **การเตรียมความพร้อมเชิงการบริหารจัดการและกลไกของหน่วยงาน**

(๑) **วัตถุประสงค์**

เพื่อให้หน่วยงานที่จะจัดทำแผนด้วย SEA มีการเตรียมความพร้อมในเชิงการบริหารจัดการ และการจัดตั้งกลไกที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำ SEA

(๒) **ขอบเขต**

การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่จะจัดทำแผนด้วย SEA ในเชิงการบริหารจัดการ เช่น การมีคณะกรรมการ/คณะทำงานและการเสริมความรู้ความเข้าใจของกระบวนการ SEA รวมถึงความครอบคลุมของการสื่อสารภายใน เป็นต้น

(๓) ผลลัพธ์

หน่วยงานที่จัดทำ SEA มีความพร้อมในเชิงการบริหารจัดการและกลไกของหน่วยงาน ในการเริ่มจัดทำ SEA เพื่อเตรียมความพร้อมหากมีปัญหา อุปสรรค จะสามารถปรับปรุง แก้ไขได้ทันที่ก่อนเริ่มกระบวนการจัดทำ SEA

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

ประเด็นพิจารณาสำคัญด้านความพร้อมเชิงการบริหารจัดการและกลไกของหน่วยงาน มีรายละเอียดดังนี้

(๔.๑) ด้านกลไกคณะกรรมการ/คณะทำงาน ของหน่วยงานที่จัดทำแผนด้วย SEA

- หน่วยงานควรจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน เพื่อจัดทำแผนด้วย SEA เป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจเป็นลักษณะงานจ้างที่ปรึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำ (ร่าง) TOR คณะกรรมการดำเนินงานจ้างที่ปรึกษา และคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา และรวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมาย โดยกำหนดองค์ประกอบ โครงสร้างของคณะกรรมการ/คณะทำงานอย่างชัดเจน

(๔.๒) ด้านการสร้างศักยภาพของคณะกรรมการ/คณะทำงาน ของหน่วยงานเจ้าของแผน

- บุคลากรของคณะกรรมการในข้อ (๔.๑) ควรมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำ SEA ทุกขั้นตอน ที่อ้างอิงจากเอกสารแนวทาง SEA ของ สศช. โดยหน่วยงานควรจัดให้มีการกระบวนการสร้างความรู้เกี่ยวกับ SEA และการสื่อสารภายในของหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดทำ SEA มีแผนหรือกิจกรรม ที่มีการสื่อสาร สร้างการรับรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนด้วย SEA เป็นการภายใน
- บุคลากรของคณะกรรมการในข้อ (๔.๑) ควรมีบุคลากรที่มีประสบการณ์การจัดทำ SEA^๑ หรือ เคยกำกับการจัดทำ SEA หรือ เคยเข้าร่วมการอบรมด้าน SEA ของ สศช. (หากเป็นไปได้)
- บุคลากรของคณะกรรมการในข้อ (๔.๑) ควรมีความเข้าใจ ในความเชื่อมโยงของกระบวนการ SEA กับกระบวนการจัดทำแผนของหน่วยงาน และทราบแนวทางการบูรณาการผลการจัดทำ SEA ในขั้นตอนต่างๆ ว่าข้อมูลใดจาก SEA ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการจัดทำรายละเอียดของแผนได้
- บุคลากรคณะกรรมการในข้อ (๔.๑) ควรเข้าใจวิธีการ เครื่องมือ ที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำ SEA ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปสู่การกำหนดขอบเขต (ร่าง) TOR การประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้ (งบประมาณ ระยะเวลา) องค์ประกอบของผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ

^๑ ผู้ที่มีประสบการณ์ SEA หมายถึง เป็นผู้เคยมีบทบาทในการออกแบบกระบวนการ SEA ของโครงการที่จัดทำ SEA / จัดทำแผนด้วย SEA

- หน่วยงานสามารถศึกษาข้อมูลด้าน SEA เพิ่มเติม ทั้งในเรื่องขั้นตอนการจัดทำแผนด้วย SEA โดยละเอียด ผลการจัดทำ SEA โครงการต่างๆ ที่ผ่านมา เพื่อใช้เป็นตัวอย่างการดำเนินงาน ได้จากเว็บไซต์ SEA ของ สศช.

(๔.๓) การเตรียมความพร้อมด้านรูปแบบ ช่องทาง ในการรับและเผยแพร่ข้อมูล และกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย

เนื่องจากการจัดทำ SEA เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับข้อมูล สารสนเทศ และกระบวนการสื่อสาร ประสานงาน จำนวนมาก ทั้งภายในหน่วยงานเอง จากหน่วยงานภายนอก รวมถึงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากการทำกระบวนการ SEA ได้ให้ความสำคัญระดับสูงกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โดยหน่วยงานที่จัดทำ SEA ควรมีช่องทางการรับ ส่ง ข้อมูล สารสนเทศ สำหรับตลอดกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ทั้งภายในและภายนอก ให้ครอบคลุม ชัดเจน และทันสมัย เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แอปพลิเคชัน บนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (เช่น LINE Official Facebook YouTube) ที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

๔) การจัดทำ (ร่าง) ขอบเขตงานจ้างที่ปรึกษา (TOR) ที่ครบถ้วน สอดคล้องกับคำแนะนำตามแนวทาง SEA และคู่มือที่เกี่ยวข้อง

การกำหนด (ร่าง) TOR ของการจัดทำแผนด้วย SEA มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นเสมือนกรอบใหญ่เพื่อให้การดำเนินงานขั้นตอนย่อยต่างๆ เป็นไปตามแนวทาง SEA อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ส่งเสริมให้เกิดการจัดทำ SEA มีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้หน่วยงานสามารถกำหนด (ร่าง) TOR สำหรับจัดทำแผนด้วย SEA ได้ถูกต้อง ครบถ้วน สอดคล้องกับแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔)

(๒) ขอบเขต

การกำหนดข้อเสนอแนะ เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของแผนที่จะจัดทำแผนด้วย SEA ใช้พิจารณาประกอบการกำหนด (ร่าง) TOR เพื่อให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน สอดคล้องกับแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔)

(๓) ผลลัพธ์

(ร่าง) TOR ที่จัดทำโดยหน่วยงานเจ้าของแผน มีความครบถ้วน สมบูรณ์ และพร้อมที่จะเริ่มเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ซึ่งถ้ามีเนื้อหาที่ยังไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง จะสามารถปรับปรุง แก้ไขได้ทันทีที่ก่อนเริ่มกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

ประเด็นพิจารณาสำคัญเพื่อให้หน่วยงานสามารถกำหนด (ร่าง) TOR ได้ถูกต้อง ครบถ้วน และสอดคล้องกับแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) มีดังนี้

(๔.๑) การกำหนดรายละเอียดขั้นตอน ลำดับการดำเนินงาน ในการจัดทำแผนด้วย SEA

- ผู้จัดทำ (ร่าง) TOR ควรศึกษาลำดับ ขั้นตอนการจัดทำ SEA โดยละเอียด จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร คู่มือด้าน SEA ที่เผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์ SEA ของ

สศช. เพื่อให้การกำหนด (ร่าง) TOR ครบถ้วน โดยขั้นตอนของการจัดทำ SEA ใน (ร่าง) TOR ประกอบด้วย

- การกำหนดขอบเขต
 - การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก
 - การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน
 - การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล
 - การจัดทำรายงาน SEA
- ▶ ผู้จัดทำ (ร่าง) TOR ควรพิจารณาความเชื่อมโยงของลำดับ ขั้นตอน และผลผลิตที่ได้จากการจัดทำ SEA กับแผนของหน่วยงาน ที่จะเชื่อมโยง ผลผลิตใดในขั้นตอนใด เพื่อให้ผลของ SEA สามารถเป็นตัวช่วยในการกำหนดรายละเอียดของแผนได้อย่างครบถ้วน มีคุณภาพ
- ▶ พิจารณาเนื้อหาของ (ร่าง) TOR ที่กำหนดขึ้น ว่ามีความถูกต้อง ครบถ้วนหรือไม่ ดังนี้
- มีการระบุรายชื่อแผน ตามประกาศภายใต้ (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ.
 - มีการอธิบายหลักการ เหตุผล เป้าหมาย รวมถึงผลผลิตหรือผลลัพธ์ จากการทำแผนด้วย SEA ที่เชื่อมโยง สอดคล้องกัน และได้พิจารณาประเด็นที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และพิจารณาความสอดคล้องกันของวัตถุประสงค์ของแผน กับวัตถุประสงค์ของการจัดทำ SEA
 - มีการกำหนดขอบเขตการศึกษา ที่ครอบคลุมการวิเคราะห์ ทบทวน จัดทำข้อมูลตามขั้นตอนต่างๆ รวมถึงความครอบคลุมของผลผลิต เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการจัดทำ SEA อย่างครบถ้วน
 - กำหนดขอบเขตการทบทวน วิเคราะห์นโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความครบถ้วน สอดคล้องกับระดับของแผน (Hierarchy of Plan)
 - มีการกำหนดให้ทบทวน วิเคราะห์ คัดการณ์ข้อมูล ที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
 - กำหนดรายการผลผลิต ครอบคลุมรายงานจากกระบวนการ SEA ได้แก่ รายงานการกำหนดขอบเขต รายงาน SEA เชิงวิชาการ รายงาน SEA ฉบับประชาชน และรายงานตามงวดงานต่างๆ ที่ต้องรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน
 - กำหนดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุม ต่อเนื่อง ตลอดกระบวนการจัดทำ SEA

- ความเหมาะสมของระยะเวลา และงบประมาณ ในการจัดทำแผนด้วย SEA

(๔.๒) การกำหนดผู้เชี่ยวชาญและหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญ โดยควรครอบคลุม

หน่วยงานเจ้าของแผน ควรกำหนดผู้เชี่ยวชาญให้ครอบคลุม เหมาะสม เพียงพอ สอดคล้องกับประเภทของแผน โดยอย่างน้อย ควรมีผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผน และ/หรือมีประสบการณ์ในการจัดทำ SEA และผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบาย การวางแผน และแผนงานที่รับผิดชอบในการพัฒนา ยุทธศาสตร์ที่อยู่ในนโยบาย แผน และแผนงานที่จะได้รับการจัดทำ SEA
- ผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA^๒ และทีมประสานงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการแนะนำ ระเบียบวิธีในการจัดทำ SEA เพื่อเชื่อมโยงกับกระบวนการวางแผน รวบรวมรายงาน ของผู้เชี่ยวชาญ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ สื่อสารและทำหน้าที่ประสานงาน อื่นๆ
- ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน/ วิชาชีพ ควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของการจัดทำแผนประเภทนั้นๆ โดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนี้จะทำหน้าที่ในการศึกษา ระบุข้อมูลและแหล่งข้อมูล วิเคราะห์ ประเมิน และพัฒนา ประเด็นสำคัญในการจัดทำ SEA และบทบาทที่สำคัญที่สุด คือ การวิเคราะห์ สถานการณ์ของประเด็นสำคัญทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดการณ์ไปในอนาคต
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งจะขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย เทคนิคการมีส่วนร่วม และประเด็นที่ต้องการให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม

(๔.๓) การกำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในขั้นตอน SEA และกำหนดแนวทางการนำผลของ SEA มาใช้ให้มีประสิทธิภาพ

- การกำหนด (ร่าง) TOR จำเป็นต้องกำหนดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอน SEA ที่สำคัญต่างๆ อย่างน้อย ได้แก่
 - การกำหนดขอบเขต SEA ในช่วงการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการจัดทำ SEA การทบทวน และวิเคราะห์แผนที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด การประเมินข้อมูลฐาน และการจัดทำรายงานการกำหนดขอบเขต
 - การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก ในช่วงนำเสนอทางเลือกการพัฒนา การประเมินผลกระทบจากทางเลือก การเปรียบเทียบทางเลือกเพื่อระบุทางเลือกที่เหมาะสม

^๒ คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ประกอบด้วย (๑) มีวุฒิการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ในสาขาใดสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ หรือสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และ (๒) มีประสบการณ์เป็นบุคลากรหลักในการจัดทำ SEA ไม่น้อยกว่า ๘ ปี หรือ การจัดทำแผนด้วย SEA ไม่น้อยกว่า ๕ ปี หรือ มีประสบการณ์เป็นบุคลากรหลักในการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับ SEA ไม่น้อยกว่า ๒ โครงการ โดยเป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จตั้งแต่ปี ๒๕๖๒ เป็นต้นมา อย่างน้อย ๑ โครงการ

- การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ในช่วงการกำหนดมาตรการตามทางเลือกที่เหมาะสม
- การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล โดยรับฟังความเห็นต่อรายละเอียดของแผน แนวทางการติดตามและประเมินผล
- การจัดทำรายงาน SEA โดยรับฟังความเห็นต่อร่างรายงาน SEA ที่จัดทำขึ้น

(๔.๔) การปรึกษาหารือ (Consultation) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของ (ร่าง) TOR

หน่วยงานควรพิจารณาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของ (ร่าง) TOR ที่กำหนดขึ้น และมีกระบวนการปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ผู้แทน สศช. เป็นต้น อย่างน้อย ๑ ครั้ง ก่อนดำเนินการจ้างที่ปรึกษา เพื่อให้การจัดทำ SEA ในขั้นตอนต่อไป มีคุณภาพ อยู่บนมาตรฐานทางวิชาการ

๕) การกำหนดระยะเวลาและงบประมาณในการจัดทำ SEA

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของแผน ทบทวนและกำหนดระยะเวลา งบประมาณ ที่เพียงพอเพื่อให้สามารถจัดทำ SEA ได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

(๒) ขอบเขต

การเตรียมความพร้อมด้านระยะเวลา และงบประมาณของหน่วยงานที่จะจัดทำแผนด้วย SEA เพื่อให้สามารถจัดทำ SEA ได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

(๓) ผลลัพธ์

หน่วยงานเจ้าของแผนมีการกำหนดกรอบระยะเวลาและงบประมาณในการจัดทำแผนด้วย SEA อย่างเหมาะสม เพียงพอ เพื่อให้สามารถจัดทำ SEA ได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

(๔.๑) ความเพียงพอของระยะเวลาที่ใช้จัดทำแผนด้วย SEA

- ควรพิจารณากำหนดระยะเวลาของการจัดทำ SEA ที่สอดคล้องกับระยะเวลาการจัดทำหรือปรับปรุงแผนของหน่วยงาน โดยควรจัดทำเป็นตารางแผนการดำเนินงานรายเดือน และระบุกิจกรรม เพื่อให้เห็นภาพรวมกิจกรรมและระยะเวลาตลอดกระบวนการจัดทำ SEA ว่ามีความสอดคล้องและเพียงพอ
- ขั้นตอนของ SEA ที่ควรพิจารณาประเด็นความเพียงพอของระยะเวลา โดยมีตัวอย่างเช่น
 - ระยะเวลาที่ใช้สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วม ตามขั้นตอนต่างๆ ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขต การพัฒนาทางเลือก การประเมินทางเลือก การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล และการจัดทำรายงาน SEA มีกิจกรรมย่อยในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การประสานงาน

การเตรียมข้อมูล เวลาที่ใช้ในระหว่างการมีส่วนร่วม การสรุปผล ซึ่งจะต้องมีระยะเวลาเพียงพอ ไม่เร่งรัด หรือรวบชั้นตอน ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของกระบวนการและผลการมีส่วนร่วม

- ระยะเวลาสำหรับการจัดทำเอกสาร รายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ SEA ทั้งรายงานการกำหนดขอบเขต รายงาน SEA ทั้งฉบับเชิงวิชาการ และฉบับประชาชน รายงานความก้าวหน้าที่ต้องส่งตามงวดงานปกติ รวมถึงสื่อสารสนเทศต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่รายงาน SEA
- ระยะเวลาที่ใช้สำหรับคณะกรรมการ/คณะทำงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงาน ในการตรวจสอบความถูกต้อง ของข้อมูล เอกสาร รายงาน และสื่อสารสนเทศต่างๆ

(๔.๒) ความเพียงพอของงบประมาณที่ใช้จัดทำแผนด้วย SEA

- กำหนดรายการงบประมาณในการจัดทำแผนด้วย SEA ให้เพียงพอ เพื่อให้การจัดทำ SEA มีคุณภาพ คงความเป็นมาตรฐาน โดยจำแนกเป็น ค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนการ SEA และค่าใช้จ่ายบุคลากร เพื่อให้เกิดความชัดเจน และพิจารณาได้ครอบคลุม
 - ค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนการ SEA จำเป็นต้องพิจารณาให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ มีตัวอย่างประเด็นที่ต้องพิจารณา เช่น
 - ค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง ครอบคลุม การประสานงาน การเชิญประชุม การเดินทาง การจัดเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือประกอบต่างๆ เช่น เครื่องมือสำหรับระดมความคิดเห็น อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง ฯลฯ
 - ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดทำเอกสารและรายงานต่างๆ ทั้งรายงานที่ผู้จัดทำ SEA จะต้องส่งให้หน่วยงานเจ้าของแผนตามงวดงานปกติ และเอกสารรายงานที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการ SEA เช่น เอกสารการนำเสนอ ข้อมูล รายงานการกำหนดขอบเขต รายงาน SEA เอกสารแผนการดำเนินงาน เป็นต้น
 - ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดทำสื่อสารสนเทศ (ถ้ามี) เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่รายงาน SEA เช่น วิกิพีเดีย แผ่นพับ โปสเตอร์ ชุดนิทรรศการเคลื่อนที่ เว็บไซต์ ฯลฯ รวมถึงอุปกรณ์บันทึกผลการศึกษา SEA เช่น USB Flash Drive External Harddrive ฯลฯ
 - ค่าใช้จ่ายบุคลากร ซึ่งโดยทั่วไป จะมีค่าใช้จ่ายหลักกับผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน/รายสาขา และผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วม รวมถึงบุคลากรสนับสนุนต่างๆ

บทที่ ๓

การกำกับกระบวนการ SEA

คู่มือในบทที่ ๓ นี้ แนะนำหลักการและแนวทางการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ในขั้นตอนต่างๆ โดยบ่งชี้ประเด็นสำคัญ กิจกรรมและวิธีในดำเนินงาน ผลลัพธ์และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อบรรลุความถูกต้อง ครบถ้วนและเหมาะสมของการจัดทำแผนด้วย SEA เนื้อหาในบทนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา คณะกรรมการกำกับการจัดทำ SEA (ถ้ามี) และผู้แทนคณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (กสย.) ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับการจัดทำ SEA ของหน่วยงานเจ้าของแผน ไว้ใช้ในการกำกับการดำเนินงานตลอดกระบวนการ SEA ขอแนะนำการกำกับกระบวนการ SEA

๓.๑ หลักการและแนวทางกำกับ

การกำกับกระบวนการ SEA เป็นการตรวจสอบความสอดคล้อง ครบถ้วน ของการจัดทำแผนด้วย SEA ในช่วงกระบวนการจัดทำ SEA (In-Process) อ้างอิงตามขั้นตอนที่กำหนดในแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) เพื่อให้ผลการจัดทำแผนด้วย SEA มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ โดยรายละเอียดการกำกับ ครอบคลุมประเด็นสำคัญต่างๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้จัดทำ SEA ควรดำเนินการ รวมถึงเป็นประเด็นที่ผู้กำกับการจัดทำ SEA ควรตรวจสอบ ตั้งแต่ต้นจนตลอดกระบวนการ ทั้งในเรื่องเนื้อหา วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ ทั้งนี้สำหรับตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์และจัดทำ SEA ที่ได้สอดแทรกไว้ในบางขั้นตอน ผู้กำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ควรศึกษาเพิ่มเติมจากแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔)

แนวทางการกำหนดประเด็นพิจารณาสำคัญและการตรวจสอบผลลัพธ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยพิจารณาว่าผลลัพธ์นั้นเกิดจากการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์มาตรฐานสากล ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี (SEA Performance Criteria) ขององค์การระหว่างประเทศด้านการประเมินสิ่งแวดล้อม (IAIA, ๒๐๐๒) ประกอบด้วย ๖ เกณฑ์ คือ (๑) การบูรณาการ (Integrated) (๒) จุดเน้น (Focused) (๓) การนำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainability-led) (๔) ความรับผิดชอบ (Accountable) (๕) การมีส่วนร่วม (Participative) และ (๖) การทำซ้ำ (Iterative) การกำกับใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการตรวจสอบผลลัพธ์ของการกำกับที่นำมาใช้พิจารณาเพื่อให้การจัดทำ SEA มีความสอดคล้องและถูกต้องตามหลักวิชาการ รายละเอียดดังตารางที่ ๓ - ๑

ตารางที่ ๓ - ๑ เกณฑ์การดำเนินงาน SEA ที่ดี ที่ใช้ในการกำกับผลลัพธ์ของการจัดทำ SEA ให้มีคุณภาพ

เกณฑ์ของการดำเนินงาน SEA ที่ดี	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์ IAIA
การบูรณาการ (Integrated)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับการตัดสินใจระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน - มีการระบุความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม - เชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาในสาขาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ซึ่งสามารถช่วยสนับสนุนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับโครงการและการตัดสินใจต่อไป
จุดเน้น (Focused)	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ข้อมูลเพียงพอ เชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้สำหรับการวางแผนการพัฒนาและสนับสนุนการตัดสินใจ - มุ่งเน้นที่ประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สำคัญ - สามารถปรับตามบริบทและลักษณะของกระบวนการตัดสินใจ - ใช้งบประมาณและเวลาในการจัดทำ SEA ได้อย่างคุ้มค่า
การนำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainability-led)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการระบุวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด ทางเลือกการพัฒนาและข้อเสนอทางเลือกมาตรการ ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ความรับผิดชอบ (Accountable)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพิจารณาความรับผิดชอบของหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจระดับนโยบาย - มีการดำเนินการด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม เป็นกลาง ปราศจากอคติ - มีการติดตามและทวนสอบอย่างอิสระ - มีการจัดทำเอกสารและชี้แจงวิธีการพิจารณาประเด็นด้านความยั่งยืนในกระบวนการตัดสินใจ
การมีส่วนร่วม (Participative)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลกระทบและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องตลอดกระบวนการตัดสินใจ - มีการระบุข้อมูลและข้อกังวลในเอกสาร และกระบวนการตัดสินใจอย่างชัดเจน - มีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้อย่างเพียงพอ
การทำซ้ำ (Iterative)	<ul style="list-style-type: none"> - มีกระบวนการประเมินผลตั้งแต่ในระยะแรกเพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอในกระบวนการตัดสินใจและการวางแผนในอนาคต - มีข้อมูลผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจและดำเนินงานตามทางเลือกที่เหมาะสมหรือยุทธศาสตร์อื่นๆ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจในอนาคต ซึ่งอาจมีการปรับหรือแก้ไขได้

ที่มา : ปรับปรุงจาก IAIA (2002)

ทั้งนี้ ผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบเกณฑ์การดำเนินงาน SEA ที่ดีดังกล่าว ซึ่งหมายถึง ผู้รับผิดชอบการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA และหน่วยงานเจ้าของแผน ต้องสำรวจหลักฐานเชิงประจักษ์ระหว่างการจัดทำแผนด้วย SEA วิธีการที่ใช้เพื่อตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ของหน่วยงานประกอบด้วย

๑) การร่วมสังเกตการณ์ (Observe) ในกิจกรรมการมีส่วนร่วมในขั้นตอนสำคัญ เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด การเสนอร่างรายงานการกำหนดขอบเขต การพัฒนาทางเลือก การประเมินทางเลือก เป็นต้น

๒) การร่วมพิจารณาเอกสารหรือรายงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ผลการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด

รายงานการกำหนดขอบเขต ผลการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทางเลือก การประเมินทางเลือก รายงาน SEA ทั้ง ๒ ฉบับ ผลการบูรณาการ SEA กับแผน เป็นต้น

รายละเอียดการกำกับในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำ SEA ที่สำคัญ ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์

เป็นคำอธิบายจุดมุ่งหมายในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ในแต่ละขั้นตอน

๒) ขอบเขต

เป็นการอธิบายสาระสำคัญหรือกรอบประเด็นที่จะพิจารณาในการกำกับแต่ละขั้นตอน

๓) ผลลัพธ์

เป็นส่วนที่คาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้จัดทำแผนด้วย SEA ดำเนินการโดยใช้วิธีการ เครื่องมือ ตามประเด็นพิจารณาสำคัญที่กำหนดไว้ในกระบวนการ SEA แต่ละขั้นตอน

๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

เป็นเนื้อหาส่วนสำคัญ ที่ผู้กำกับการจัดทำแผนด้วย SEA จะต้องใช้สำหรับการกำกับ ประเด็นพิจารณาสำคัญถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้การจัดทำแผนด้วย SEA มีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ ซึ่งหากผู้กำกับ พบประเด็นที่ควรปรับปรุง แก้ไข ควรให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานเจ้าของแผน เพื่อปรับปรุงในประเด็นเหล่านั้น โดยประเด็นพิจารณาสำคัญที่ระบุในคู่มือฉบับนี้เป็นประเด็นพื้นฐานที่จะต้องจัดทำในแต่ละขั้นตอนและผู้กำกับต้องพิจารณาทุกข้อให้ครบถ้วน

๓.๒ รายละเอียดการกำกับการจัดทำ SEA

การกำกับการกระบวนการจัดทำ SEA มีรายละเอียดตามขั้นตอน ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การกำหนดขอบเขต (Scoping)

การกำหนดขอบเขตจะต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการจัดทำ SEA^๓ ซึ่งเป็นขอบเขตเชิงพื้นที่และเชิงเวลาว่าแผนนั้นจะมีบริบทในการพิจารณาอย่างไรในเชิงพื้นที่ และมีรอบของเวลาที่ควรพิจารณาเท่าใด การทบทวนและวิเคราะห์แผนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนด้วย SEA เพื่อวิเคราะห์และกำหนดทิศทาง และลำดับความเกี่ยวข้องของแผน ยุทธศาสตร์ ตลอดจนสภาพพื้นที่และศักยภาพพื้นที่ในการพัฒนา เพื่อให้แผนนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ และอยู่ในวงรอบของเวลาที่เหมาะสม โดยนำผลจากขั้นตอนการทบทวน วิเคราะห์แผนและยุทธศาสตร์ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการกำหนด วิสัยทัศน์^๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด การประเมินข้อมูลฐาน และจัดทำ รายงานการกำหนดขอบเขตต่อไป

^๓ ในคู่มือฯ นี้ ได้เพิ่มเติมขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการจัดทำ SEA ไว้ในขั้นตอนแรกของการกำหนดขอบเขต ซึ่งจะแตกต่างจากที่ระบุไว้ในแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔)

^๔ ในคู่มือฯ นี้ ใช้คำว่าวิสัยทัศน์ ส่วนในแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) ใช้คำว่า เป้าหมายการพัฒนา

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้การกำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการจัดทำ SEA มีความครอบคลุม ความต้องการ ประเด็นสำคัญในด้านต่างๆ และผลกระทบของแผนที่อาจเกิดขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย

(๒) ขอบเขต

การกำกับเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของการกำหนดความต้องการ ประเด็นสำคัญในด้านต่างๆ และผลกระทบของแผนที่อาจเกิดขึ้น การตรวจสอบความเชื่อมโยง สอดคล้องของผลการวิเคราะห์ ประเด็นสำคัญ กับการกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด และความเป็นไปได้ที่การกำหนดขอบเขตต่างๆ จะถูกพัฒนาหรือดำเนินการได้จริง การตรวจสอบว่ามีกระบวนการที่ให้ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง ได้ทำความเข้าใจ ร่วมเสนอข้อห่วงกังวล ประเด็นสำคัญ และการจัดทำเอกสาร การกำหนดขอบเขต ที่สรุปวัตถุประสงค์ วิธีการ และขอบเขตของ SEA อย่างชัดเจน

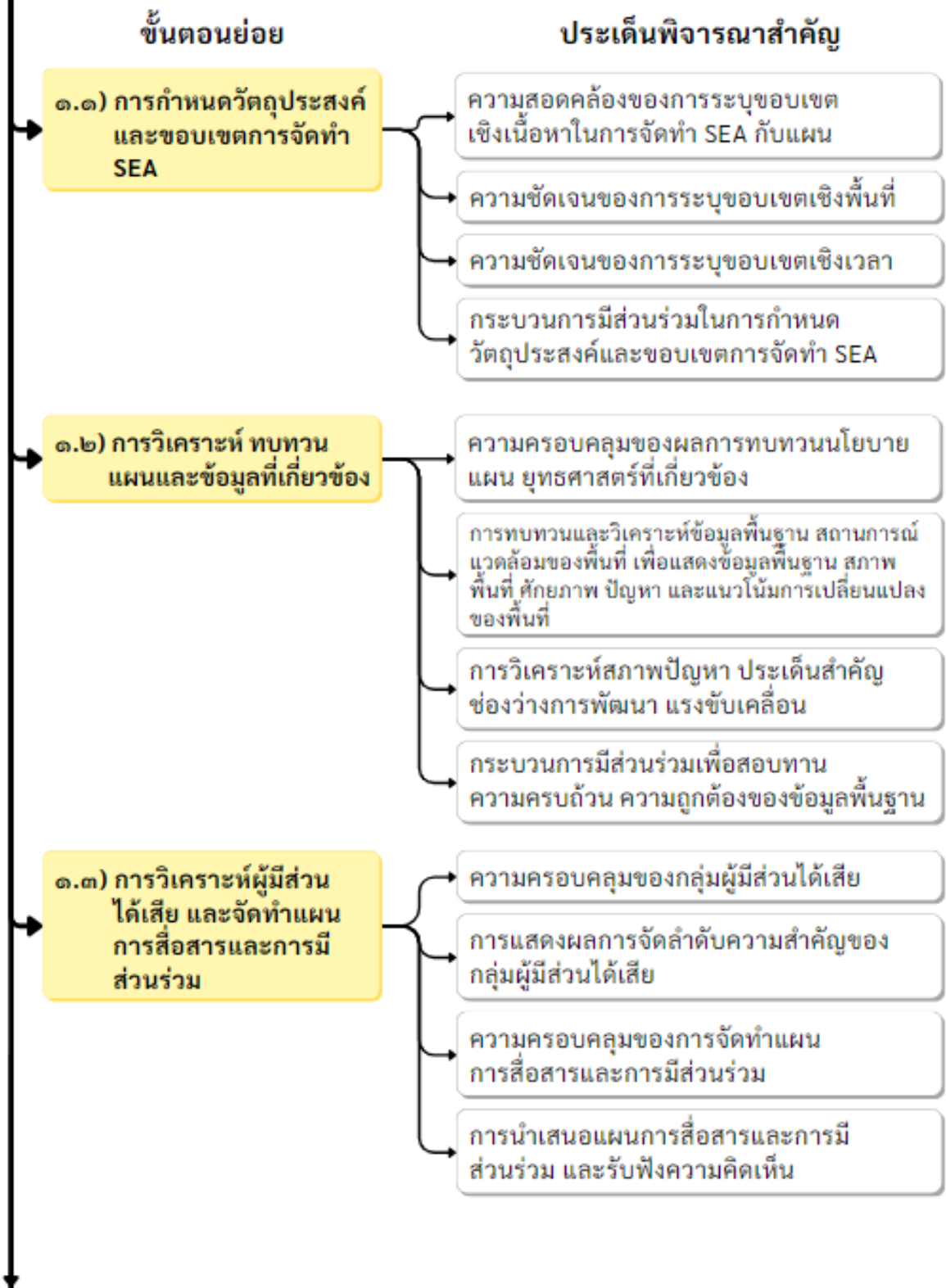
(๓) ผลลัพธ์

การศึกษา SEA ที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตอย่างชัดเจน มีรายละเอียดเพียงพอ ครอบคลุมข้อพิจารณาบริบทแวดล้อมและผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ข้อมูลตามตัวชี้วัดในการจัดทำ SEA มีคุณภาพ ครอบคลุม ทันสมัย แหล่งข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ การประเมินข้อมูลฐานมีความเข้มงวด ละเอียดมากเพียงพอ ในการวิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นข้อมูลสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

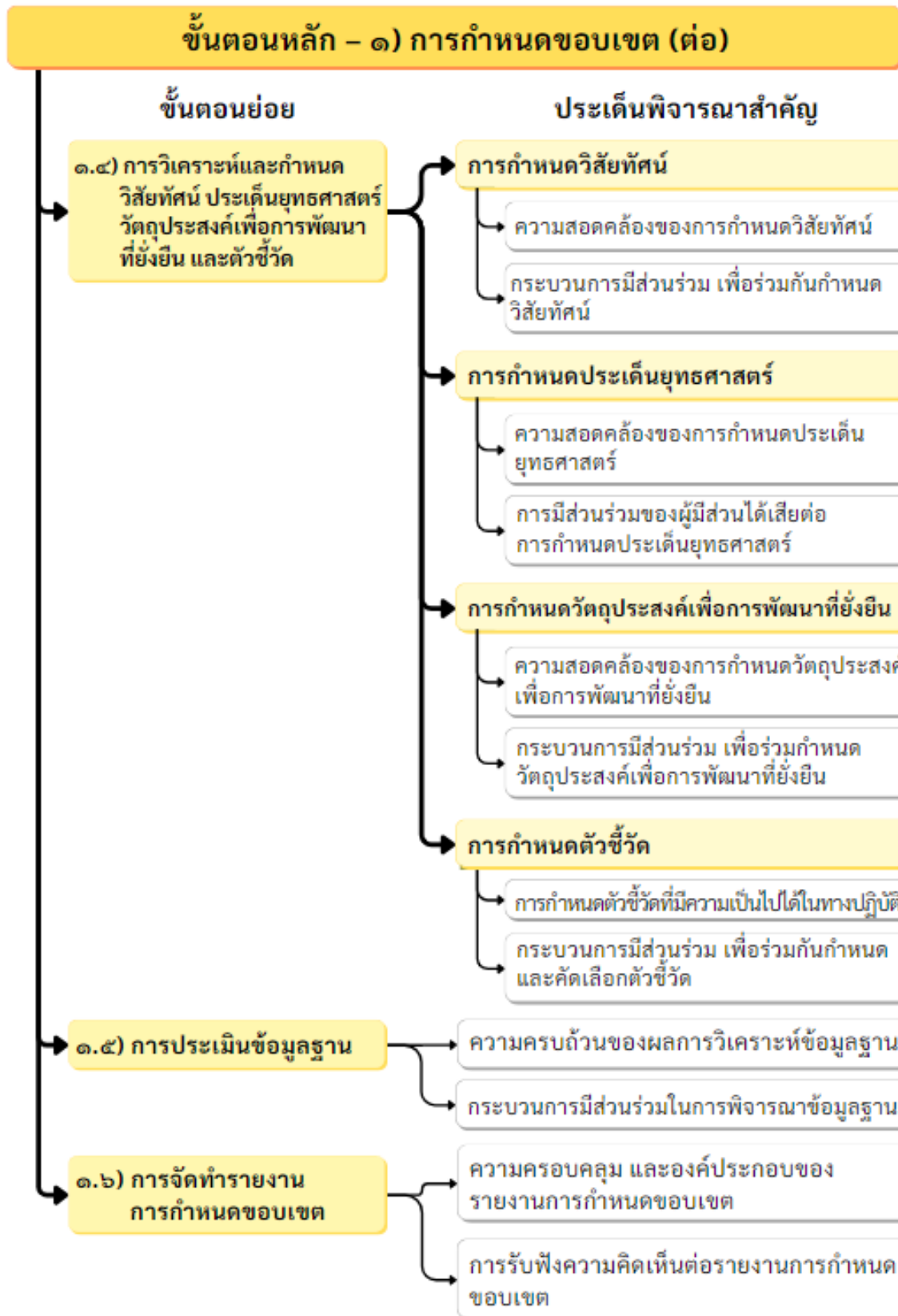
(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

สามารถสรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับ โดยจำแนกตาม ๖ ขั้นตอนย่อยของ กระบวนการกำหนดขอบเขต ได้ดังรูปที่ ๓ - ๑ และได้ขยายความในประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ตั้งแต่วิธีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตัวอย่างวิธีการ/เครื่องมือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดีของ IAIA (2002) ดังตารางที่ ๓ - ๒ ทั้งนี้ในทุกขั้นตอน จะมีการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (เช่น การระดมสมองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณาเอกสารหรือรายงาน เป็นต้น) ส่วนในขั้นตอนย่อยที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จะดำเนินการร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนหลัก - ๑) การกำหนดขอบเขต
ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอนย่อย มีประเด็นพิจารณาสำคัญ ดังแผนภาพ

รูปที่ ๓ - ๑ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับ จำแนกตามขั้นตอนย่อยของการกำหนดขอบเขต

รูปที่ ๓ - ๑ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับ จำแนกตามขั้นตอนย่อยของการกำหนดขอบเขต (ต่อ)

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
๑. การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการจัดทำ SEA									
ความสอดคล้องของการระบุ ขอบเขตเชิงเนื้อหาในการ จัดทำ SEA กับแผน	การอธิบายรายละเอียดขอบเขต เชิงเนื้อหาในการจัดทำ SEA ว่า มีวัตถุประสงค์และกรอบวิธี การศึกษา SEA อย่างไร และมี ความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับ แผน และการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - การทบทวนวรรณกรรม (Literature review) - การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) - การประเมินความสอดคล้อง (Compatibility Assessment) - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) 	มีการระบุขอบเขตเนื้อหาในการจัดทำ SEA ที่สอดคล้องกับหลักการ เหตุผล จุดมุ่งหมายของการจัดทำแผน และการพัฒนาที่ยั่งยืน	ขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมบูรณาการการจัดทำแผนกับ SEA ให้เชื่อมโยงกันตั้งแต่เริ่มต้น	เน้นเจาะจงการวิเคราะห์ประเด็นเนื้อหาของแผนต่างๆ ที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนด้วย SEA	กำหนดจุดมุ่งหมายในเนื้อหาของการศึกษาบรรลุลการพัฒนายั่งยืนตั้งแต่นั้นต้น	มีหน่วยงานเจ้าของแผนที่รับผิดชอบการวิเคราะห์แผนที่เกี่ยวข้องในทุกๆระดับ	-	-
ความชัดเจนของการระบุ ขอบเขตเชิงพื้นที่	การแสดงขอบเขตและ คำอธิบายพื้นที่ศึกษาอย่าง ชัดเจน เหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ - ตัวอย่างเครื่องมือแสดงข้อมูล เช่น แผนที่ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ การซ้อนทับแผนที่ (Overlay Mapping) 	มีข้อมูลระบุขอบเขตและคำอธิบายของพื้นที่อย่างชัดเจนเหมาะสม โดยมีการใช้เครื่องมือแสดงข้อมูล เช่น แผนที่ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รูปแผนที่และขอบเขตการศึกษาตาม (ร่าง) TOR และคำอธิบายพื้นที่ที่ครอบคลุมการจัดทำแผน	มีขอบเขตพื้นที่ศึกษาที่เหมาะสมและวิเคราะห์ให้สามารถบูรณาการประเด็นการจัดแผนเชิงพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนที่ชัดเจน	รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ให้เพียงพอและมีขอบเขตข้อมูลพื้นที่ที่จะใช้ในการพิจารณาได้อย่างเหมาะสม	-	-	-	-
ความชัดเจนของการระบุ ขอบเขตเชิงเวลา	การแสดงขอบเขตเชิงเวลา หรือช่วงระยะเวลาใน การศึกษา SEA ที่สอดคล้อง กับวงรอบของการจัดทำ แผนการพัฒนาอย่างชัดเจน	<ul style="list-style-type: none"> - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 	มีช่วงระยะเวลาอย่างชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับวงรอบของการจัดทำแผน หรือช่วงเวลาของแผนที่ทบทวน	-	เน้นกำหนดกรอบระยะเวลาของการจัดทำแผนด้วย SEA เท่านั้นเพื่อเจาะจงศึกษาวิเคราะห์ประเมิน ในเวลาที่ต้องการ	-	-	-	มีการบอกระยะเวลาในการศึกษาให้สอดคล้องของวงรอบการจัดทำแผนเพื่อให้การตัดสินใจของแผนสามารถ

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	เหมาะสม หรือในกรณีของ การทบทวนแผน ขอบเขตเชิง เวลาอาจพิจารณาให้ สอดคล้องกับช่วงเวลาของ แผนที่ทบทวน								ทบทวน ปรับปรุง โดยการศึกษาซ้ำใน วงรอบของการ จัดทำแผนถัดไปได้
กระบวนการมีส่วนร่วมใน การกำหนดวัตถุประสงค์และ ขอบเขตการจัดทำ SEA	การมีส่วนร่วมผ่านการประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อ วัตถุประสงค์และขอบเขตการ จัดทำ SEA ร่วมกับผู้มีส่วนได้ เสีย	รูปแบบการมีส่วน ร่วม เช่น - การประชุมรับฟัง ความคิดเห็น (Public Hearing) - การประชุมกลุ่ม ย่อย (Focus Group)	มีการนำเสนอผลการกำหนด วัตถุประสงค์และขอบเขตการ จัดทำ SEA แก่ผู้มีส่วนได้เสีย พร้อมทั้งนำผลไปใช้ปรับปรุง วัตถุประสงค์และขอบเขตให้ สมบูรณ์ขึ้น	บูรณาการความเห็น ความต้องการ คาดหวังของผู้มีส่วน ได้เสียเพื่อกำหนด วัตถุประสงค์และ ขอบเขตการจัดทำ แผนด้วย SEA	เปิดกว้างรับข้อมูล จากผู้มีส่วนได้เสียซึ่ง เจาะจงจากผู้ได้รับ ผลกระทบโดยตรง จากการดำเนินงาน ของแผนที่ผ่านมา และในอนาคต	-	หน่วยงานเจ้าของ แผนต้องสร้าง กระบวนการมีส่วน ร่วมเพื่อส่งเสริม ความรับผิดชอบ ร่วมกันของการ จัดทำแผน และมี ความเป็นเจ้าของ แผน	ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามา มีส่วนร่วมตั้งแต่ เริ่มต้นการกำหนด ขอบเขต	-
๒. การวิเคราะห์ ทบทวนแผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง									
ความครอบคลุมของผลการ ทบทวนนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	การทบทวนนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดย ทบทวนบริบทของแผนที่จะ จัดทำ SEA ว่ามีความ สอดคล้อง เชื่อมโยงกับนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ ทั้งในระนาบ แนวตั้ง (Vertical) หรือในระดับ ที่สูงหรือต่ำกว่า และระนาบ แนวนอน (Horizontal) หรือ ระดับเดียวกันกับแผน	- การทบทวน วรรณกรรม - การวิเคราะห์ แก่นสาระ - การประเมิน ความสอดคล้อง - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist)	- กรณีเป็นแผนยุทธศาสตร์ ที่เป็นแผนระดับ ๓ และมี ขอบเขตเชิงพื้นที่เป็นทั้ง ประเทศ ต้องทบทวนแผน ระดับที่ ๑ ระดับที่ ๒ นโยบายรัฐบาล รวมถึงแผน ระดับ ๓ ด้วยกัน และแผน พัฒนารายสาขาของ หน่วยงานอื่นๆ ที่มีประเด็น หรือบริบทเชื่อมโยงกัน - กรณีเป็นการจัดทำ SEA เชิงพื้นที่ จะต้องทบทวน นโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ ในระดับพื้นที่ตามขอบเขต	-	เน้นการวิเคราะห์ และประเมินความ สอดคล้อง และ กรองนโยบายแผน และยุทธศาสตร์ ต่างๆ กับการจัดทำ แผนด้วย SEA ใน การศึกษานี้ให้ เจาะจง ไม่ซ้ำซ้อน กับแผนอื่นๆ	-	-	สร้างการมีส่วนร่วม ของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องด้าน นโยบาย แผนและ ยุทธศาสตร์ในทุก ระดับ โดยพิจารณา ความเกี่ยวข้องกัน ในด้านระดับต่างๆ ที่จะมีต่อการจัดทำ แผนด้วย SEA ในการศึกษานี้	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
			ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น นโยบาย แผน การพัฒนากรุงเทพมหานคร แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาระดับตำบล หรือ แผนพัฒนารายสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เป็นต้น						
การทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สถานการณ์แวดล้อมของพื้นที่ เพื่อแสดงข้อมูลพื้นฐาน สภาพพื้นที่ ศักยภาพ ปัญหา และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่	การทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์และประเด็นยุทธศาสตร์ที่แสดงถึงทิศทางการพัฒนา (ตัวอย่างประเด็นที่ควรทบทวน ขึ้นอยู่กับประเภทแผน) เช่น ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านสภาพอุตุวิทยาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลด้านทรัพยากรดิน ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพภัยธรรมชาติ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงข้อมูลปัจจัยระดับโลกที่มีผลต่อการพัฒนา เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล เป็นต้น	<ul style="list-style-type: none"> - การทบทวนวรรณกรรม - การวิเคราะห์แก่นสาระ - เครื่องมือแสดงข้อมูล เช่น แผนภาพ ตารางข้อมูล แผนที่ เป็นต้น 	มีการรวบรวม และอธิบายข้อมูลพื้นฐาน โดยลักษณะการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลพื้นฐาน ขึ้นอยู่กับผู้จัดทำแผนให้สามารถรองรับการนำไปใช้ในการวิเคราะห์และกำหนดประเด็นต่างๆ ในขั้นตอนต่อไปได้ ในส่วนของข้อมูลเชิงพื้นที่ อาทิ สภาพปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ ควรแสดงในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ และทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน	รวบรวม และประมวลข้อมูลพื้นฐานเพื่อบูรณาการสรุปสถานภาพของพื้นที่ขอบเขตพื้นที่และกรอบเวลาที่ผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบัน	มุ่งเน้นให้ผลลัพธ์ของการทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ช่วยคาดการณ์สภาพอนาคตที่อาจเปลี่ยนแปลงไป	วิเคราะห์ข้อมูลฐานที่ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ (สภาพแวดล้อม) ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาให้ครอบคลุมสู่ความยั่งยืน	-	ให้โอกาสผู้มีส่วนได้เสียให้เห็นด้านข้อมูล สถานการณ์ ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงประกอบการศึกษาและวิเคราะห์ผลในการประชุมผู้มีส่วนได้เสียหรือช่องทางอื่นๆ	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การวิเคราะห์สภาพปัญหา ประเด็นสำคัญ ช่องว่าง การพัฒนา แรงขับเคลื่อน	การวิเคราะห์สภาพปัญหา ประเด็นสำคัญ ช่องว่างการ พัฒนา จากข้อมูลของพื้นที่ใน ปัจจุบัน ร่วมกับข้อมูลจากผู้มี ส่วนได้เสียในพื้นที่และวิเคราะห์ แรงขับเคลื่อน ครอบคลุมทั้ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์ แก่นสาระ - การวิเคราะห์ SWOT - การวิเคราะห์ สาเหตุ (Root Cause Analysis) - การวิเคราะห์ ปัจจัยภายนอก (PESTEL) - แผนภาพต้นไม้ (Tree Diagram) - แผนภาพสาเหตุ และผลกระทบ (Cause and Effect Diagram) เป็นต้น 	มีการระบุและแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ ปัญหา ประเด็นสำคัญ ช่องว่างการพัฒนา และแรง ขับเคลื่อนจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่ศึกษา	-	มุ่งเน้นให้ผลลัพธ์ ของการวิเคราะห์ ได้ข้อมูลศักยภาพ รวมถึงความ อ่อนไหว ประาะบาง ของการพัฒนาตาม แผน รวมถึงปัจจัย ที่เป็นโอกาส เป็น แรงผลักดันของการ พัฒนา และจุดอ่อน หรือช่องว่างในการ พัฒนาของพื้นที่	รวมการวิเคราะห์ เพื่อประเมินสภาพ ปัญหา ประเด็น สำคัญ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมั่นใจว่าจะทำให้ การศึกษามุ่งสู่ วัตถุประสงค์ของ การจัดทำแผนอย่าง ยั่งยืน	-	ให้โอกาสผู้มีส่วนได้ เสีย ร่วมวิเคราะห์ สภาพปัญหาเพื่อ พิจารณาและเสนอ ความเห็นต่อแรง ขับเคลื่อนและปัจจัย ต่างๆ ต่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน	-
กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อ สอบถามความครบถ้วน ความถูกต้องของข้อมูล พื้นฐาน	การมีส่วนร่วมผ่านการประชุม เพื่อรวบรวมข้อห่วงกังวล ความ ต้องการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อ นำไปกำหนดทิศทางการพัฒนา จากผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่	รูปแบบการมีส่วน ร่วม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การประชุมกลุ่ม ย่อย - การประชุมระดม ความคิดเห็น (Consultation Meeting) 	มีกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย และ การปรึกษาหารือกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงาน ส่วนกลางและหน่วยงานในระดับ พื้นที่ และผู้มีส่วนได้เสีย ที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามความ ครบถ้วนและความถูกต้องของ ข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว รวมทั้ง สอบถามข้อห่วงกังวลและความ ต้องการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อ	บูรณาการ ทุกภาค ส่วน ทุกระดับ ให้ คัดกรอง สอบทาน ความครบถ้วนของ ข้อมูลพื้นฐาน ร่วมกัน	หาประเด็นที่จะเน้น เพื่อกำหนด ทิศทางการพัฒนา ที่เฉพาะเจาะจงกับ ประเด็น บริบท และ เหมาะสมกับ ประเด็นยุทธศาสตร์ ในขั้นตอนต่อไป	-	หน่วยงานจัดให้มี กระบวนการมีส่วน ร่วม สร้างความ รับผิดชอบร่วมกัน ยุติธรรม เป็นกลาง และสมดุล และ ถ่วงดุลความเห็นและ มุมมอง และ ความต้องการ ที่อาจแตกต่างกัน	ให้ทุกภาคส่วน มีการ ยอมรับยอมเสียใน การสร้างสมดุลของ ความเห็นที่ เหมือนกันและ แตกต่างกัน	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
			กำหนดทิศทางการพัฒนา ซึ่งจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ วิสัยทัศน์และประเด็น ยุทธศาสตร์ต่อไป						
๓. การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย และจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม									
ความครอบคลุมของกลุ่ม ผู้มีส่วนได้เสีย	การกำหนดผู้มีส่วนได้เสีย ครอบคลุม ครบถ้วนตามที่ แนวทางการจัดทำ SEA ระบุ และวิเคราะห์บทบาทและความ เกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสีย ระหว่างมีผลประโยชน์ และมีมิติ อิทธิพลต่อความสำเร็จของการ จัดทำแผน - มิติอิทธิพลต่อความสำเร็จ (Influence) พิจารณาว่าผู้มีส่วน ได้เสียทั้งที่เป็นบุคคลหรือ องค์กรนั้นมีหน้าที่และความ รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องอย่างไร ระดับใด กับการบริหารจัดการ ในขอบเขตพื้นที่ - มิติผลประโยชน์ (Interest) พิจารณาว่า ผู้มีส่วนได้เสีย ได้รับผลประโยชน์หรือเสีย ผลประโยชน์จากการพัฒนา ตามแผนอย่างไร มีความ เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสีย อย่างไร	- การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การวิเคราะห์ ด้วยเมตริกซ์ (Matrices) (ระหว่างมิติ ผลประโยชน์ และมิติอิทธิพล ต่อความสำเร็จ ของการจัดทำ แผน) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	มีการระบุผู้มีส่วนได้เสีย ครอบคลุม ครบถ้วน ทั้งกลุ่มที่ เป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน สถาบัน ตามที่แนวทางการ จัดทำ SEA ระบุ ทั้งนี้ให้ พิจารณาประเด็นความ เท่าเทียมทางเพศ กลุ่มผู้ที่มี อำนาจน้อย (Less Power Group) กลุ่มเปราะบาง รวมถึงกลุ่มเยาวชน หากเป็น แผนที่มีขอบเขตการพัฒนา ทั้งประเทศ ควรครอบคลุมผู้มีส่วน ได้เสียในทุกภูมิภาค และมี กลุ่มบุคคลที่หลากหลาย และ หากเป็นแผนที่เป็นประเด็น รายสาขา ควรเน้นกลุ่มผู้มีส่วน ได้เสียที่เกี่ยวข้องกับรายสาขา นั้นๆ	-	ระบุ และวิเคราะห์ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อเพิ่มหากกลุ่มคน จะได้รับประโยชน์ จากแผนการพัฒนา ที่ยั่งยืนและมีอิทธิพล ต่อความสำเร็จของ แผน ทำให้มีกลุ่ม ที่ต้องเน้นให้ความสำคัญอย่างเจาะจง	-	-	ทำให้มั่นใจว่า กระบวนการมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพ ผ่านการระบุและ วิเคราะห์ตามหลัก วิชาการ และทำให้ การจัดทำแผนด้วย SEA ครอบคลุม อย่างเหมาะสม	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การแสดงผลการจัดลำดับ ความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วน ได้เสีย	การแสดงผลการจัดลำดับ ความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วนได้ เสีย เพื่อให้ทราบว่า ผู้มีส่วนได้ เสียแต่ละกลุ่มที่มีบทบาทและ ความสัมพันธ์กับแผนใน ลักษณะต่างๆ มีระดับ ความสำคัญในการขับเคลื่อน แผนอย่างไร	- การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ - การกำหนด เกณฑ์คะแนน และให้คะแนน ในกิจกรรม เช่น การประชุมเชิง ปฏิบัติการ โดย ใช้ตารางข้อมูล หรือ ตาราง ๒x๒ เมตริกซ์ เป็นต้น	มีการจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ตั้งแต่ระดับสำคัญน้อยที่สุดไป จนถึงสำคัญมากที่สุด จำแนกว่า กลุ่มใดมีความสัมพันธ์กับผลการ เปลี่ยนแปลงในทางบวกหรือ ในทางลบ รวมถึงมีบทบาทต่อ ความสำเร็จหรือความล้มเหลว ของแผน มีผลต่อการพิจารณา ตัดสินใจของแผน และมีกลุ่ม บุคคลใดซึ่งอาจไม่มีบทบาท ในการขับเคลื่อน แต่เป็นกลุ่ม เป้าหมายหลักของการพัฒนา และเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบ จากการดำเนินงาน ซึ่งใช้เป็น ข้อมูลตั้งต้นในการจัดทำ แผนการสื่อสารและการมี ส่วนร่วมต่อไป	-	ระบุ และวิเคราะห์ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อค้นหาว่ากลุ่มคน จะได้รับประโยชน์ จากแผนการพัฒนา ที่ยั่งยืนและมีอิทธิพล ต่อความสำเร็จของ แผน ทำให้มีกลุ่ม ที่ต้องเน้นให้ ความสำคัญอย่าง เจาะจง	-	-	ทำให้มั่นใจว่า กระบวนการมีส่วน ร่วมมีประสิทธิภาพ ผ่านการระบุและ วิเคราะห์ตามหลัก วิชาการ และทำให้ การจัดทำแผนด้วย SEA ครอบคลุม อย่างเหมาะสม	-
ความครอบคลุมของการ จัดทำแผนการสื่อสารและ การมีส่วนร่วม	มีการจัดทำแผนการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม ที่ สอดคล้องกับผลการจัดลำดับ ความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วนได้ เสีย ขึ้นตอน ระยะเวลา ลักษณะความสัมพันธ์ของผู้มี ส่วนได้เสียแต่ละกลุ่ม/องค์กร และหน่วยงานกับการ ขับเคลื่อนแผน โดยกำหนด และออกแบบประเด็นที่ควรทำ การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์	- การพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญ	- การระบุรูปแบบการสื่อสารและ การมีส่วนร่วมสำหรับแผน ประเภทต่างๆ กัน อาจยืดหยุ่น แตกต่างกันไป แผนการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมนั้นต้อง สอดคล้อง เหมาะสมกับลำดับ ความสำคัญของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย แต่ละกลุ่ม กำหนดวัตถุประสงค์ และผลที่คาดว่าจะได้รับจาก การมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ เสียอย่างชัดเจนในแต่ละ ขั้นตอน	-	เจาะจงในรูปแบบ การสื่อสารและ การมีส่วนร่วมให้ เหมาะสมกับ บทบาท ศักยภาพ ความสนใจ ความต้องการมี ส่วนร่วมและระดับ ความสำคัญของกลุ่ม ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ	-	-	ทำให้มั่นใจว่า กระบวนการมีส่วน ร่วมมีประสิทธิภาพ ผ่านการระบุ และ วิเคราะห์ตามหลัก วิชาการ และทำให้ การจัดทำแผนด้วย SEA ครอบคลุม อย่างเหมาะสม	สื่อสารเป็นระยะ ตลอดกระบวนการ SEA ทำซ้ำตาม ความเหมาะสม เพื่อ รักษาความต่อเนื่อง ของการแสดง ความเห็นข้อเสนอแนะ พร้อมทำซ้ำ ตลอด ระยะ เวลา โดยเฉพาะ ในขั้นตอน การตัดสินใจในแต่ละ ประเด็นสำคัญ

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	หรือเสริมสร้างศักยภาพ การเรียนรู้ ตลอดจนการร่วม ปฏิบัติการในการจัดทำ SEA ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา ความต้องการ และความ แตกต่างของลำดับความสำคัญ		- รูปแบบที่ที่มีความเหมาะสมกับ แต่ละขั้นตอน และต้องแสดงให้เห็น ว่าการมีส่วนร่วมที่กำหนดมี ความต่อเนื่องตลอด กระบวนการจัดทำ SEA - มีการกำหนดรูปแบบ ช่อง ทางการรับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่จะถูกรวบรวม และพิจารณาอย่างเพียงพอและ มีความต่อเนื่องตลอด กระบวนการจัดทำ SEA						
การนำเสนอแผนการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม และรับ ฟังความคิดเห็น	การนำเสนอแผนการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม และรับฟัง ความคิดเห็น ผ่านการประชุม เพื่อทำให้แผนการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมชัดเจน และสอดคล้องกับบริบท มากขึ้น	รูปแบบการมีส่วน ร่วม เช่น - การประชุมรับ ฟังความคิดเห็น - การประชุม กลุ่มย่อย	มีกระบวนการประชุมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง หน่วยงานส่วนกลางและ หน่วยงานในระดับพื้นที่ และผู้มี ส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้าง ความเข้าใจและแจ้งแผนการ ดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย	-	-	-	-	ทำให้มั่นใจว่า กระบวนการมีส่วน ร่วม มีประสิทธิภาพ ผ่านการระบุ และ วิเคราะห์ตามหลัก วิชาการ และทำให้ การจัดทำแผนด้วย SEA ครอบคลุม อย่างเหมาะสม	-
๔. การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัด									
๔.๑ การกำหนดวิสัยทัศน์									
ความสอดคล้องของการ กำหนดวิสัยทัศน์	นำทิศทางการพัฒนา จุดมุ่งหมายของการจัดทำ SEA สภาพปัญหา แรงขับเคลื่อน ที่ได้ จากขั้นตอนการวิเคราะห์ ทบทวนแผน รวมถึงประเด็นการ พัฒนาที่ยั่งยืน มาใช้กำหนด วิสัยทัศน์ โดยหลีกเลี่ยงการ แสดงถึงวิธีการพัฒนา	- การประเมิน ความสอดคล้อง - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญ	- มีภาพอนาคตที่สอดคล้อง กับทิศทางการพัฒนา ช่วย แก้ไขปัญหา และตอบสนอง ต่อความคาดหวังของพื้นที่ และการบรรลุการพัฒนา ที่ยั่งยืนในอนาคต	-	เน้นการกำหนด วิสัยทัศน์ที่แก้ไขหรือ ส่งเสริม สอดคล้อง กับทิศทางการพัฒนา เห็นภาพอนาคต ที่ตั้งใจให้บรรลุได้	สะท้อนให้เห็นภาพ ว่าแนวทางการ พัฒนาของแผนจะ นำไปสู่การพัฒนา ที่ยั่งยืน เห็นโอกาส ของความสมดุลของ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	-	-	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อ ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์	การใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้ได้วิสัยทัศน์ที่ได้รับการ ยอมรับร่วมกัน	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น - การระดมสมอง (Brainstorming) - การประชุมรับฟัง ความคิดเห็น	- มีการนำข้อเสนอแนะจาก กระบวนการมีส่วนร่วม มาพิจารณาประกอบการ การกำหนดวิสัยทัศน์	กำหนดผ่านการ บูรณาการภาพอนาคต ร่วมกันที่สะท้อน ความเห็นของผู้มีส่วน ได้เสีย และสนับสนุน โดยผู้ศึกษา	มีภาพชัดเจนตาม ทิศทางการพัฒนา สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการ จัดทำแผนด้วย SEA	-	-	กำหนดวิสัยทัศน์ผ่าน การมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วน เพื่อให้เห็น ภาพอนาคตที่ ต้องการร่วมกัน ได้สมดุลกัน	-
๔.๒ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์									
ความสอดคล้องของการ กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนด ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และครอบคลุมปัญหา ประเด็น สำคัญ ช่องว่างการพัฒนา และแรงขับเคลื่อนครอบคลุม ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรืออื่นๆ ที่ เกี่ยวข้อง	- การประเมิน ความสอดคล้อง - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญ	- ได้ประเด็นการพัฒนาสำคัญ จากผลการวิเคราะห์ช่องว่าง แรงขับเคลื่อน ซึ่งเป็น ประเด็นปัญหาสำคัญที่ควร ได้รับการปรับปรุงแก้ไข (ทางลบ) การพัฒนาหรือ ส่งเสริม (ทางบวก) และ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์	-	วิเคราะห์ถ่วง กวางขวาง ให้เป็น ประเด็นที่สำคัญที่สุด และสอดคล้อง กับวิสัยทัศน์และ แนวทางการพัฒนา ที่ต้องการให้บรรลุได้ ในแผนฯ	พิจารณาตรวจสอบว่า ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่กำหนด ครอบคลุม มิติการพัฒนาที่ยั่งยืน และได้สมดุล ตาม บริบทของแผนฯ	-	-	-
การมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนได้เสียต่อการ กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์	การใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันกำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ โดยการใช้เทคนิค เครื่องมือที่เหมาะสม	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น - การระดมสมอง - การประชุมรับ ฟังความคิดเห็น	- มีความสอดคล้องกับ เป้าหมายของนโยบาย แผน ระดับต่างๆ ที่ทบทวนไว้ - มีความสอดคล้องกับ ระเบียบ ข้อกำหนด กฎหมาย ทิศทางการพัฒนา ของภาคส่วนอื่น - มีการนำข้อเสนอแนะจาก กระบวนการมีส่วนร่วมมา พิจารณาประกอบการ กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์	กำหนดผ่านการ บูรณาการประเด็น สำคัญของแผนการ พัฒนาร่วมกัน ที่สะท้อนการ พิจารณาความเห็น ของผู้มีส่วนได้เสีย	วิเคราะห์คัดกรอง ประเด็นสำคัญของ แผนการพัฒนาได้ กระชับ ชัดเจนตาม จำนวน ไม่มาก เกินไปและไม่นอก วัตถุประสงค์ของ การจัดทำแผนด้วย SEA	-	-	กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ผ่านการ มีส่วนร่วมจาก ทั้งภาครัฐภาค ประชาชนและ ผู้เชี่ยวชาญ ให้เป็น ประเด็นสำคัญต่อ แผนการพัฒนา ที่ต้องการร่วมกัน และได้สมดุลกัน	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
๔.๓ การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน									
ความสอดคล้องของการ กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - ระบุวิธีการดำเนินงานเพื่อ บรรลุประเด็นยุทธศาสตร์ใน แต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ เพื่อให้ทราบทิศทางการ ดำเนินงานตามประเด็น ยุทธศาสตร์ และเป้าหมาย ของแผนหรือยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้อง ที่จะส่งผลต่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน - วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืนที่กำหนด ต้องมี ความสอดคล้องกับประเด็น ยุทธศาสตร์และเป้าหมาย การพัฒนาที่กำหนดไว้ และ สามารถบรรลุการพัฒนาที่ ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมิน ความสอดคล้อง - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีทิศทางการดำเนินงานตาม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ สอดคล้องกับประเด็น ยุทธศาสตร์ และสามารถ บรรลุเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน - มีผลความเชื่อมโยงกับ เป้าหมายย่อยหรือตัวชี้วัด ของเป้าหมายการพัฒนาที่ ยั่งยืน - มีการนำข้อเสนอแนะจาก กระบวนการมีส่วนร่วมมา พิจารณาประกอบการ กำหนดวัตถุประสงค์ของ แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ 	-	-	ตรวจสอบความ สอดคล้องว่าแผน จะมีวัตถุประสงค์ ที่ไม่ละเลยความ สมดุลของการ พัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม เหมาะสมกับบริบท และประเด็น ยุทธศาสตร์	-	-	-
กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกำหนด วัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	การใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และเทคนิค เครื่องมือที่ เหมาะสม เพื่อร่วมกันกำหนด วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ ยั่งยืน แยกตามลักษณะของ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อระดม ความคิดเห็นให้ได้วัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ได้รับ การยอมรับร่วมกัน	รูปแบบการมีส่วน ร่วม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การประชุมรับ ฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่ม ย่อย - การระดมสมอง 		-	-	ตรวจสอบความ สอดคล้องว่าแผนจะ มีวัตถุประสงค์ที่ไม่ ละเลยความสมดุล ของการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เหมาะสมกับบริบท และประเด็น ยุทธศาสตร์	-	กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน ผ่าน การมีส่วนร่วมจากทั้ง ภาครัฐภาคประชาชน และผู้เชี่ยวชาญ ให้ เป็นประเด็นสำคัญ ต่อแผนการพัฒนา ที่ต้องการร่วมกัน และได้สมดุลกัน	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
๔.๔ การกำหนดตัวชี้วัด									
การกำหนดตัวชี้วัดที่มีความ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ประเมินข้อมูลฐานสำหรับบ่งชี้สถานภาพของประเด็นยุทธศาสตร์ อย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละพื้นที่ ทำให้เข้าใจบริบทของประเด็นยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน สามารถนำไปกำหนดตัวชี้วัดเพื่อติดตามประเมินผล SEA ในภายหลังได้ - มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เช่น มีแหล่งข้อมูลที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้จริง มีความพร้อมของข้อมูล (หากตัวชี้วัดนั้นมีความสำคัญและจำเป็นต้องการใช้วิเคราะห์ แต่ไม่สามารถหาข้อมูลได้ ควรพิจารณากำหนดตัวแทนตัวชี้วัด (Proxy Indicator) แทน รวมทั้งอาจจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิเพิ่มเติมสำหรับตัวชี้วัดเฉพาะ - การกำหนดตัวชี้วัดตามหลักการ SMART คือ <ul style="list-style-type: none"> ▪ S (Specific) – เฉพาะเจาะจง 	- การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงบริบทเชิงพื้นที่ และเชิงเวลาของแผน - มีความเฉพาะเจาะจงเพื่อใช้ในการติดตามการดำเนินงานของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ - มีแหล่งข้อมูลที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้จริง มีความพร้อมของข้อมูล - มีการแสดงหน่วยของตัวชี้วัด และแสดงแหล่งที่มาของตัวชี้วัดที่ชัดเจน 	-	ตัวชี้วัดมีความเฉพาะเจาะจงในการติดตามการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของประเด็นยุทธศาสตร์	มีตัวชี้วัดที่ให้ข้อมูลครบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อติดตามได้จริง ต่อเนื่อง บรรลุตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของแผนฯ	มีหน่วยงาน องค์กร หรือผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกำหนดและรับผิดชอบ ความเหมาะสมและข้อมูลประกอบตัวชี้วัดตามเกณฑ์	-	ใช้ตัวชี้วัดซ้ำ ต่อเนื่องได้ ในการใช้ประเมินข้อมูลฐานและสถานการณ์การพัฒนา สามารถเก็บข้อมูลเพื่อประเมินซ้ำได้

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี						
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ M (Measurable) – วัดผลได้ ▪ A (Achievable) – บรรลุผลได้ ▪ R (Realistic / Relevant) – สมเหตุสมผลสอดคล้องตามสถานการณ์ความเป็นจริง ▪ T (Timely) – กำหนดช่วงเวลาชัดเจน 									
กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันกำหนดและคัดเลือกตัวชี้วัด	การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและเทคนิค เครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดเบื้องต้น จากแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการคัดเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสม	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย - การระดมสมอง 		-	มีการพิจารณาคัดเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสม จำนวนไม่มากเกินไป เพื่อติดตามข้อมูล และปฏิบัติได้	-	-	กำหนดตัวชี้วัดผ่านความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และผู้เชี่ยวชาญ สำหรับใช้ติดตามการดำเนินงานของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ และการติดตามประเมินผลที่เห็นด้วยร่วมกัน และอาจรับผิดชอบร่วมกัน	-	
๕. การประเมินข้อมูลฐาน										
ความครบถ้วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลฐาน	มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลฐานเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ สถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันครอบคลุม ตามองค์ประกอบของตัวชี้วัดด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยข้อมูลที่นำมาใช้อาจจะมีช่วงระยะเวลาที่นำมาประเมินแตกต่างกันได้ แต่ควรมี	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้รายการตรวจสอบ (Checklist) - การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis) เพื่อประเมินระดับความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Relationship) - การใช้แบบจำลอง (Modelling) 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลฐาน ซึ่งอย่างน้อยจะต้องครอบคลุมตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น และแสดงการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน - มีการเลือกใช้ และพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูล โดยเป็นข้อมูลที่มีแหล่งที่มาของข้อมูลที่อ้างอิงได้น่าเชื่อถือ - ข้อมูลควรมีลักษณะเป็นชุดข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งอย่างน้อยครอบคลุมขอบเขตเชิงเวลาของ 	-	-	ให้ข้อมูลฐานเพื่อกำหนดทิศทาง การพิจารณาทางเลือกที่นำไปสู่แผนที่บรรลุความยั่งยืน โดยตัวชี้วัดที่ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	-	-	สามารถนำข้อมูลฐานใหม่ หรือข้อมูลสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของพื้นที่ มาใช้วิเคราะห์ร่วมกันกับข้อมูลฐานเดิมซ้ำใหม่ได้	

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินงานศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	ระยะเวลาเหมาะสมเพียงพอที่จะเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และครอบคลุมอนุกรมของขอบเขตเชิงเวลา และสามารถดำเนินการสำรวจเพิ่มเติมตามความจำเป็น	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เครื่องมือแสดงข้อมูล เช่น แผนที่ GIS เป็นต้น - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 	<p>การศึกษาที่กำหนดไว้ เช่น แผนระยะ ๕ ปี ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ควรเป็นข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย ๕ ปี จากปีที่มีข้อมูลปัจจุบันที่สุด เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรณีมีข้อจำกัดของขอบเขตเชิงเวลาของข้อมูลในอดีต ควรมีการอธิบายข้อจำกัดของข้อมูลพร้อมสมมติฐานที่ใช้ได้ด้วย - มีการแสดงผลแนวโน้มของข้อมูลฐานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีการคาดการณ์ไปยังอนาคต ที่ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เช่น ตารางข้อมูล แผนภาพรูปภาพ เป็นต้น 						
กระบวนการมีส่วนร่วมในการพิจารณาข้อมูลฐาน	การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการประเมินข้อมูลฐาน ซึ่งถ้ามีการนำเสนอความเห็นเพิ่มเติม ควรนำมาใช้ทบทวน และปรับปรุงตัวชี้วัดและข้อมูลฐาน	<p>รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำข้อเสนอแนะจากกระบวนการมีส่วนร่วมมาพิจารณาประกอบการทบทวน และปรับปรุงตัวชี้วัดและข้อมูลฐาน (ถ้ามี) 	-	-	-	-	พิจารณาประเมินข้อมูลฐาน ผ่านการมีส่วนร่วมจากทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และผู้เชี่ยวชาญ ให้สามารถใช้ในการพัฒนาทางเลือก และประกอบการติดตามสถานการณ์ตามตัวชี้วัดร่วมกัน	-

ตารางที่ ๓ - ๒ การกำกับขั้นตอน การกำหนดขอบเขต โดยพิจารณาการดำเนินการศึกษาให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
๖. การจัดทำรายงานการกำหนดขอบเขต									
ความครอบคลุม และ องค์ประกอบของรายงาน การกำหนดขอบเขต	ความครอบคลุมของรายงาน การกำหนดขอบเขต ซึ่งต้องมี รายละเอียดของผล การดำเนินงานในขั้นตอน การกำหนดขอบเขตครอบคลุม ทุกขั้นตอนย่อย	- การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญ	- มีองค์ประกอบครอบคลุมผล การกำหนดขอบเขต ทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอน ที่ ๑-๖	รวมความเชื่อมโยง ของผลลัพธ์จากทุก ขั้นตอนย่อยของ การกำหนดขอบเขต เป็นลำดับ นำผลลัพธ์ เข้าไปสู่กระบวนการ จัดทำแผนในการ กำหนดวิสัยทัศน์และ ยุทธศาสตร์ของ แผนฯ	สรุปผลลัพธ์ของ การกำหนดขอบเขต ให้เห็นประเด็น สำคัญ วิสัยทัศน์ แนวทางการพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ผ่านการกลั่นกรอง	รายงานชี้ว่า ผลลัพธ์ ของการกำหนด ขอบเขตจะเป็นข้อมูล ที่ได้ครอบคลุมด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ก่อนกระบวนการ SEA ในขั้นตอนต่อไป	-	-	-
การรับฟังความคิดเห็นต่อ รายงานการกำหนดขอบเขต	มีกระบวนการนำเสนอ และ รับฟังความคิดเห็นต่อรายงาน การกำหนดขอบเขต จาก ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้เกิด ความเข้าใจตรงกัน เป็นที่ ยอมรับ ก่อนที่จะดำเนินการสู่ ขั้นตอนอื่นของการจัดทำ SEA ต่อไป	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น - การประชุมรับ ฟังความคิดเห็น - การประชุม กลุ่มย่อย	- มีการนำเสนอผลการศึกษา ในขั้นตอนการกำหนด ขอบเขตผ่านการประชุมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง หน่วยงานส่วนกลาง และ หน่วยงานในระดับพื้นที่ และผู้มีส่วนได้เสียที่ เกี่ยวข้องเพื่อสร้าง ความเข้าใจที่ตรงกัน เป็นที่ ยอมรับ ก่อนจะดำเนินการ สู่ขั้นตอนอื่นของการจัดทำ แผนด้วย SEA ต่อไป	-	-	-	-	พิจารณารายงาน การกำหนดขอบเขต ผ่านการมีส่วนร่วม จากทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และ ผู้เชี่ยวชาญ ที่เห็น ด้วยร่วมกัน	-

๒) การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก (Alternatives Development and Assessment)

การพัฒนาทางเลือก เป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาที่เป็นไปได้ ที่ส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย และใช้ประกอบการตัดสินใจในการบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผน ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบ ๒ ส่วนหลัก คือ การหาสภาพปกติ (Business-as-Usual: BAU) และการพัฒนาทางเลือกต่างๆ สำหรับการประเมินทางเลือกเป็นการคาดการณ์และประเมินผลกระทบทางเลือกต่างๆ เพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสม (Preferred Alternative) ที่จะช่วยดำเนินการไปสู่วิสัยทัศน์และบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดไว้ รวมทั้งนำทางเลือกที่เหมาะสมไปกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนต่อไป

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อกำกับขั้นตอนให้เกิดการออกแบบ สร้าง และประเมินทางเลือกของประเด็นยุทธศาสตร์ สำหรับการตัดสินใจเสนอทางเลือกที่เหมาะสม ไปใช้ในการวางแผน อย่างรอบคอบ

(๒) ขอบเขต

การกำกับให้แผน มีการออกแบบ สร้าง และประเมินทางเลือก (Alternatives) ของประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อใช้ตัดสินใจในการเสนอทางเลือกที่เหมาะสม สำหรับใช้วางแผน เพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายการพัฒนาและบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อความยั่งยืน ผ่านกระบวนการพัฒนาและประเมินทางเลือกอย่างรอบคอบ

(๓) ผลลัพธ์

ทางเลือกที่พัฒนาขึ้น ได้รับการประเมินผลกระทบและเปรียบเทียบกันอย่างชัดเจน นำไปสู่การเสนอทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อบูรณาการเข้าสู่กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานต่อไป

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

สามารถสรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกระบวนการพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือกที่มี ๒ ขั้นตอนย่อย ได้ดังรูปที่ ๓ - ๒ และได้ขยายความในประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ตั้งแต่วิธีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตัวอย่างวิธีการ/เครื่องมือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดีของ IAIA (2002) ได้ดังตารางที่ ๓ - ๓ ทั้งนี้ในทุกขั้นตอน จะมีการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (เช่น การระดมสมองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณาเอกสารหรือรายงาน เป็นต้น) ส่วนในขั้นตอนย่อยที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จะดำเนินการร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนหลัก - ๒) การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก ประกอบด้วย ๒ ขั้นตอนย่อย มีประเด็นพิจารณาสำคัญ ดังแผนภาพ

รูปที่ ๓ - ๒ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับ จำแนกตามขั้นตอนย่อยของการพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
๑. การพัฒนาทางเลือก									
๑.๑ การหาสภาพปกติ (BAU)									
การทบทวนและวิเคราะห์ เพื่อหาสภาพปกติ	การนำผลจากขั้นตอน การประเมินข้อมูลฐาน ตาม ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง จากอดีตถึง ปัจจุบันมาคาดการณ์ การเปลี่ยนแปลงในอนาคต ตาม บริบทหรือสถานการณ์เดิม เพื่อ หาสภาพปกติ ซึ่งเป็นสภาพ พื้นฐานของสถานการณ์ใน พื้นที่ขอบเขตของแผน ตาม บริบทการพัฒนาเดิมหากไม่มี การดำเนินงานตามแผน	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ แบบจำลอง - การแสดงผลใน รูปแบบตาราง แผนภาพ และ Infographics - การพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีผลการประเมินสภาพปกติ ซึ่งเป็นสภาพพื้นฐานของ สถานการณ์ในพื้นที่ขอบเขต ของแผน ตามบริบทการ พัฒนาเดิมที่ชัดเจน สำหรับ นำไปใช้เปรียบเทียบกับ ทางเลือกการพัฒนาอื่นๆ ในขั้นตอนการเปรียบเทียบ ทางเลือก - มีผลการแสดงข้อมูลหรือ สารสนเทศ ที่เห็นสภาพ การคาดการณ์แนวโน้ม ในอนาคตอย่างชัดเจน เช่น การแสดงในรูปแบบ แผนภาพ Infographic เป็นต้น โดยต้องครอบคลุม ขอบเขตเชิงเวลา (ระยะ เวลาของแผนที่กำลังจัดทำ) 	-	เน้นจะหาสภาพ เดิมก่อนการจัดทำ แผน โดยไม่พิจารณา สภาพที่ได้รับอิทธิพล จากการพัฒนามาก วัตถุประสงค์ของแผน ที่จะจัดทำใหม่	-	-	-	สามารถทำการหา สภาพปกติซ้ำใหม่ ถ้ามีข้อมูลฐาน เพิ่มเติม หรือเมื่อ สถานการณ์ของ การเปลี่ยนแปลง ข้อมูล

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
๑.๒ การพัฒนาทางเลือกต่างๆ									
ความสอดคล้องของทางเลือก กับผลการวิเคราะห์ประเด็น สำคัญต่างๆ รวมถึง ทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง และ ระดับของแผนที่จัดทำ SEA	การพิจารณาความสอดคล้องของ ทางเลือกที่จัดทำขึ้นกับ วัตถุประสงค์ของแผน และ วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ประเด็นการพัฒนาสำคัญ ฐานข้อมูลสถานภาพด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินความ สอดคล้อง - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การวิเคราะห์ โครงข่าย (Network Analysis) - การใช้แบบจำลอง - การวิเคราะห์ สถานการณ์และ ความอ่อนไหว (Scenario and Sensitivity Analysis) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทางเลือกที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับ ประเด็นสำคัญต่างๆ รวมถึง บริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเป็นไปได้ จริงในทางปฏิบัติ - การพิจารณาความสอดคล้อง กับระดับของแผนที่จัดทำ SEA เช่น จัดทำ SEA สำหรับแผน ระดับยุทธศาสตร์ ก็ควร กำหนดทางเลือกระดับ ยุทธศาสตร์ ไม่ควรกำหนด ทางเลือกเฉพาะแบบราย แผนงานหรือโครงการ หรือ จัดทำแผนระดับนโยบาย ก็ควร กำหนดทางเลือกระดับนโยบาย 	วิเคราะห์เชื่อมโยง โดยนักวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ประเด็นพัฒนาสำคัญ ให้สอดคล้องกับ องค์ประกอบและ ลักษณะทางเลือก ต่างๆ ที่จะนำไป ออกแบบทางเลือก ต่างๆ ที่เป็นไปได้	เน้นจะจจะเลือก องค์ประกอบและ ลักษณะของทางเลือก ต่างๆ ที่เป็นไปได้ และ ตัดองค์ประกอบและ ลักษณะทางเลือก ที่ไม่นำไปสู่วิสัยทัศน์ บรรลุประเด็น ยุทธศาสตร์ และ สนับสนุนประเด็น พัฒนาที่สำคัญ	-	-	-	-

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
ลักษณะของทางเลือกที่กำหนด ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนอย่างเท่าเทียมกัน และไม่เป็นลักษณะต่อยอด (Add Up)	ทางเลือกที่กำหนด สามารถทำให้เกิดการพัฒนาที่มีความยั่งยืนอย่างเท่าเทียมกันทุกทางเลือก และไม่เป็นลักษณะต่อยอด (Add Up) คือ ทำเพิ่มเติมจากทางเลือกการพัฒนาลำดับก่อนหน้า โดยไม่ได้พัฒนาทางเลือกในมิติที่มีความแตกต่างกันออกไป	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์แก่นสาระ - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (การระดมสมอง) 	<ul style="list-style-type: none"> - ทางเลือกการพัฒนาต่างๆ ที่กำหนดขึ้น ไม่ควรมีจำนวนมากเกินไป (โดยทั่วไปมีประมาณ ๓-๔ ทางเลือก) และแต่ละทางเลือกสามารถบรรลุผลการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างเท่าเทียมกัน ตามวัตถุประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น ไม่เป็นลักษณะต่อยอด (Add Up) - มีการแสดงคำอธิบายแต่ละทางเลือก ครอบคลุมลักษณะจุดเน้น รวมทั้งมีการเปรียบเทียบรายละเอียดข้อดี ข้อเสีย และความเสี่ยง ของทางเลือกที่พิจารณา - มีการบันทึก หรือสรุปข้อมูล ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด ทั้งทางวิชาการและทางเทคนิค 	กำหนดทางเลือกที่มีลักษณะบูรณาการให้เกิดผลกระทบของทางเลือกที่สร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งสามมิติตามบริบทศักยภาพของพื้นที่ และช่วงเวลาปัจจุบัน	เน้นออกแบบทางเลือก ให้แต่ละทางเลือกมีอิสระต่อกัน ไม่ซ้ำซ้อน ให้เกิดผลกระทบเดียวกัน แต่สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกันได้ แต่เน้นลักษณะต่างกัน	ออกแบบพัฒนาทางเลือกที่ต้องนำไปสู่ความยั่งยืนเท่านั้น สะท้อนถึงลักษณะทางเลือกที่ทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	-	ให้ผู้มีส่วนได้เสียพิจารณาทางเลือกที่ตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียสู่แนวทางการพัฒนาและประเด็นยุทธศาสตร์จากผลลัพธ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต	-

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทางเลือก	มีกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับทางเลือกการพัฒนาต่างๆ เพื่อให้ทางเลือกการพัฒนาสะท้อนความต้องการและเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้เสีย จากนั้นผู้จัดทำแผนด้วย SEA ประมวลผล เพื่อพิจารณาทางเลือกการพัฒนาที่เป็นไปได้ต่างๆ	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น - การประชุมกลุ่มย่อย - การประชุมระดมความคิดเห็น - การสัมภาษณ์รายบุคคล - การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม	- มีสมมติฐานและความไม่แน่นอนของทางเลือกที่พัฒนา การระบุเหตุผลในการพัฒนาหรือไม่พัฒนาทางเลือก รวมถึงปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด ทั้งเชิงเทคนิค วิชาการ การปฏิบัติของทางเลือกที่พัฒนาขึ้น - ทางเลือกที่ดีที่มีการผสมผสานระหว่าง Top-Down Approach และ Bottom-Up Approach และสามารถดำเนินการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติภายในระยะเวลา และทรัพยากรที่มีความจำกัด - มีการนำผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมมาประกอบการจัดทำทางเลือกการพัฒนาที่เป็นไปได้ต่างๆ	-	-	-	-	ผู้มีส่วนได้เสียร่วมพิจารณาทางเลือกที่ตอบสนองสู่แนวทางการพัฒนาและประเด็นยุทธศาสตร์ จากผลลัพธ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต	-

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
๒. การประเมินทางเลือก									
๒.๑ การคาดการณ์และประเมินผลกระทบจากทางเลือก									
ความครอบคลุมของ การแสดงผลการคาดการณ์ และประเมินผลกระทบจาก ทางเลือกที่รอบด้าน	มีการแสดงผลการคาดการณ์ และประเมินผลกระทบจาก ทางเลือกอย่างรอบด้าน ครอบคลุมตัวชี้วัดต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง และลักษณะของ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งหมด โดยตัวอย่างลักษณะ ของผลกระทบ เช่น - ผลกระทบทางตรง (ผลกระทบที่เกิดจากการ จัดการเฉพาะพื้นที่) - ผลกระทบทางอ้อม (ผลกระทบต่อเนื่อง ซึ่ง เกี่ยวข้องกับระเบียบ กฎหมาย หรืองบประมาณ) - ผลกระทบสะสม (ผลกระทบ ที่รวมกันจากแหล่งกำเนิด ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการ พัฒนาเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐาน เป็นต้น) - ผลกระทบขอบเขตในวงกว้าง (ผลกระทบกว้างขวางระดับ ภูมิภาคหรือระดับโลก ซึ่งอาจเกิดแบบถาวร	- การใช้แบบ จำลอง - การวิเคราะห์ สถานการณ์และ ความอ่อนไหว - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	- มีการประเมินผลกระทบของ ทางเลือกตามช่วงเวลา แบ่งเป็นระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งจำนวนปี อาจใช้แตกต่างกันตาม ลักษณะผลกระทบ เช่น มลพิษทางอากาศ อาจมี การประเมินระยะสั้น ระยะ กลาง และระยะยาวเป็น ๓ ปี ๑๐ ปี และ ๒๕ ปี ในขณะที่ การประเมินระยะสั้น ระยะ กลางและระยะยาวของ การเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ อาจเป็น ๕ ปี ๒๐ ปีและ ๑๐๐ ปี) เป็นต้น - มีการแสดงผลการ วิเคราะห์และคาดการณ์ ผลกระทบทั้งเชิงบวกและ เชิงลบ และความเสีย งครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่อาจ เกิดขึ้นจากทางเลือก สำหรับ เป็นข้อมูลประกอบการ ตัดสินใจเพื่อประเมิน ทางเลือกในขั้นตอนต่อไป	-	เน้นการคาดการณ์ ผลกระทบของ ทางเลือก ว่าจะทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลง อะไร อย่างไร ให้ ชัดเจน ตรงกับ ลักษณะของ ทางเลือกต่างๆ และ ต้องเพียงพอและ รอบคอบเพื่อเป็น ข้อมูลประกอบการ ประเมินทางเลือก	ต้องชี้ว่าการคาดการณ์ ว่าทางเลือกต่างๆ จะนำไปสู่การพัฒนา ของแผนให้ยั่งยืน ในระยะต่างๆ อย่างไร	-	-	-

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	ชั่วคราว หรือเป็นผลสะสมรวม) นอกจากนี้ ยังขึ้นกับลักษณะของแผน เช่น ผลกระทบข้ามพรมแดน ผลกระทบข้ามลุ่มน้ำ (กรณีแผนทรัพยากรน้ำ) หรืออื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของแผน ครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความถี่ของผลกระทบ								
๒.๒ การเปรียบเทียบทางเลือก เพื่อระบุทางเลือกที่เหมาะสม (Preferred Alternative)									
การใช้เกณฑ์ เทคนิค วิธีการประเมินและให้คะแนนผลกระทบของทางเลือกที่ถูกต้อง โปร่งใส	มีการอธิบายเกณฑ์ เทคนิค แนวทางการประเมิน การให้คะแนน สำหรับทางเลือกต่างๆ อย่างชัดเจน ถูกต้อง และตรงตามวัตถุประสงค์ โดยครอบคลุมผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ต้องไม่เกิดความเอนเอียง (Bias) และรูปแบบการให้คะแนน ไม่ใช่วิธีลงคะแนนเสียงข้างมาก (Vote)	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์หลายหลักเกณฑ์ (Multi-Criteria Analysis) ด้วยการจับคู่เปรียบเทียบ (Pair-Wise Comparison) - การให้คะแนนอย่างง่าย (Rating) - การวิเคราะห์ผลกระทบแบบแมทริกซ์ (Impact of Matrix Analysis) - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการให้คะแนนและเปรียบเทียบทางเลือกมีการใช้เทคนิค วิธีการที่ถูกต้องตามหลักสถิติ อยู่บนมาตรฐานทางวิชาการ ผลการให้คะแนนและเปรียบเทียบทางเลือกได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน - มีการให้คะแนนและเรียงลำดับคะแนนของแต่ละทางเลือก เปรียบเทียบกับสภาพตามปกติ เพื่อเตรียมใช้เป็นข้อมูลประกอบการเลือกทางเลือกที่เหมาะสมต่อไป 	-	-	-	ทีมที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญต้องใช้เกณฑ์ เลือกเทคนิค วิธีการประเมินที่เหมาะสมทางด้านเทคนิคและวิชาการ เพื่อให้ผลของการประเมินทางเลือกได้รับการยอมรับ และนำเสนอชื่อถือ	ควรพิจารณาใช้เกณฑ์ และวิธีการประเมินร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย ผ่านการมีส่วนร่วม เพื่อตกลงกัน ก่อนการประเมินทางเลือกจริง เพื่อให้โปร่งใส	-

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมให้ คะแนนเปรียบเทียบ ทางเลือก และพิจารณา ทางเลือกที่เหมาะสม อย่างมีประสิทธิภาพ	มีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมให้คะแนน เปรียบเทียบทางเลือก และ พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม โดยควรรออกแบบวิธีการให้ค่าน้ำหนักและค่าคะแนนตาม ระดับผลกระทบที่ไม่ยุ่งยาก เกินไป มีทีมผู้เชี่ยวชาญ หรือ วิทยากรที่เข้าใจวิธีการกำหนด และให้ค่าคะแนน เพื่อที่จะ สื่อสารแก่ผู้มีส่วนได้เสียอย่าง ถูกต้อง ชัดเจน	รูปแบบการมีส่วนร่วม ร่วม เช่น - การประชุมกลุ่ม ย่อย - การสัมภาษณ์ รายบุคคล	- กระบวนการให้คะแนนและ เปรียบเทียบทางเลือก มี การใช้เทคนิค วิธีการที่ ถูกต้องตามหลักสถิติ อยู่บน มาตรฐานทางวิชาการ ผลการ ให้คะแนนและเปรียบเทียบ ทางเลือกได้รับการยอมรับ จากทุกภาคส่วน	-	-	-	-	ผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะประชาชน ภาคในพื้นที่ หรือผู้ที่ เกี่ยวข้องร่วมกัน ประเมินผลกระทบ ให้คะแนนและ เปรียบเทียบร่วมกัน เพื่อเลือกทางเลือกที่ ตอบสนองผู้มีส่วนได้ เสียสู่แนวทางการ พัฒนาและประเด็น ยุทธศาสตร์ และอาจจะให้ ผู้เชี่ยวชาญร่วม ประเมินหรือแยกกัน แล้ว รวมผลจาก การมีส่วนร่วม ทั้งหมด	-
กระบวนการวิเคราะห์ผล การประเมินทางเลือกและ เสนอทางเลือกที่เหมาะสม ที่ผสมผสานระหว่าง ความเห็นจากผู้มีส่วนได้ เสีย ผู้จัดทำแผนด้วย SEA และผู้เชี่ยวชาญ และการ สรุปข้อเสนอทางเลือกที่ เหมาะสม พร้อมระบุ เหตุผล	มีกระบวนการวิเคราะห์ผล การประเมินทางเลือกและเสนอ ทางเลือกที่เหมาะสม ที่ผสมผสาน ระหว่างความเห็นจากผู้มีส่วนได้ เสีย ผู้จัดทำ SEA และผู้เชี่ยวชาญ อย่างสมดุลผสมผสาน ได้สัดส่วนไม่ เกิดความโน้มเอียง เช่น นำ ความเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียมา วิเคราะห์ร่วมกับผลการประเมิน โดยผู้จัดทำ SEA และผู้เชี่ยวชาญ โดยอาจประเมินความสอดคล้อง	- การประเมินความ สอดคล้อง - การกรองข้อมูล (Sieve Analysis) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ (อาจใช้วิธีการทาง สถิติเพิ่มเติมเพื่อลด ความซับซ้อนและ ความผิดพลาดของ ข้อมูล ด้วยวิธี Normalization)	- การเปรียบเทียบทางเลือกและ ระบุทางเลือกที่เหมาะสม ผ่าน การพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและ เท่าเทียมกัน ทั้งจากความเห็น จากผู้มีส่วนได้เสีย ความเห็นจาก ผู้จัดทำ SEA และความเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อไม่ให้เกิดความ โน้มเอียง - กรณีที่ผลการวิเคราะห์ ผลกระทบทางเลือกระหว่าง ผู้จัดทำ SEA และผู้มีส่วนได้เสีย ไม่สอดคล้องกัน ควรนำมา วิเคราะห์เพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ ในด้านการเกี่ยวข้อง และกรณีที่เกิด	นำความเห็นทั้งจาก ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้จัดทำ SEA และผู้เชี่ยวชาญ มาประมวลผล บูรณาการผลความเห็น ร่วมกัน เพื่อเลือก ทางเลือกที่เหมาะสม มากที่สุด	คัดกรองผลกระทบ ตรวจสอบความ น่าเชื่อถือของผล การประเมิน ทำให้ผล การประเมินมี ความแม่นยำ นำไปใช้ ประกอบการตัดสินใจ	การวิเคราะห์และ เสนอทางเลือกที่ เหมาะสม บนพื้นฐาน ของการพัฒนา ที่ยั่งยืน	หน่วยงานเจ้าของแผน พิจารณาและตัดสินใจ สุดท้ายว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ ได้ ผลลัพธ์ทางเลือก ที่เหมาะสม และ นำไปใช้ในการจัดทำ แผน และหรือความ รับผิดชอบของแผน ร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย ทีมผู้จัดทำ SEA และ ผู้เชี่ยวชาญ	การผสมผสาน กระบวนการมีส่วนร่วม ที่ครอบคลุม ทั้งผู้มีส่วนได้เสีย ผู้จัดทำ SEA และ ผู้เชี่ยวชาญ	-

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	หรือใช้การกรองข้อมูล (Sieve Analysis)		<p>การให้ค่าคะแนนมีความแตกต่างกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย ผู้จัดทำ SEA และผู้เชี่ยวชาญ ควรใช้หลักการทางสถิติที่เหมาะสมเพื่อจัดการข้อมูล เพื่อลดความซ้ำซ้อนและความผิดพลาดของข้อมูลที่อาจเกิดขึ้นได้ ด้วยวิธีการทำบรรทัดฐานข้อมูล (Normalization) เพื่อลดความไม่คงที่ ความไม่แน่นอน และความขัดแย้งของข้อมูล หรือความผิดปกติ (Anomaly)</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการสรุปข้อเสนอทางเลือกที่เหมาะสมพร้อมระบุเหตุผล รวมถึงการบันทึกหรือสรุปเหตุผลที่ไม่เลือกทางเลือกอื่นๆ - มีการระบุ โอกาส ความเสี่ยง ความไม่แน่นอน หรือ ผลกระทบที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ของทางเลือกที่เหมาะสมไว้อย่างชัดเจน เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์กำหนดมาตรการ 						

ตารางที่ ๓ - ๓ การกำกับขั้นตอน การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การบูรณาการผลการ ประเมินและข้อเสนอ ทางเลือกที่เหมาะสม เข้ากับการจัดทำแผน	การนำผลการประเมินและ ข้อเสนอทางเลือกที่เหมาะสม ที่นำไปสู่การพิจารณา ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมที่สุด (Preferred Strategy) เข้ากับ การจัดทำแผน เพื่อใช้คัดเลือก ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม (Strategic Selection) ของแผน	<ul style="list-style-type: none"> - การวิเคราะห์ แก่นสาระ - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญ 	สาระสำคัญจากผลการประเมิน และข้อเสนอทางเลือกที่เหมาะสม ถูกนำไปบูรณาการเข้ากับ กระบวนการจัดทำแผนของ หน่วยงานตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง	บูรณาการข้อเสนอ ทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อนำไปกำหนด ยุทธศาสตร์ของแผน ให้เกิดความ สอดคล้องกัน	-	-	หน่วยงานเจ้าของ แผน โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ด้าน ยุทธศาสตร์และ การวางแผน รับผิดชอบใน การบูรณาการผล ของการประเมิน ทางเลือก เข้าไปใน การจัดทำแผน	-	-

๓) การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน (Sustainability Measures)

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีการกำหนดมาตรการอย่างรอบด้าน เหมาะสม และมีความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และได้บูรณาการหลักการความยั่งยืนเข้ากับกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA

(๒) ขอบเขต

การกำกับให้แผนที่จัดทำด้วย SEA มีการกำหนดมาตรการ เช่น มาตรการส่งเสริม หลีกเลี่ยง ลดหรือบรรเทา อย่างรอบด้าน เหมาะสม มีความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และบรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(๓) ผลลัพธ์

การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืนของการจัดทำแผนด้วย SEA ช่วยส่งเสริมการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความครอบคลุมผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น สามารถเชื่อมโยงและส่งผลสนับสนุนไปยังกระบวนการจัดทำแผนได้ ในขั้นตอนการกำหนดแผนงาน โครงการ การจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่มีความสำคัญ ที่จะสนับสนุนให้ทางเลือกการพัฒนาบรรลุสู่เป้าหมายได้

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

สามารถสรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ได้ดังรูปที่ ๓ - ๓ และได้ขยายความในประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ตั้งแต่วิธีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตัวอย่างวิธีการ/เครื่องมือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดีของ IAIA (2002) ได้ดังตารางที่ ๓ - ๔ ทั้งนี้ ในทุกขั้นตอน จะมีการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (เช่น การระดมสมองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณาเอกสารหรือรายงาน เป็นต้น) ส่วนในขั้นตอนย่อยที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จะดำเนินการร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนหลัก - ๓) การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน มีประเด็นพิจารณาสำคัญ ดังแผนภาพ

ประเด็นพิจารณาสำคัญ

ความสอดคล้องของมาตรการกับเป้าหมายของการจัดทำ SEA ประเด็นยุทธศาสตร์
วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การกำหนดมาตรการที่ครอบคลุมผลกระทบของทางเลือกที่เหมาะสม และ
มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและร่วมเสนอมาตรการ

การกำหนดกระบวนการที่สามารถปรับเปลี่ยนมาตรการได้ตามความเหมาะสม

การบูรณาการมาตรการเพื่อความยั่งยืนกับการจัดทำแผน

รูปที่ ๓ - ๓ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับการกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน

ตารางที่ ๓ - ๔ การกำกับขั้นตอน การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน									
ความสอดคล้องของ มาตรการกับเป้าหมาย ของการจัดทำ SEA ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน	วัตถุประสงค์และเกณฑ์ใน การกำหนดมาตรการด้านความ ยั่งยืน ถูกกำหนดอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายของ การจัดทำ SEA ประเด็น ยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	- การประเมิน ความสอดคล้อง - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	มาตรการเพื่อความยั่งยืน ที่กำหนด มีความครอบคลุม และสอดคล้องกับเป้าหมาย ของการจัดทำ SEA ประเด็น ยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	-	เน้นให้มาตรการ กำจัด หรือ ลดและ บรรเทา หรือส่งเสริม ความสำเร็จของ ทางเลือกที่เหมาะสม และยุทธศาสตร์ของ แผน ต้องไม่ใช่ มาตรการที่ไม่ เกี่ยวข้องกับ ยุทธศาสตร์ของแผน	ต้องกำหนดมาตรการ ที่สนับสนุนให้ ทางเลือกต่างๆ และ ทางเลือกที่เหมาะสม เมื่อนำไปดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์ของ แผน บรรลุการ พัฒนาที่ยั่งยืน	หน่วยงานเจ้าของ แผนและหน่วยงาน อื่น ๆ ที่มีภารกิจ เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานตาม มาตรการ ร่วม รับผิดชอบ การดำเนินงานตาม มาตรการเพื่อ ความยั่งยืน	-	-
การกำหนดมาตรการ ที่ครอบคลุมผลกระทบของ ทางเลือกที่เหมาะสม และ มีความเป็นไปได้ในทาง ปฏิบัติ	มาตรการเพื่อความยั่งยืนที่ กำหนด มีความครอบคลุม ผลกระทบของทางเลือกที่ เหมาะสม ที่จะช่วยส่งเสริม หลีกเลี่ยง ลดหรือบรรเทา อย่างเพียงพอ และมีความ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ	- การวิเคราะห์แก่น สาระ - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การประเมินความ เสี่ยง (Risk Assessment) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	- มีมาตรการเพื่อความยั่งยืน ที่นำมาใช้จัดการผลกระทบ เชิงบวก เชิงลบ และความ เสี่ยงที่มีโอกาสเกิดขึ้น โดย สอดคล้องและครอบคลุม ทางเลือกที่เหมาะสม โดย มาตรการควรมีความ เฉพาะเจาะจง สามารถวัดผล ได้ มีความเพียงพอในการ ส่งเสริมโอกาส จัดการความ เสี่ยง และความไม่แน่นอนให้ อยู่ในระดับที่สามารถควบคุม ได้ และสามารถเยียวยาหรือ ฟื้นฟูผลกระทบที่ไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้ในระดับที่ผู้ได้รับ ผลกระทบสามารถยอมรับได้	-	มาตรการที่กำหนดมี ความเฉพาะเจาะจง สามารถวัดผลได้ กำหนดช่วงกรอบ ระยะเวลาที่ชัดเจน เพื่อทราบความ คืบหน้าการปฏิบัติ ตามมาตรการ	กำหนดมาตรการ ส่งเสริม หลีกเลี่ยง ลดหรือบรรเทา ที่เน้นให้การพัฒนา ตามทางเลือก ที่เหมาะสม บรรลุ ความยั่งยืน	มีหน่วยงาน องค์กร หรือผู้มีส่วนได้เสีย รับผิดชอบ การดำเนินงานและ ปฏิบัติตามมาตรการ หรือมีการกิจใน ความรับผิดชอบได้ ต่อเนื่องตลอด ระยะเวลาดำเนินงาน ของแผนพัฒนา	-	มาตรการที่นำไป ดำเนินงานหน่วยงาน รับผิดชอบสามารถ พิจารณาปรับปรุง และ นำมาตรการที่ปรับปรุง ไปดำเนินงานซ้ำได้

ตารางที่ ๓ - ๔ การกำกับขั้นตอน การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
			<ul style="list-style-type: none"> - การระบุหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น อาจแบ่งเป็นหน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุน โดยพิจารณาภารกิจ อำนาจหน้าที่ ของหน่วยงานร่วมด้วย - มีการกำหนดช่วงกรอบ ระยะเวลาของมาตรการที่ เสนอ โดยกรอบเวลาต้อง สอดคล้องกับช่วงเวลาการ ดำเนินงานตามแผน 						
การใช้กระบวนการ มีส่วนร่วมเพื่อรับฟัง ความคิดเห็นและร่วม เสนอมาตรการ	เปิดโอกาสให้มีกระบวนการมี ส่วนร่วมอย่างครอบคลุม เพื่อ รับฟังความคิดเห็นและร่วม เสนอมาตรการ พร้อมทั้งจัดทำ บันทึก หรือสรุปความคิดเห็น	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การประชุมกลุ่ม ย่อย - การประชุมระดม ความคิดเห็น - การสัมภาษณ์ รายบุคคล - การสัมภาษณ์โดย ใช้แบบสอบถาม 	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรการเพื่อความยั่งยืน ที่กำหนดขึ้น ผ่าน การพิจารณาโดยผู้มีส่วนได้ เสียอย่างครบถ้วน และ สอดคล้องกับความต้องการ ทำให้เกิดการยอมรับจากผู้มี ส่วนได้เสีย 	-	-	-	-	ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาค ส่วน ควรมีส่วนร่วมกัน ในการเสนอและ กำหนดมาตรการ ส่งเสริม หลีกเลี่ยง ลด หรือบรรเทา ทำให้ได้ มาตรการที่ตรงตาม บริบทความต้องการ ของผู้มีส่วนได้เสียและ สนับสนุนความสำเร็จ ของยุทธศาสตร์ของ แผนแบบมีส่วนร่วม	-

ตารางที่ ๓ - ๔ การกำกับขั้นตอน การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การกำหนดกระบวนการ ที่สามารถปรับเปลี่ยน มาตรการได้ตามความ เหมาะสม	มีกลยุทธ์ในการติดตาม การปรับเปลี่ยนเพื่อติดตาม ความคืบหน้า และทำการ ปรับเปลี่ยนมาตรการได้ตาม ความเหมาะสม หรือตาม ความจำเป็น	- การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	มาตรการเพื่อความยั่งยืนมี ความยืดหยุ่น สามารถ ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท สถานการณ์แวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงไป	-	-	-	-	-	สามารถทบทวนซ้ำ ปรับปรุงและ วิเคราะห์ได้หลังจาก นำไปดำเนินงาน มาตรการใหม่ได้ตาม ความเหมาะสม
การบูรณาการมาตรการเพื่อ ความยั่งยืนกับการจัดทำ แผน	มีการนำมาตรการเพื่อความยั่งยืน ที่กำหนดขึ้น ไปบูรณาการเข้ากับ ประเด็นที่เกี่ยวข้องของแผน ได้แก่ - การประเมินความเสี่ยงของ แผน - การจัดทำกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ ที่ช่วยรองรับการ ดำเนินงานตามมาตรการ - การจัดทำแนวทางและกลไก การขับเคลื่อน เพื่อรองรับการ ดำเนินมาตรการ	- การวิเคราะห์ แก่นสาระ - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	มีการนำผลการจัดทำมาตรการ เพื่อความยั่งยืนของ SEA ไปใช้ กำหนดประเด็นสำคัญของแผน ที่ช่วยส่งเสริม หลีกเลี่ยง ลดหรือบรรเทา ผลกระทบจาก ทางเลือกที่จะพัฒนา อย่าง ครบถ้วน	บูรณาการผลการจัดทำ มาตรการเพื่อความ ยั่งยืนไปประกอบ การจัดทำแผน	เน้นนำสาระสำคัญ ของมาตรการ กลไก การขับเคลื่อน มาตรการ ไปปรับ เข้ากับแผนให้ สอดคล้องกัน	การจัดทำแผนได้นำ มาตรการที่ผ่านการ กำหนดที่มุ่งบรรลุ ความยั่งยืน ไปใช้ ออกแบบกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ ทำให้นำแผนของ หน่วยงานไปปฏิบัติ ได้อย่างยั่งยืน	หน่วยงานเจ้าของ แผน พิจารณานำ มาตรการไปใช้ใน แผน พร้อมกับ ประสานกับ หน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับ มาตรการต่างๆ	-	-

๔) การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผลของ SEA

แผนการติดตามและประเมินผล จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลความสำเร็จของการดำเนินงานของกระบวนการ SEA ว่ามีผลกระทบต่อการจัดแผน โดยสามารถบูรณาการผลลัพธ์ของกระบวนการ SEA จากขั้นตอนต่างๆ และนำไปใช้ในขั้นตอนการจัดทำแผนหรือไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนด้วย SEA หรือไม่ และใช้อธิบายแนวทางการติดตามและประเมินผลต่อผู้มีส่วนได้เสีย

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อจัดทำรายละเอียดของการติดตามและประเมินผลของการใช้กระบวนการ SEA ในการบูรณาการกับการจัดแผน พร้อมทั้งประเมินผลสำเร็จและประสิทธิภาพของแผน

(๒) ขอบเขต

การกำกับกระบวนการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผลโดยหน่วยงานเจ้าของแผน เพื่อให้ได้แผนการติดตามและประเมินผล SEA ที่มีรายละเอียดครบถ้วน สามารถนำไปใช้กับการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผลของแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

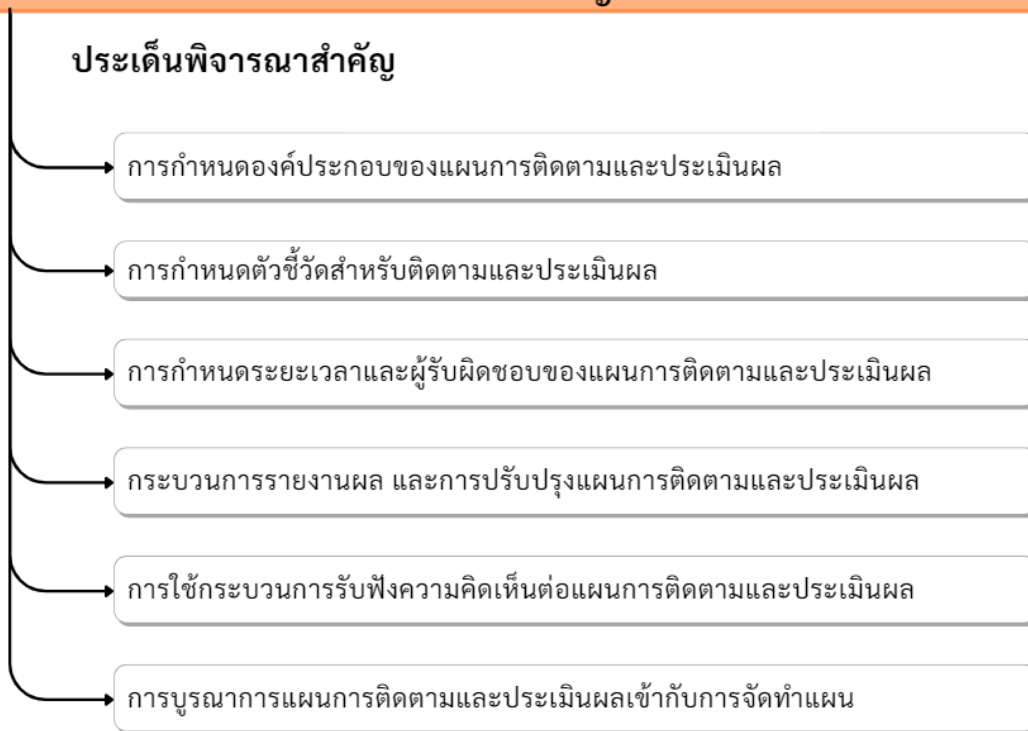
(๓) ผลลัพธ์

มีแผนการติดตามและประเมินผล SEA โดยหน่วยงานเจ้าของแผน ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลความสำเร็จของการดำเนินงานกระบวนการ SEA และการนำกระบวนการ SEA ไปปฏิบัติ อีกทั้งสามารถใช้อธิบายแนวทางการติดตามและประเมินผล SEA ต่อผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

สามารถสรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล SEA ได้ดังรูปที่ ๓ - ๔ และได้ขยายความในประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ตั้งแต่วิธีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตัวอย่างวิธีการ/เครื่องมือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์ของ IAIA ได้ดังตารางที่ ๓ - ๕ ทั้งนี้ในทุกขั้นตอน จะมีการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (เช่น การระดมสมองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณาเอกสารหรือรายงาน เป็นต้น) ส่วนในขั้นตอนย่อยที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จะดำเนินการร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนหลัก - ๔) การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล มีประเด็นพิจารณาสำคัญ ดังแผนภาพ

รูปที่ ๓ - ๔ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล

ตารางที่ ๓ - ๕ การกำกับขั้นตอน การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล SEA									
การกำหนดองค์ประกอบ ของแผนการติดตามและ ประเมินผล	มีการกำหนดองค์ประกอบของ แผนการติดตามและ ประเมินผล SEA อย่างชัดเจน ประกอบด้วย - กรอบการติดตามและ ประเมินผล ที่มุ่งเน้นให้ บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ รวมถึงมาตรการเพื่อความ ยั่งยืนที่กำหนดไว้ - วัตถุประสงค์ของแผนการ ติดตามและประเมินผล - วิธีการและเทคนิคการ ติดตามและประเมินผล - ขอบเขตพื้นที่และ ระยะเวลาการติดตามและ ประเมินผล - ความถี่ของการติดตามและ ประเมินผล - หน่วยงานและภาคีที่ร่วมใน การติดตามและประเมินผล	- การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	- มีแผนการติดตามและประเมิน ความก้าวหน้าและสำเร็จของ การทำ SEA โดยผู้จัดทำ SEA และแผนที่หน่วยงานเจ้าของ แผนมอบหมายให้จัดทำ SEA - มีแผนการติดตามและ ประเมินผลโดยหน่วยงาน เจ้าของแผนที่สามารถใช้เป็น เครื่องมือในการวัดผลสำเร็จของ การนำแผนที่จัดทำด้วย SEA ไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ	-	องค์ประกอบของ แผนการติดตาม ประเมินผล มีครบถ้วน เพียงพอ นำข้อถือ สามารถปรับตาม บริบท งบประมาณ และระยะเวลา	-	หน่วยงานเจ้าของ แผนกำหนดวิธีการ เทคนิค ระยะเวลา ที่ชัดเจน ดำเนินการ ได้ต่อเนื่องตลอด ระยะเวลาดำเนินงาน ของแผนพัฒนา และประสานร่วม ดำเนินงานกับ ผู้มีส่วนได้เสีย ที่เกี่ยวข้องและ คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ที่เกี่ยวข้องกับ SEA	-	-

ตารางที่ ๓ - ๕ การกำกับขั้นตอน การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การกำหนดตัวชี้วัดสำหรับ ติดตามและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการติดตามความก้าวหน้าและสำเร็จของกระบวนการจัดทำและศึกษา SEA ในทุกขั้นตอน จนถึงการจัดทำรายงาน - มีการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับติดตาม ประเมินผล SEA เพื่อติดตามความก้าวหน้า ด้านผลประโยชน์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของผลกระทบ โดย <ul style="list-style-type: none"> - เป็นตัวชี้วัดในระดับผลกระทบ (Impact) ครอบคลุมทั้งตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และสามารถวัดค่าได้เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต - เป็นตัวชี้วัดที่มีระดับค่าคะแนนผลกระทบสูงในแต่ละมิติที่ได้จากขั้นตอนการประเมินผลกระทบทางเลือกและสอดคล้องกับผลการประเมินทางเลือกที่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้รายการตรวจสอบ (Checklist) - การวิเคราะห์แก่นสาระ - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 	<p>มีตัวชี้วัดสำหรับ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการจัดทำและศึกษา SEA ที่ใช้ติดตามประเมินความ ก้าวหน้าและสำเร็จของทุกขั้นตอน - ประเมินความก้าวหน้าในการติดตาม ประเมินผลแผนที่จัดทำด้วย SEA ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 	นำข้อมูลสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มาบูรณาการใช้ประกอบการกำหนดตัวชี้วัด	- ตัวชี้วัดมีความสามารถในการบ่งชี้ว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนของกระบวนการ SEA บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ - ตัวชี้วัดมีความเฉพาะเจาะจงในการติดตามประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ติดตามความก้าวหน้าการนำแผนที่จัดทำ SEA ไปปฏิบัติ	- มีตัวชี้วัดที่ประกันว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนกระบวนการ SEA ครอบคลุมและนำไปสู่ความยั่งยืน - มีตัวชี้วัดที่ให้ข้อมูลครบมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อติดตามได้จริงต่อเนื่อง บรรลุตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของแผนฯ	ผู้จัดทำ SEA และหน่วยงานเจ้าของแผน พิจารณาความเหมาะสมของการกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามความก้าวหน้าและสำเร็จของแผน	-	ใช้ตัวชี้วัดซ้ำ ต่อเนื่องได้ สามารถเก็บข้อมูลเพื่อประเมินซ้ำได้

ตารางที่ ๓ - ๕ การกำกับขั้นตอน การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การกำหนดระยะเวลา และผู้รับผิดชอบของ แผนการติดตามและ ประเมินผล	มีการระบุกรอบเวลาของการ ติดตามและประเมินผล SEA ตามกรอบระยะเวลาของ การศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น ระยะ สั้น ระยะกลาง และระยะยาว มีการกำหนดบทบาทความ รับผิดชอบของหน่วยงานที่ต้อง ติดตาม ประเมินผล ไว้อย่าง ชัดเจน	- การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	แผนการติดตาม ประเมินผล ถูกนำไปปฏิบัติอย่างมี ประสิทธิภาพ จากการกำหนด กรอบเวลา และผู้รับผิดชอบที่ ชัดเจน ทั้งในระยงดำเนินงาน จัดทำและศึกษา SEA และช่วง หลังการจัดทำ SEA แล้วไป บูรณาการในการจัดทำแผน แล้ว	-	-	-	หน่วยงานมีการ กำหนดระยะเวลาและ ผู้รับผิดชอบในการ ติดตาม ประเมินผล อย่างครบถ้วน หรือมี ภารกิจในความ รับผิดชอบได้ต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลา ดำเนินงานของ แผนพัฒนา	หน่วยงาน รับผิดชอบ ให้ โอกาสและรับฟัง ความคิดเห็นจาก ผู้มีส่วนได้เสียใน การร่วมพิจารณา และกำหนด ระยะเวลาและ ผู้รับผิดชอบ ที่เหมาะสม	-
กระบวนการรายงานผล และการปรับปรุงแผนการ ติดตามและประเมินผล	มีการกำหนดวิธีการ ขั้นตอน การปฏิบัติ ในการรายงานผล การติดตามและประเมินผล ของการจัดทำ SEA แก่คณะ อนุกรรมการที่เกี่ยวข้องรวมถึง หน่วยงานที่ขับเคลื่อน SEA พร้อมทั้งกระบวนการทบทวน ปรับปรุงแผนการติดตามและ ประเมินผลในอนาคต	- การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับ ทราบผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จากการนำแผนที่จัดทำ SEA ไปใช้	-	แสดงผลการติดตาม ประเมินผลที่ชัดเจน เพียงพอ เชื่อถือได้	-	-	-	สามารถทบทวน ปรับปรุงตาม สถานการณ์ และ ปรับปรุงแผนการ ติดตาม ประเมินผล ได้
การใช้กระบวนการรับฟัง ความคิดเห็นต่อแผนการ ติดตามและประเมินผล	มีกระบวนการรับฟังความ คิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย ต่อ ร่างแผนการติดตามและ ประเมินผล และมีการบันทึก ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุง ก่อนที่จะจัดทำแผนการ ติดตามและประเมินผลที่ สมบูรณ์	รูปแบบการมีส่วน ร่วม เช่น - การประชุมรับฟัง ความคิดเห็น - การประชุมกลุ่ม ย่อย - การเผยแพร่และ รับฟังความ	แผนการติดตามและประเมินผล ที่กำหนดขึ้น ผ่านการพิจารณา โดยผู้มีส่วนได้เสียอย่างครบถ้วน ทำให้สามารถติดตาม ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการยอมรับจากผู้มีส่วน ได้เสีย	-	-	-	-	ผู้มีส่วนได้เสียทุก ภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการพิจารณา ทบทวน และเสนอ และกำหนดแผน ติดตาม ประเมินผล ที่ตรงตามความ ต้องการของผู้มีส่วน ได้เสียและสนับสนุน ความสำเร็จของ	-

ตารางที่ ๓ - ๕ การกำกับขั้นตอน การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
		คิดเห็นผ่านสื่อ สาธารณะต่างๆ						ยุทธศาสตร์ของแผน แบบมีส่วนร่วม	
การบูรณาการแผนการ ติดตามและประเมินผล เข้ากับการจัดทำแผน	มีการนำประเด็นสำคัญจาก แผนการติดตามและ ประเมินผล SEA ไปประยุกต์ เข้ากับรายละเอียดแผนการ ติดตามและประเมินผลแผน ซึ่งในแผนการติดตามและ ประเมินผลแผนของหน่วยงาน ควรระบุข้อมูล เช่น - มีการถ่ายทอดและเชื่อมโยง ตัวชี้วัดสำหรับติดตามและ ประเมินผล SEA และผลการ คาดการณ์สถานการณ์ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ระบุเอาไว้ในรายงาน SEA ไปใช้ ในการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับ แผนการติดตามและประเมินผล ของแผน เพื่อติดตามความ ก้าวหน้าด้านผลประโยชน์และ ความเปลี่ยนแปลงของผลกระทบ ที่เกิดจากการนำแผนที่จัดทำด้วย SEA ไปปฏิบัติ - ตัวชี้วัด ต้องนำไปปรับให้ สอดคล้องกับลักษณะของแผน และรูปแบบการติดตามผลการ พัฒนา เช่น ตัวชี้วัด	- การวิเคราะห์ แก่นสาระ - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นสำคัญจากแผนการ ติดตามและประเมินผล ถูกนำไปบรรจุในกระบวนการ ติดตาม ประเมินผลแผนของ หน่วยงาน และมีความ สอดคล้องกัน	นำประเด็นสำคัญจาก แผนการติดตามและ ประเมินผลไปบรรจุใน กระบวนการติดตาม ประเมินผลแผนของ หน่วยงาน และมีความ สอดคล้องกัน	-	-	หน่วยงานเจ้าของ แผน รับผิดชอบ ในการติดตามและ ประเมินข้อเสนอแนะ และผลลัพธ์ของ SEA เข้ากับแผน โดยตรง	ให้โอกาสผู้มีส่วน ได้เสีย โดยเฉพาะ ผู้มีอิทธิพล และ ผู้ได้รับผลกระทบ จากทางเลือกที่ เหมาะสมและ ยุทธศาสตร์ของแผน ได้ร่วมในการติดตาม ประเมินผล เท่าที่ เหมาะสม	-

ตารางที่ ๓ - ๕ การกำกับขั้นตอน การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล โดยพิจารณาการศึกษา/วิเคราะห์ ให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	ประสิทธิภาพ และตัวชี้วัด ผลผลิตของโครงการ เป็นต้น - แผนและแนวทางการติดตาม และประเมินผล - หน่วยงานรับผิดชอบ - ระยะเวลาและงบประมาณใน การติดตามผล - วิธีประเมินผลความสำเร็จของ แผน - กลไกการติดตามและ ประเมินผล								

๕) การจัดทำรายงาน SEA (SEA Report)

เป็นการจัดทำเอกสารรายงาน SEA ที่บันทึกข้อค้นพบ ผลการทำ SEA ในขั้นตอนต่างๆ และเป็นการนำเสนอกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ตัดสินใจบูรณาการกับแผนของหน่วยงาน

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีการสรุปผลการจัดทำขอบเขต ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะของการจัดทำแผนด้วย SEA ตลอดกระบวนการ และมีการเปิดเผยต่อสาธารณะ

(๒) ขอบเขต

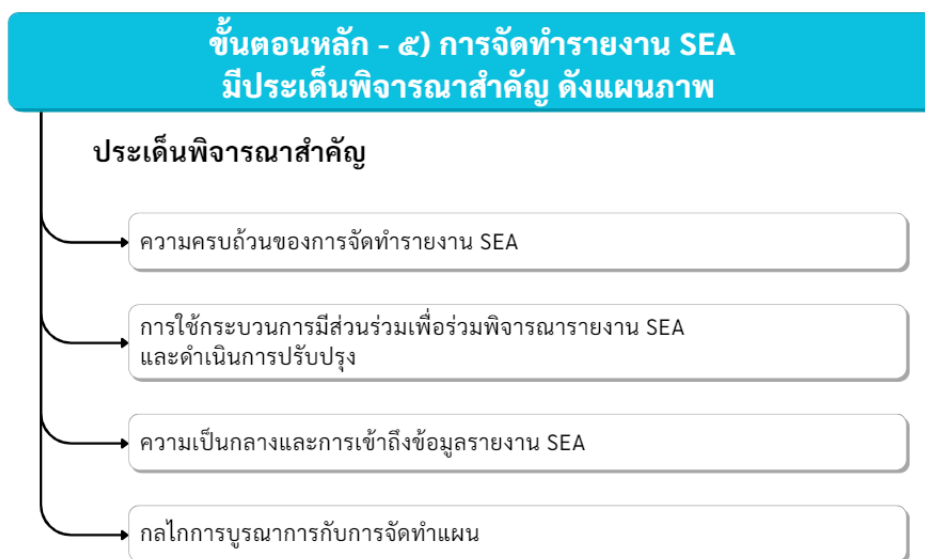
การกำกับให้ทุกกระบวนการของการจัดทำแผนด้วย SEA ถูกบรรจุเอาไว้ในรายงาน เพื่อเป็นการบันทึกข้อค้นพบต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA อย่างถาวรและเป็นการนำเสนอกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้

(๓) ผลลัพธ์

มีเอกสารรายงาน ที่บันทึกข้อค้นพบต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA อย่างถาวร และเป็นการนำเสนอกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ที่เป็นรูปธรรม จับต้องได้ และเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

สามารถสรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับการจัดทำรายงาน SEA ได้ดังรูปที่ ๓ - ๕ และได้ขยายความในประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ตั้งแต่วิธีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตัวอย่างวิธีการ/เครื่องมือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์ของ IAIA ได้ดังตารางที่ ๓ - ๖ ทั้งนี้ในทุกขั้นตอน จะมีการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (เช่น การระดมสมองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณาเอกสารหรือรายงาน เป็นต้น) ส่วนในขั้นตอนย่อยที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จะดำเนินการร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

รูปที่ ๓ - ๕ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับการจัดทำรายงาน SEA

ตารางที่ ๓ - ๖ การกำกับขั้นตอน การจัดทำรายงาน SEA โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี						
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ	
การจัดทำรายงาน SEA										
ความครบถ้วนของ การจัดทำรายงาน SEA	รายงานต้องประกอบด้วย รายงานวิชาการ (Technical Report) และรายงานฉบับ ประชาชน (Non-Technical Report) ที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ให้สามารถทำความเข้าใจ เข้าใจได้ง่าย องค์ประกอบ ของรายงาน มีสาระครบถ้วน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เชื่อมโยง ร้อยเรียงให้ ต่อเนื่องกัน	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ 	<p>รายงาน SEA ที่จัดทำขึ้น มีสาระ สำคัญและผลของการจัดทำ SEA ในขั้นตอนต่างๆ อย่างครบถ้วน มีข้อมูลที่จำเป็น สำหรับนำมาใช้ ประกอบการตัดสินใจในการ บูรณาการประเด็นสำคัญเข้ากับ การจัดทำแผน โดยครอบคลุม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแสดงผลการวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Environment) - ผลกระทบที่ประเด็นสำคัญ ที่จะดำเนินการวิเคราะห์และ ประเมิน - การอธิบายทางเลือก ที่เหมาะสม และผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่อาจ เกิดขึ้นจากการดำเนินการตาม ทางเลือก และระบุช่วง ระยะเวลา ความเป็นไปได้ที่จะ เกิดผลกระทบที่คาดการณ์ไว้ - การอธิบายมาตรการเพื่อ ความยั่งยืนที่มีความเป็นไปได้ ในทางปฏิบัติ 	รายงาน SEA ต้อง แสดงผลลัพธ์ของทุก ขั้นตอนกระบวนการ ซึ่งแสดงความ เชื่อมโยงเหตุและผล จนได้ทางเลือกที่ เหมาะสม และให้ ข้อเสนอแนะใน การบูรณาการกับ การจัดทำแผน	ข้อมูลในรายงาน ครบถ้วน เพียงพอ น่าเชื่อถือ สามารถ นำไปใช้ประกอบ การวางแผน การพัฒนา สนับสนุนการ ตัดสินใจ	-	-	-	-	-

ตารางที่ ๓ - ๖ การกำกับขั้นตอน การจัดทำรายงาน SEA โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อร่วมพิจารณา รายงาน SEA และ ดำเนินการปรับปรุง	มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย ต่อ ร่างรายงาน SEA และมีการบันทึกความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุง ก่อนที่จะจัดทำ รายงานฉบับสมบูรณ์	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น - การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การเผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นผ่านสื่อ สาธารณะต่างๆ	- มีการนำเสนอข้อมูลบางส่วน ในรูปแบบตาราง กราฟ Infographic เพื่อให้เข้าใจง่าย - มีการระบุแหล่งที่มาของข้อมูล ต่างๆ ที่นำมาใช้ทบทวน วิเคราะห์ ซึ่งรวมถึงความเห็น จากผู้มีส่วนได้เสีย และ ผู้เชี่ยวชาญ - มีการอธิบายนิยามศัพท์ ถ้ามีการใช้ศัพท์ทางวิชาการ - มีการบันทึกความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุง ก่อนที่จะจัดทำ รายงานฉบับสมบูรณ์	-	เน้นการสื่อสารแก่ ผู้มีส่วนได้เสียที่ เข้าใจได้ง่าย และ เน้นผลลัพธ์ ผลกระทบของแผน ที่จัดทำโดย SEA ให้ เข้าใจตรงประเด็น ความครอบคลุมตรง ตามวัตถุประสงค์ ของแผน ตอบสนองความ ต้องการของ ผู้มีส่วนได้เสีย	-	หน่วยงานเจ้าของ แผน ต้องสื่อสาร สารสนเทศตาม แผนการสื่อสารและ การมีส่วนร่วม ก่อน การตัดสินใจของ แผน	ผู้มีส่วนได้เสียทุก ภาคส่วนมีส่วนร่วม ร่วมกันพิจารณา รายงาน SEA ที่เป็น ผลการจัดทำ SEA ซึ่ง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในทุก ขั้นตอน ทำให้รายงาน SEA ได้รับการยอมรับ ไม่ตกหล่นประเด็น สำคัญ ข้อห่วงกังวล ที่ผู้มีส่วนได้เสีย เสนอแนะไว้	-
ความเป็นกลางและการเข้าถึงข้อมูลรายงาน SEA	ตรวจสอบว่า รายงาน SEA ที่จัดทำขึ้น มีความเป็นกลาง เปิดกว้าง สามารถเข้าถึงได้ง่าย และโปร่งใส	รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น การเผยแพร่ผ่าน สื่อสาธารณะต่างๆ	ผู้มีส่วนได้เสียมีโอกาสรับทราบ เข้าถึงรายงาน SEA ได้ โดยสะดวก	-	-	-	หน่วยงานเจ้าของ แผนจัดทำรายงาน SEA อย่างมืออาชีพ เป็นกลาง ยุติธรรม สามารถตรวจสอบ ได้อย่างอิสระ	มีช่องทางที่ผู้มีส่วน ได้เสียเข้าถึงรายงาน SEA ได้สะดวก ตรงไปตรงมา เสริม โอกาสการร่วม พิจารณาและให้ ความเห็นต่อ รายงาน SEA	-
กลไกการบูรณาการกับการจัดทำแผน	มีการระบุหน่วยงานหรือผู้มีอำนาจในขั้นตอนการตัดสินใจ และวิธีปฏิบัติ เพื่อนำผลการจัดทำ SEA ที่ระบุใน รายงาน SEA ไปบูรณาการกับการจัดทำแผน	- การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	ผลของการจัดทำ SEA ในทุก ขั้นตอน ถูกนำไปบูรณาการกับ ประเด็นสำคัญของแผน	มีการจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ผู้รับผิดชอบที่นำผลการจัดทำ SEA ไป ประยุกต์ใช้หรือ ปรับปรุง ทบทวน แผน	-	-	-	-	สามารถนำผลการ จัดทำ SEA ที่มี ข้อมูลมากเพียงพอ ไปใช้ทบทวน ปรับปรุงแผนตาม รอบการจัดทำแผน ในช่วงต่างๆ ซ้ำได้

๖) การบูรณาการผล SEA กับแผน (Integration of the results of SEA and the plan)

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้เกิดการนำผลและข้อค้นพบของการจัดทำ SEA ตามขั้นตอนต่างๆ รวมถึงข้อห่วงกังวล ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย มาบูรณาการเข้ากับกระบวนการตัดสินใจสำหรับการจัดทำรายละเอียดของแผนหรือการพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ SEA และบูรณาการผลอย่างเหมาะสม ถูกต้อง

(๒) ขอบเขต

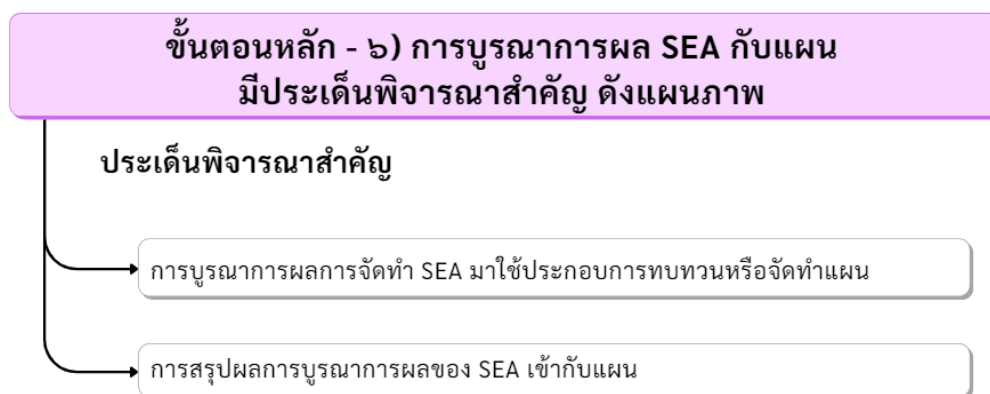
พิจารณาความถูกต้อง สมบูรณ์ และครอบคลุมของนำผลการจัดทำ SEA ในทุกขั้นตอน ข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ มาจัดทำรายงาน SEA และใช้เป็นเครื่องมือตัดสินใจในการบูรณาการประเด็นเข้ากับแผน (ทั้งนี้ คำที่ใช้ในกระบวนการ SEA กับคำที่ใช้ในแผน อาจมีความต่างกันบ้าง เช่น ผลการกำหนดวิสัยทัศน์ของ SEA อาจนำไปใช้ประกอบการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายการพัฒนา ของแผน ผลการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ของ SEA อาจนำไปใช้พัฒนายุทธศาสตร์ทางเลือกของแผน เป็นต้น)

(๓) ผลลัพธ์

ผลการจัดทำ SEA ในขั้นตอนต่างๆ รวมถึงข้อเสนอแนะของการจัดทำ SEA ถูกบูรณาการเข้ากับกระบวนการตัดสินใจ การจัดทำแผน หรือการพัฒนาโครงการ ของหน่วยงานเจ้าของแผน ทำให้การจัดทำ SEA มีส่วนช่วยในการตัดสินใจด้วยข้อมูลที่รอบด้าน

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

สามารถสรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับบูรณาการผล SEA กับแผนได้ดังรูปที่ ๓ - ๖ และได้ขยายความในประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ตั้งแต่วิธีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตัวอย่างวิธีการ/เครื่องมือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์ของ IAIA ได้ดังตารางที่ ๓ - ๗ ทั้งนี้ ในทุกขั้นตอน จะมีการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (เช่น การระดมสมองในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การพิจารณาเอกสาร หรือรายงาน เป็นต้น) ส่วนในขั้นตอนย่อยที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม จะดำเนินการร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

รูปที่ ๓ - ๖ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับบูรณาการผล SEA กับแผน

ตารางที่ ๓ - ๗ การกำกับกระบวนการบูรณาการผล SEA กับแผน โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
กระบวนการบูรณาการผล SEA กับแผน									
การบูรณาการผลการจัดทำ SEA มาใช้ประกอบการ ทบทวนหรือจัดทำแผน	มีการนำผลการจัดทำ SEA ขึ้นตอน ต่างๆ มาใช้ประกอบการจัดทำแผน ได้แก่ - ขั้นตอนการกำหนดขอบเขต ได้แก่ ผลการทบทวนนโยบาย แผน รวมถึงระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ ช่องว่าง แรงขับเคลื่อน ประเด็น การพัฒนาสำคัญทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมถึงผลการกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ที่ยั่งยืน และตัวชี้วัด - ขั้นตอนการพัฒนาทางเลือก และการประเมินทางเลือก ได้แก่ ผลการพัฒนาทางเลือก ผลการวิเคราะห์และคาดการณ์ ผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิง ลบ ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ทางเลือก ที่เหมาะสม ที่นำไปสู่การ พิจารณายุทธศาสตร์ของแผน ที่เหมาะสมที่สุด - ขั้นตอนการกำหนดมาตรการ เพื่อความยั่งยืน ได้แก่ ผล การระบุผลกระทบเชิงบวกและ เชิงลบที่อาจเกิดขึ้น	- การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	มีการนำสาระสำคัญของผล การจัดทำ SEA มาใช้ ประกอบการจัดทำแผนใน เรื่องต่างๆ ได้แก่ - ผลของขั้นตอนกำหนด ขอบเขต ที่นำมาใช้ในขั้นตอน การทบทวนนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การประเมินบริบท สภาพแวดล้อม สถานการณ์ และจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค - ผลของขั้นตอนการกำหนด ขอบเขต และการพัฒนา ทางเลือกและการประเมิน ทางเลือก นำมาใช้กำหนด วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ทางเลือก วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย ค่าเป้าหมาย และ การคัดเลือกยุทธศาสตร์ที่ เหมาะสม ของร่างแผน - ผลของขั้นตอนการกำหนดมาตรการ เพื่อความยั่งยืน นำมาใช้จัดทำ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ การประเมินความเสี่ยงของแผน การจัดทำแนวทางและกลไก	นำผลการจัดทำ SEA มาผนวกเข้ากับการ จัดทำแผนอย่าง เหมาะสม ตาม ความจำเป็น สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของ การทำ SEA และ การจัดทำแผน	นำสาระสำคัญ ที่จำเป็นจากผลการ จัดทำ SEA ไปใช้เป็น ข้อมูลประกอบการ จัดทำแผน สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายของการ จัดทำแผนด้วย SEA	มีการนำผล SEA โดยเฉพาะอย่างยิ่งผล ของวัตถุประสงค์เพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน วิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด มาตรการเพื่อความ ยั่งยืน มาประยุกต์ เข้ากับรายละเอียด ของแผน ทำให้อองค์ประกอบของ แผนนั้นบรรลุสู่ ความยั่งยืน	แผนที่บูรณาการด้วย SEA สร้างให้ผู้มีส่วนได้ เสียเป็นเจ้าของแผน ไม่ เฉพาะเป็นของ หน่วยงานเจ้าของแผน เท่านั้น	-	-

ตารางที่ ๓ - ๗ การกำกับกระบวนการบูรณาการผล SEA กับแผน โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	<p>ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดมาตรการรองรับ ซึ่งต้องมีมาตรการส่งเสริม หลีกเลียง ลด หรือบรรเทาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกที่เหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอนการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล ได้แก่ แผนการติดตาม ประเมินผล แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวชี้วัดที่มีค่าระดับผลกระทบสูงที่กำหนดขึ้น - ขั้นตอนการจัดทำรายงาน SEA ได้แก่ การนำกระบวนการจัดทำ SEA มาจัดทำคำอธิบายการบูรณาการผลการจัดทำ SEA กับการตัดสินใจในกระบวนการจัดทำแผน 		<p>การขับเคลื่อน เพื่อรองรับการดำเนินมาตรการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลของขั้นตอนการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล นำมาใช้จัดทำแผนติดตามและประเมินผลของแผน - ผลของการจัดทำรายงาน SEA นำมาใช้ประกอบการจัดทำเอกสารร่างแผน ก่อนการเผยแพร่ 						
การสรุปผลการบูรณาการผลของ SEA เข้ากับแผน	การพิจารณาว่าแนวทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผน ซึ่งจัดทำนั้นนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ และเป็นเอกสารที่ใช้เป็นกรอบการพิจารณาการดำเนินงานระดับโครงการซึ่งนำมาตรการเพื่อความยั่งยืนไปดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> - รายการตรวจสอบโดยหน่วยงานเจ้าของแผน - การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ 	แผนซึ่งจัดทำแล้วเสร็จมีผลลัพธ์ของ SEA เข้ามาบูรณาการในเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเจ้าของแผน และเป็นกรอบการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานในระดับโครงการ	-	-	แผนซึ่งจัดทำแล้วเสร็จเป็นกรอบของแผนปฏิบัติการและการดำเนินระดับโครงการที่นำไปสู่ความยั่งยืน	-	-	-

๗) กระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Participation Process)

การกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ เน้นที่การตรวจสอบประสิทธิภาพของกระบวนการมีส่วนร่วมที่ควรสอดคล้องกับแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนการกำหนดขอบเขต การนำข้อมูลความเห็นและข้อห่วงกังวลของผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามาพิจารณาอย่างครบถ้วนและรอบคอบ และการใช้รูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

(๑) วัตถุประสงค์

เพื่อให้กระบวนการจัดทำ SEA มีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ และได้พิจารณาผลการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้มั่นใจว่ามีการพิจารณาข้อห่วงกังวลและมุมมองของทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้เสียกับแผน

(๒) ขอบเขต

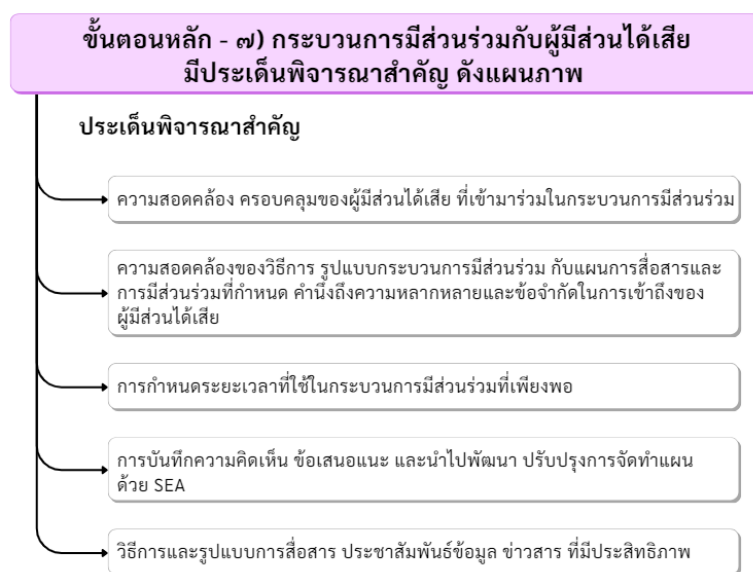
การกำกับให้การจัดทำแผนด้วย SEA มีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมในกระบวนการต่างๆ อย่างครอบคลุม รวมถึงได้นำข้อมูลความเห็นและข้อห่วงกังวลของผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามาพิจารณาอย่างครบถ้วนและรอบคอบ

(๓) ผลลัพธ์

มีการนำข้อมูลนำเข้าและผลการตอบสนองต่อข้อห่วงกังวลของผู้มีส่วนได้เสีย เข้ามาพิจารณาในการจัดทำแผนอย่างครบถ้วนและรอบคอบ ซึ่งทำให้การกำหนดขอบเขตและประเด็นสำคัญของแผน มีความครอบคลุม และผ่านวิธีการสื่อสารและมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

(๔) ประเด็นพิจารณาสำคัญ

สามารถสรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย ได้ดังรูปที่ ๓ - ๗ และได้ขยายความในประเด็นสำคัญแต่ละเรื่อง ตั้งแต่วิธีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ตัวอย่างวิธีการ/เครื่องมือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และการตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี (IAIA, 2002) ได้ดังตารางที่ ๓ - ๘

รูปที่ ๓ - ๗ สรุปประเด็นพิจารณาสำคัญในการกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย

ตารางที่ ๓ - ๘ การกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
กระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย									
ความสอดคล้อง ครอบคลุม ของผู้มีส่วนได้เสีย ที่เข้า มาร่วมในกระบวนการมี ส่วนร่วม	ผู้มีส่วนได้เสียที่เข้ามามีส่วน ร่วมตลอดกระบวนการ SEA ต้องสอดคล้อง ครอบคลุม ผล การระบุผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึง ผลการจัดลำดับความสำคัญ ของผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ ต้องพิจารณาประเด็นความเท่า เทียมทางเพศ ไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้กลุ่มที่มีอำนาจ น้อย (Less Power Group) กลุ่มเปราะบาง รวมถึงกลุ่ม เยาวชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม	- การใช้รายการ ตรวจสอบ - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	กระบวนการมีส่วนร่วมในทุก ขั้นตอนของ SEA ได้ผ่าน การพิจารณาจากผู้มีส่วนได้เสีย ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และเกิด การยอมรับต่อผลการจัดทำ SEA	-	กระบวนการมีส่วน ร่วมที่เน้นนำผลการ ระบุและจัดลำดับ ความสำคัญของผู้มี ส่วนได้เสีย มาใช้ใน กระบวนการให้ สอดคล้อง ครอบคลุม	-	หน่วยงานกำหนดผู้ มีส่วนได้เสียโดย พิจารณาความ หลากหลายของผู้มี ส่วนได้เสีย อย่างเท่า เทียมกัน เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ	เสริมโอกาสการมี ส่วนร่วมสำหรับกลุ่ม ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและ หลากหลาย เพื่อ ร่วมกันคิด กำหนด ตัดสินใจต่อประเด็น สำคัญต่างๆ ของ SEA	-
ความสอดคล้องของวิธีการ รูปแบบกระบวนการมีส่วน ร่วม กับแผนการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมที่กำหนด คำนึงถึงความหลากหลาย และข้อจำกัดในการเข้าถึง ของผู้มีส่วนได้เสีย	มีกระบวนการสื่อสารกับผู้มีส่วน ได้เสีย รวมถึงรูปแบบ วิธีการที่ใช้ จริงในกระบวนการมีส่วนร่วมที่ สอดคล้องกับลำดับความสำคัญ ของผู้มีส่วนได้เสีย และแผน การสื่อสารและการมีส่วนร่วมที่ กำหนดไว้ในขั้นตอนการกำหนด ขอบเขต (Scoping)	- การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist) - การประเมินความ สอดคล้อง (ตรวจสอบ ความสอดคล้อง ของวิธีการ รูปแบบที่ใช้กับ แผนการสื่อสาร และการมีส่วน ร่วมที่กำหนด) - การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	- กระบวนการมีส่วนร่วมในทุก ขั้นตอนของ SEA มี ประสิทธิภาพ จากการใช้เทคนิค วิธีการ รูปแบบ ที่เหมาะสม - เทคนิค วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ใน กระบวนการมีส่วนร่วม ได้ พิจารณารูปแบบและช่องทาง ต่างๆ ที่ครอบคลุมความ หลากหลายและข้อจำกัดใน การเข้ามามีส่วนร่วม ตัวอย่างเช่น ▪ ใช้เทคนิค วิธีการที่ ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถ แสดงความคิดเห็นได้อย่าง เท่าเทียมกัน เช่น การใช้ บัตรคำ การเปิดอภิปราย	-	การใช้เทคนิค วิธีการ ที่มีจุดเน้น เรื่องประสิทธิภาพ โอกาสในการเข้าถึง (Affordable) ครอบคลุมความ หลากหลายและ ลักษณะเฉพาะของ ผู้มีส่วนได้เสีย มีความเป็นกลาง ไม่อคติ	-	หน่วยงานมีการใช้ เทคนิค วิธีการ โดย พิจารณาความ หลากหลาย ข้อจำกัด ลักษณะเฉพาะของ ผู้มีส่วนได้เสีย มีความเป็นกลาง ไม่อคติ	กระบวนการมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพสูง รับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะได้ ครอบคลุม หลากหลาย สร้างการยอมรับใน กระบวนการ SEA	-

ตารางที่ ๓ - ๘ การกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
			<p>การใช้แอปพลิเคชัน เช่น Mentimeter การใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็น นอกเหนือจากการประชุม ณ สถานที่ตั้ง เช่น จัดให้มีช่องทางเข้าร่วมประชุมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติม เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> กรณีใช้แบบสอบถามในการรับฟังความคิดเห็น จะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ศึกษาอย่างชัดเจน รวมถึงมีการแสดงผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งต้องเพียงพอสำหรับเป็นตัวแทนประชากรในทางสถิติ โดยมีวิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่สอดคล้องกับลักษณะของประชากร รวมถึงมีวิธีการเก็บข้อมูล ที่ต้องเป็นไปอย่างไม่มีอคติ โดยอาจเลือกเทคนิควิธีการ เช่น การสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Sampling) การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นต้น 						

ตารางที่ ๓ - ๘ การกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
การกำหนดระยะเวลาที่ใช้ ในกระบวนการมีส่วนร่วมที่ เพียงพอ	พิจารณาว่ากระบวนการมีส่วน ร่วม ได้กำหนดระยะเวลาที่ มากเพียงพอ ที่จะทำให้ผู้ มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เต็มที่ สามารถแสดงความ ความคิดเห็นได้เพียงพอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ รูปแบบ วิธีการที่ใช้ เช่น ใน เวทีประชุมกลุ่มย่อย อาจ กำหนดช่วงเวลาให้อภิปราย หรือการระดมสมอง ในสัดส่วน ที่มากพอ (เช่น ไม่น้อยกว่า ๑ ชั่วโมง จากระยะเวลาประชุม รวม ๓ ชั่วโมง) กรณีการใช้ แบบสอบถาม อาจกำหนด ระยะเวลาให้ส่งคืนแบบ สอบถามภายใน ๓๐ วัน การใช้แบบสอบถามผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์ (เช่น Google Form) อาจกำหนดระยะเวลา ตอบกลับภายใน ๗ วัน เป็นต้น (เป็นเพียงตัวเลขที่ตั้งเบื้องต้น โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์จริง)	- การพิจารณาโดย ผู้เชี่ยวชาญ	ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการ มีส่วนร่วม มีความเหมาะสม เพียงพอ ได้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่สำคัญและเป็น ประโยชน์ในการจัดทำแผน ด้วย SEA	-	-	-	หน่วยงานสร้างความ จับผิดชอบในการจัด กระบวนการมีส่วนร่วม ที่ให้ระยะเวลา มากพอแก่ผู้มีส่วน ได้เสียที่จะเข้ามามีส่วน ร่วมได้เต็มที่ ทำให้ การจัดทำ SEA เปิด กว้าง โปร่งใส	กระบวนการมีส่วน ร่วมได้กำหนด ระยะเวลาให้ผู้มีส่วน ได้เสียมากพอในการ เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่สำคัญและเป็น ประโยชน์ในการ จัดทำแผนด้วย SEA	สามารถใช้ กระบวนการมีส่วน ร่วมซ้ำได้ เพื่อให้มี ระยะเวลาเพียงพอ รวบรวมความคิดเห็น ได้ครอบคลุม
การบันทึกความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และนำไป พัฒนา ปรับปรุงการจัดทำ แผนด้วย SEA	มีการบันทึก สรุปผล ความ คิดเห็น ข้อเสนอแนะ ทั้งจาก กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้จัดทำ SEA และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทุกภาค	- การใช้รายการ ตรวจสอบ (Checklist)	ผู้จัดทำ SEA สามารถนำ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่มี การบันทึก สรุปไว้อย่างเป็น ระบบ ไปใช้พัฒนา ปรับปรุง	-	สรุปประเด็นสำคัญ ของความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ไว้อย่าง เพียงพอ สามารถใช้ เป็นแหล่งข้อมูล	-	-	-	-

ตารางที่ ๓ - ๘ การกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยพิจารณาการดำเนินงานให้ได้ผลลัพธ์ ตามหลักเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี

ประเด็นพิจารณา สำคัญ	การดำเนินงานศึกษา/ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่างวิธีการ/ เครื่องมือในการ วิเคราะห์	ผลลัพธ์ที่ได้ จากการศึกษา/วิเคราะห์	การตรวจสอบผลลัพธ์ตามเกณฑ์การดำเนินการ SEA ที่ดี					
				การบูรณาการ	จุดเน้น	การนำไปสู่ ความยั่งยืน	ความ รับผิดชอบ	การมีส่วนร่วม	การทำซ้ำ
	ส่วน ไว้อย่างชัดเจน จำแนกตามแต่ละกระบวนการ พร้อมทั้งนำความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่สำคัญ และจำเป็น ไปปรับปรุง พัฒนากระบวนการจัดทำ SEA ในขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการบูรณาการผล SEA เข้ากับการจัดทำแผน	- การพิจารณาโดยผู้เกี่ยวข้อง	การจัดทำแผนด้วย SEA ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตก หล่นประเด็นสำคัญ		ประกอบการปรับปรุงแผน และสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจ				
วิธีการและรูปแบบการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร ที่มีประสิทธิภาพ	พิจารณาใน ๒ ประเด็น ได้แก่ - มีการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ซึ่งต้องประชาสัมพันธ์ช่องทาง รูปแบบการสื่อสารแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ SEA - มีการเผยแพร่ข้อมูลที่ใช้ประกอบการรับฟังความคิดเห็นแก่ผู้มีส่วนได้เสียในช่องทางต่างๆ ว่างล่วงหน้าก่อนเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วม	- สื่อประชาสัมพันธ์ รวมถึงช่องทางเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ	ผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารได้โดยสะดวกผ่านช่องทางที่หลากหลาย สามารถรับทราบข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในกระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ	-	ใช้วิธีการ รูปแบบการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ที่มีจุดเน้นเรื่องประสิทธิภาพ สร้างโอกาสในการเข้าถึงครอบคลุมความหลากหลายและลักษณะเฉพาะของผู้มีส่วนได้เสีย	-	หน่วยงานรับผิดชอบในการสร้างวิธีการ รูปแบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์ โดยพิจารณาความหลากหลาย ข้อจำกัด ลักษณะเฉพาะของผู้มีส่วนได้เสีย มีความครอบคลุม เป็นกลาง เข้าถึงได้อย่างอิสระ	ส่งเสริมให้กระบวนการมีส่วนร่วม การตัดสินใจ และการเข้าถึงข้อมูล มีประสิทธิภาพสูง เพิ่มระดับการยอมรับในกระบวนการ SEA	-

๓.๓ สรุปลักษณะหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA

จากรายละเอียดการกำกับกระบวนการ SEA ในขั้นตอนต่างๆ ที่แสดงไว้ในตารางที่ ๓ - ๒ ถึง ตารางที่ ๓ - ๘ สามารถสรุปลักษณะหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน ได้ดังตารางที่ ๓ - ๙ ทั้งนี้ รายละเอียดของวิธีการหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการ SEA สามารถสืบค้นเพิ่มเติมได้จากแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช.,๒๕๖๔)

ตารางที่ ๓ - ๙ สรุปวิธีการหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผนด้วย SEA

รายการ	กระบวนการ SEA											
	การกำหนดขอบเขต						การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก		การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล	การจัดทำรายงาน SEA	การบูรณาการผล SEA กับแผน
	การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการจัดทำ SEA	การวิเคราะห์ทบทวนแผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์ประเด็นยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัด	การประเมินข้อมูลฐาน	การจัดทำรายงานการกำหนดขอบเขต	การพัฒนาทางเลือก	การประเมินทางเลือก				
๑. วิธีการ/เครื่องมือ												
(๑) การพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
(๒) การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)	✓	✓										
(๓) การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis)	✓	✓					✓	✓	✓	✓		
(๔) การประเมินความสอดคล้อง (Compatibility Assessment)	✓	✓		✓			✓	✓	✓			
(๕) การใช้เครื่องมือแสดงข้อมูล เช่น แผนที่ GIS ฯลฯ	✓	✓			✓		✓					
(๖) การใช้รายการตรวจสอบ (Checklist)		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
(๗) การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก (SWOT, PESTEL)		✓										

ตารางที่ ๓ - ๙ สรุปวิธีการหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผนด้วย SEA

รายการ	กระบวนการ SEA											
	การกำหนดขอบเขต						การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก		การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล	การจัดทำรายงาน SEA	การบูรณาการผล SEA กับแผน
	การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการจัดทำ SEA	การวิเคราะห์ทบทวนแผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์ประเด็นยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัด	การประเมินข้อมูลฐาน	การจัดทำรายงานการกำหนดขอบเขต	การพัฒนาทางเลือก	การประเมินทางเลือก				
(๘) แผนภาพต้นไม้ (Tree Diagram)		✓										
(๙) แผนภาพสาเหตุและผลกระทบ (Cause and Effect Diagram)		✓										
(๑๐) การวิเคราะห์สาเหตุ (Root Cause Analysis)		✓										
(๑๑) การวิเคราะห์ด้วยเมตริกซ์ (Matrices)			✓					✓				
(๑๒) การวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend Analysis)					✓							
(๑๓) การใช้แบบจำลอง (Modelling)					✓		✓	✓				
(๑๔) การวิเคราะห์โครงข่าย (Network Analysis)							✓					
(๑๕) การวิเคราะห์สถานการณ์และความอ่อนไหว (Scenario and Sensitivity Analysis)							✓	✓				

ตารางที่ ๓ - ๙ สรุปวิธีการหรือเครื่องมือ และรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำแผนด้วย SEA

รายการ	กระบวนการ SEA												
	การกำหนดขอบเขต						การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก		การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล	การจัดทำรายงาน SEA	การบูรณาการผล SEA กับแผน	
	การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการจัดทำ SEA	การวิเคราะห์ทบทวนแผนและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์ประเด็นยุทธศาสตร์วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัด	การประเมินข้อมูลฐาน	การจัดทำรายงานการกำหนดขอบเขต	การพัฒนาทางเลือก	การประเมินทางเลือก					
(๑๖) การวิเคราะห์หลายหลักเกณฑ์ (Multi - Criteria Analysis: MCA)								✓					
(๑๓) การให้คะแนนอย่างง่าย (Rating)								✓					
(๑๘) การกรองข้อมูล (Sieve Analysis)								✓					
(๑๙) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)									✓				
๒. รูปแบบการมีส่วนร่วม													
ตัวอย่างรูปแบบที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมระดมความคิดเห็น	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย - การระดมสมอง	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย	- การประชุมกลุ่มย่อย - การประชุมระดมความคิดเห็น - การสัมภาษณ์รายบุคคล - การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม	- การประชุมกลุ่มย่อย - การประชุมระดมความคิดเห็น - การสัมภาษณ์รายบุคคล	- การประชุมกลุ่มย่อย - การสัมภาษณ์รายบุคคล	- การประชุมกลุ่มย่อย - การประชุมระดมความคิดเห็น - การสัมภาษณ์รายบุคคล	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การประชุมกลุ่มย่อย - การเผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นผ่านสื่อสาธารณะต่างๆ	- การประชุมรับฟังความคิดเห็น - การเผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นผ่านสื่อสาธารณะต่างๆ	-

บทที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การทำความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดทำ SEA ในบทที่ ๒ และการกำกับกระบวนการจัดทำ SEA ในบทที่ ๓ มีผลให้ผู้กำกับการจัดทำแผนด้วย SEA เข้าใจและดำเนินการตรวจสอบ ร่วมกับผู้จัดทำแผนด้วย SEA เพื่อให้การจัดทำ SEA สอดคล้อง ครบถ้วน กับขั้นตอนของกระบวนการที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้การศึกษาได้รับการตรวจสอบและประเมินว่า การกำกับเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ขอบเขต ประเด็นพิจารณาสำคัญ และได้รับผลลัพธ์ที่คาดหวังตามการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน การกำกับ SEA ดังกล่าวเป็นการกำกับปัจจัยภายในในทุกขั้นตอน ต่อมาในบทที่ ๔ นี้ เป็นการสรุปสาระสำคัญของคู่มือฯ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมด้วย ซึ่งผู้กำกับ SEA ควรแนะนำหน่วยงานเจ้าของแผนที่จัดทำ SEA เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากกระบวนการจัดทำ SEA ที่ได้กำกับแล้ว (บทที่ ๓) ปัจจัยอื่นๆ ซึ่งก็มีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้กำกับ SEA ควรนำมาพิจารณาประกอบ หลังจากที่ได้ดำเนินการกำกับกระบวนการ หรือนำปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการจัดทำ SEA มากำกับผลลัพธ์ของ SEA เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบูรณาการการจัดทำ SEA เข้ากับการจัดทำแผน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดให้ผลลัพธ์ของการจัดทำ SEA ได้รับการนำไปใช้ในการวางแผน

๔.๑ บทสรุป

คู่มือฯ ฉบับนี้ ช่วยสนับสนุนผู้ใช้กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ เนื้อหาของคู่มือฯ ให้ความสำคัญกับการกำกับในช่วงก่อนการจัดทำแผนด้วย SEA ซึ่งมีความจำเป็นเพื่อให้เกิดการตรวจสอบด้านความพร้อม ก่อนที่จะเข้าสู่ช่วงการจัดทำ SEA และการกำกับในช่วงดำเนินการตามกระบวนการ SEA ทุกขั้นตอน ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) คู่มือเชิงประยุกต์ รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการ SEA ว่ามีการศึกษา วิเคราะห์ ประเมินครบถ้วน เหมาะสม มีคุณภาพเป็นไปตามข้อกำหนดหรือไม่ คู่มือฯ นี้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดทำแผนด้วย SEA ของประเทศ ให้มีคุณภาพ เป็นเครื่องมือในกระบวนการ SEA ที่เชื่อมโยงสอดคล้องและต่อเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ SEA ซึ่ง สศช. ได้เผยแพร่แล้ว ทั้งแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) และคู่มือเชิงประยุกต์เชิงพื้นที่ และรายละเอียดต่างๆ และจะมีความสอดคล้องและต่อยอดกับคู่มือติดตามและประเมินผล SEA ซึ่งจะจัดทำและเผยแพร่ต่อไป เพื่อให้ประเทศไทยมีกลไกการสร้างความรู้และการขับเคลื่อน SEA ของประเทศ สำหรับการจัดทำแผนด้วย SEA อย่างครบถ้วน สาระสำคัญของคู่มือฯ นี้ จัดทำขึ้นจากบทเรียนและประสบการณ์ และการวิเคราะห์ผลการกำกับ SEA ที่ผ่านมา ทั้งปัญหาและความท้าทายจากการจัดทำ SEA ในประเทศไทย ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) ดังนั้นจึงมุ่งให้ผู้ใช้เป้าหมายนำคู่มือฯ นี้ไปพัฒนาการจัดทำแผนด้วย SEA ในอนาคต ให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

ผู้กำกับ SEA สามารถใช้คู่มือฯ นี้ ในการพิจารณาตรวจสอบการจัดทำแผนด้วย SEA ว่าได้จัดทำแต่ละขั้นตอนของ SEA ได้ตรงตามประเด็นสำคัญ อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานหรือไม่ เพื่อป้องกันและแก้ไข

ความไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ระหว่างจัดทำ SEA บ่งชี้และให้คำแนะนำในการปรับปรุงการจัดทำ SEA ในขั้นตอนที่ค้นพบนั้นได้ทันเวลา ตรวจสอบการรวบรวม วิเคราะห์ ประเมินข้อมูล ประเด็นสำคัญว่า ถูกต้องหรือไม่และอย่างไร ตลอดจนให้ความรู้แก่ผู้กำกับ SEA ในการตรวจสอบและให้ความเห็น ตลอดจนกระบวนการจัดทำ SEA และช่วยบ่งชี้ประเด็นสำคัญและผลลัพธ์ได้อย่างต่อเนื่องจากขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ SEA

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากการกำกับ SEA ในแต่ละขั้นตอนแล้ว ผู้กำกับ SEA ควรต้องประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของ SEA แบบองค์รวม โดยประเมินว่ามีประเด็นใด ซึ่งไม่ควรละเลยระหว่างการกำกับ SEA ซึ่งควรพิจารณาในขณะกำลังจัดทำและดำเนินงานกระบวนการ SEA ประกอบด้วย

๑) ความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล

มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของแหล่งข้อมูล และการประเมินความครบถ้วนของวิธีการรวบรวม วิเคราะห์ และพิจารณาความหมายข้อมูล

๒) ความเหมาะสมของระเบียบวิธีการศึกษา

มีการประเมินความเหมาะสมของวิธีการจัดทำในทุกขั้นตอนของกระบวนการ SEA ที่ใช้ในการกำหนดขอบเขต การประเมินข้อมูลฐาน เป็นต้น และการตรวจสอบให้แน่ใจว่าวิธีการสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและมาตรฐานในการประเมิน

๓) ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม

มีการประเมินความครอบคลุม ความโปร่งใส และประสิทธิผลของกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และการตรวจสอบว่าความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียได้รับการบันทึกและรวมเข้ากับกระบวนการ SEA อย่างเพียงพอ

๔) การวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินทางเลือก

มีการประเมินความครอบคลุมและความเที่ยงธรรมของกระบวนการพัฒนาและประเมินทางเลือก และการตรวจสอบให้แน่ใจว่าทางเลือกได้รับการประเมินตามเกณฑ์และสมมติฐานที่สอดคล้องกัน

๕) การบูรณาการความยั่งยืน

มีการประเมินขอบเขตที่หลักการความยั่งยืนถูกรวมเข้ากับกระบวนการ SEA และการประเมินความเป็นไปได้ประสิทธิผลและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากมาตรการที่ยั่งยืนที่แนะนำ

๖) การประเมินและบริหารความเสี่ยง

พิจารณาว่ามีวิธีการที่ชัดเจน มีแบบแผน ในการระบุ ประเมิน และจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับ SEA หรือไม่ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การประเมินความเสี่ยง การระบุผลกระทบเชิงลบ และมาตรการบรรเทาผลกระทบที่เหมาะสมและเพียงพอ กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง ถูกรวมเข้ากับกระบวนการจัดทำ SEA เพื่อลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มความยืดหยุ่น

๗) การสื่อสารและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

มีการสื่อสารและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าได้รับการประสานงาน การให้คำปรึกษา และได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ มีการกำหนดกลยุทธ์และช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณชนมีส่วนร่วม และ การจัดทำกิจกรรมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย

๘) การพิจารณาด้านจริยธรรม

มีการพิจารณาด้านจริยธรรมตลอดกระบวนการจัดทำ SEA หรือไม่ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การยึดมั่นในแนวทางและหลักการทางจริยธรรมในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย การรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว และความยินยอมในการกล่าวอ้างความเห็นและข้อมูล

๙) การพิจารณาประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อน

มีการพิจารณาและป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความแย้งกันของผลประโยชน์ที่อาจทำให้กระบวนการจัดทำ SEA มีความโน้มเอียง (Bias) ไม่ถูกต้องตามมาตรฐานทางวิชาการ หรือไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายของการทำแผนด้วย SEA โดยมีประเด็นสำคัญ ตั้งแต่การกำหนด (ร่าง) TOR และจัดจ้างที่ปรึกษา ที่ต้องมีความโปร่งใส ป้องกันเรื่องผลประโยชน์ให้ตนเอง (Self-dealing) การดำเนินงานและความเห็นของคณะกรรมการ/คณะทำงานของหน่วยงาน ในชุดที่จัดทำ SEA และชุดที่จัดทำแผนของหน่วยงาน ควรมีความเป็นอิสระ กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งต้องระมัดระวังโดยเฉพาะในช่วงการพัฒนาทางเลือก การประเมินทางเลือก การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน ซึ่งมีความเสี่ยงในการนำผลไปใช้ประโยชน์ทางการเมือง (Pork-barrel Politics)

๑๐) การเรียนรู้จากการจัดทำ SEA

มีการบันทึกบทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการจัดทำ SEA และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด และแบ่งปันบทเรียนและแนวทางดังกล่าว ต่อการจัดทำ SEA ในอนาคต โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับประสบการณ์ ความท้าทาย และความสำเร็จที่เกิดขึ้น ตลอดกระบวนการจัดทำ SEA การเผยแพร่ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดแก่ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนในวงกว้าง

เนื่องจากคู่มือฯ นี้ จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เพื่อสนองความต้องการและจำเป็นของการขับเคลื่อนการจัดทำแผนด้วย SEA โดยเรียนรู้จากข้อค้นพบ ปัญหาและความท้าทายในการจัดทำ SEA ตามแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) และการกำกับ SEA ที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อนำคู่มือฯ นี้ไปใช้ ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และสถานการณ์ค้นพบใหม่ ว่า คู่มือฯ ฉบับนี้ อาจยังไม่ครอบคลุมทุกกรณีในการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA และควรนำบทเรียนและประสบการณ์ใหม่ มาปรับปรุงคู่มือฯ นี้ อย่างน้อยทุกระยะ ๕ ปี (หากจำเป็น) เพื่อให้ทันสมัย และใช้งานร่วมกับเอกสารเผยแพร่ด้าน SEA ของ สศช. และตอบสนองนโยบายในการขับเคลื่อน SEA ของคณะกรรมการพัฒนาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ในอนาคตด้วย

เอกสารอ้างอิง

International Association for Impact Assessment [IAIA]. (2002). *Strategic Environmental Assessment Performance Criteria*. Retrieved from <http://www.iaia.org/uploads/pdf/sp1.pdf> on 10th October 2023.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๔). *แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/download/article/NESDC_SEA%20GL_2021.pdf เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๕). *คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เพื่อการวางแผนเชิงพื้นที่*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก <http://sea.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2022/10/คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์.pdf> เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๖ก). (ร่าง) *คู่มือการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เชิงประยุกต์ เพื่อการวางแผนด้านทรัพยากรน้ำ*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก https://sea.nesdc.go.th/th/wp-content/uploads/2024/07/Manual-for-Water-Resource-Planning_CH-1-5-Apr-2024-1.pdf เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๖ข). (ร่าง) *คู่มือติดตามและประเมินผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก <https://sea.nesdc.go.th/th/wp-content/uploads/2024/07/คู่มือติดตามและประเมิน-SEA-October-version2.pdf> เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๖.

ภาคผนวก ก

คำถามที่พบบ่อย

สศช. ได้รวบรวมคำถามต่างๆ ที่พบบ่อย จากช่วงกระบวนการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำคู่มือการกำกับงานวิชาการ ด้านการจัดทำแผนด้วย SEA รวม ๔ ครั้ง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้จัดทำ SEA ในช่วงกระบวนการจัดทำ SEA และสำหรับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับการจัดทำ SEA ที่อาจนำไปประเด็นเหล่านี้ไปใช้ประกอบการพิจารณาประเด็นสำคัญได้

๑. คำถาม: การกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA คืออะไร

คำตอบ : การกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA เป็นการตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนด้วย SEA ตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จในแต่ละขั้นตอน รวมถึงการผนวกผลของ SEA เข้ากับแผน เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ของ SEA มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทางวิชาการ สอดคล้องกับแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) และได้พิจารณาประเด็นสำคัญ วิธีการ ข้อมูลในการทำ SEA อย่างครบถ้วน

๒. คำถาม: คู่มือการกำกับงานวิชาการ ด้านการจัดทำแผนด้วย SEA ใช้กับการกำกับการจัดทำแผนด้วย SEA ประเภทใดบ้าง

คำตอบ : คู่มือฯ ฉบับนี้ สามารถใช้กับการจัดทำแผนด้วย SEA นี้ ครอบคลุม แผนประเภทต่างๆ ทั้งแผนเชิงการอนุรักษ์ (เช่น ด้านทรัพยากรป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฯลฯ) และแผนเชิงการพัฒนา (เช่น ด้านคมนาคม พลังงาน อุตสาหกรรม ทรัพยากรน้ำ ผังเมือง เขตพัฒนาพิเศษและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ฯลฯ) ที่ระบุไว้ใน (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. นอกจากนี้ ยังใช้กับการจัดทำแผนด้วย SEA ในรูปแบบต่างๆ เน้นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการบูรณาการของการจัดทำแผน กับผลลัพธ์และข้อเสนอแนะของกระบวนการ SEA ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ทั้งรูปแบบที่ใช้ SEA เชื่อมโยงกับการวางแผนแบบคู่ขนานกัน และรูปแบบที่ใช้ SEA เชื่อมโยงกับการวางแผนเมื่อมีความจำเป็นต่อการตัดสินใจ ซึ่งสามารถอ่านเนื้อหาเพิ่มเติมจากเอกสารแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) (สศช., ๒๕๖๔) ต่อไป

๓. คำถาม: กลุ่มเป้าหมายที่จะใช้งานคู่มือการกำกับฯ นี้ คือใครบ้าง

คำตอบ : กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้คู่มือฯ ประกอบด้วย ๑) ผู้แทน กสย. เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับมอบหมายให้กำกับการจัดทำ SEA ๒) ผู้แทนหน่วยงานเจ้าของแผน ประกอบด้วย คณะกรรมการของหน่วยงานที่จัดทำ SEA (กรณีจัดทำ SEA โดยไม่จัดจ้างที่ปรึกษา) คณะกรรมการจัดทำ (ร่าง) TOR คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างที่ปรึกษา คณะกรรมการกำกับการจัดทำ SEA (ถ้ามี) ที่ปรึกษาที่ได้รับมอบหมายให้จัดทำ SEA ๓) หน่วยงานอื่นๆ ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนหรือให้ความเห็นต่อการจัดทำและกำกับ SEA และ ๔) ภาคส่วนอื่นๆ ที่สนใจ

๔. คำถาม : ผู้ที่มีหน้าที่กำกับ SEA จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ด้าน SEA มาก่อนหรือไม่

คำตอบ : ผู้ที่กำกับ SEA ต้องเป็นบุคคลที่ทราบรายละเอียดการจัดทำ SEA ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะหลักการ ประเด็นสำคัญ เทคนิค วิธีการ ผลผลิต ความเชื่อมโยงของกระบวนการและผลผลิตในแต่ละขั้นตอน รวมถึงทราบแนวทางการนำผลจาก SEA แต่ละขั้นตอน ไปบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผนของหน่วยงาน โดยอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA โดยตรง ผู้ที่เคยจัดทำ SEA ผู้ที่เคยกำกับหรือตรวจรับงานโครงการที่จัดทำ SEA ผู้ที่เคยเข้าร่วมการอบรมเรื่องแนวทางการจัดทำ SEA หรือการกำกับ SEA ตามที่ สศช. จัดขึ้น

๕. คำถาม : การอบรมให้ความรู้เพื่อเตรียมการกำกับการจัดทำ SEA ให้มีคุณภาพ ควรมีแนวทางอย่างไร

คำตอบ : การให้ความรู้ เสริมศักยภาพ แบ่งออกเป็น ๑) การสร้างความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในแนวทาง SEA แต่ละขั้นตอน เพื่อให้ทราบหลักการ ประเด็นสำคัญ เทคนิค วิธีการ ผลผลิตที่สำคัญ ๒) การสร้างความรู้เกี่ยวกับเทคนิคเชิงลึก วิธีการ เครื่องมือ ที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน การคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนต่างๆ และ ๓) การบูรณาการผล SEA แต่ละขั้นตอนและความเชื่อมโยงกับกระบวนการจัดทำแผน และองค์ประกอบของแผน โดยผู้อบรมควรเป็นผู้เชี่ยวชาญด้าน SEA โดยตรง

๖. คำถาม : รูปแบบการกำกับ SEA มีความแตกต่างจากรูปแบบการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) ของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงาน EIA (คชก.) อย่างไร

คำตอบ : การพิจารณารายงาน EIA โดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) เป็นลักษณะการตรวจสอบ “ผลผลิตขั้นสุดท้าย” ของกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งคือ รายงาน EIA ว่ามีความครบถ้วน ถูกต้อง ตามหลักการที่กำหนดในแนวทางการพิจารณารายงาน EIA แต่ละด้านหรือไม่ ส่วนการกำกับ SEA นั้น เป็นการกำกับ “กระบวนการ” ดังนั้นจึงเป็นการตรวจสอบการดำเนินงาน SEA “ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นจนแล้วเสร็จ” ในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ของ SEA มีความถูกต้องตามมาตรฐานทางวิชาการ สอดคล้องกับแนวทาง SEA และได้พิจารณาประเด็นสำคัญ วิธีการ ข้อมูลในการทำ SEA อย่างครบถ้วน ซึ่งได้เสนอไว้ในคู่มือฯ ฉบับนี้

๗. คำถาม : หลักการในการกำกับกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนให้ครอบคลุม มีคุณภาพ มีแนวทางอย่างไร

คำตอบ : การกำกับกระบวนการมีส่วนร่วม มีการพิจารณาเริ่มจากผลการวิเคราะห์และกำหนดผู้มีส่วนได้เสีย การวิเคราะห์บทบาทผู้มีส่วนได้เสีย การจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งส่งผลมาสู่การจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ซึ่งการกำกับจะพิจารณาว่า แผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมมีความครบถ้วน ถูกต้อง ตามผลการวิเคราะห์ข้างต้นหรือไม่ และกระบวนการมีส่วนร่วมที่ผู้จัดทำ SEA มีการดำเนินงานจริงนั้น ได้ใช้เทคนิค วิธีการ รูปแบบการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องกับแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วมที่ได้จัดทำไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังพิจารณา

ว่าได้มีการบันทึก สรุปความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากกระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่างๆ แล้วได้นำมาปรับปรุงการจัดทำ SEA และการจัดทำแผนหรือไม่

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแนวทางการนำผลการค้นพบ รวมถึงผลการจัดทำ SEA ไปบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผน

เนื้อหาในภาคผนวก ข นี้ แสดงแนวทางการนำผลการจัดทำ SEA ในแต่ละขั้นตอน ไปบูรณาการเข้ากับการจัดทำแผน ซึ่งผู้จัดทำแผนด้วย SEA สามารถพิจารณาข้อมูลจาก SEA ที่สามารถบูรณาการเข้ากับการวางแผนในแต่ละขั้นตอน ส่วนผู้กำกับกับการจัดทำแผนด้วย SEA สามารถใช้ตรวจสอบความสอดคล้อง ควบคู่กัน ในการนำผล SEA ไปบูรณาการกับแผน ของหน่วยงานเจ้าของแผน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ สรุปแนวทางการนำผลการค้นพบ รวมถึงผลการจัดทำ SEA ไปบูรณาการเข้าไปสำหรับการจัดทำแผน

ขั้นตอน SEA ที่เกี่ยวข้อง →	ข้อมูลจาก SEA ที่สามารถบูรณาการเข้ากับการวางแผน →	ขั้นตอนการวางแผน
๑. การกำหนดขอบเขต		
๑.๑ การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการจัดทำ SEA	๑) ผลการกำหนดวัตถุประสงค์ SEA ที่สร้างความชัดเจนในประเด็นของการจัดทำแผนด้วย SEA ๒) ผลการกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่ ๓) ผลการกำหนดขอบเขตเชิงเวลา	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผน เพื่อใช้เป็นกรอบ ทิศทางการพัฒนาของแผนที่จะจัดทำด้วย SEA - กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาที่ต้องสอดคล้องกันกับขอบเขตเชิงพื้นที่ของ SEA - กำหนดกรอบเวลาดำเนินการของแผน หรือช่วงเวลาของแผนที่ต้องทบทวนที่ยังเหลืออยู่
๑.๒ การทบทวนและวิเคราะห์แผนที่เกี่ยวข้องและข้อมูลพื้นฐาน	๑) ผลการทบทวนนโยบาย/แผน/ยุทธศาสตร์ ทั้งในระดับสูงกว่า ระดับเดียวกัน รวมถึงระดับพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ๒) ความเชื่อมโยงของแผนที่กำลังจัดทำกับภารกิจของหน่วยงานที่จัดทำแผน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ๓) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสถานการณ์ต่างๆ เช่น ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านสังคม ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ประเด็นรายสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ๔) ผลการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญ ช่องว่างการพัฒนา แรงขับเคลื่อน ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - การทบทวนข้อมูลพื้นฐานและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต - การวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ - การวิเคราะห์ศักยภาพ โอกาสในการพัฒนา - การประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการพัฒนา

ตารางที่ ๑ สรุปแนวทางการนำผลการค้นพบ รวมถึงผลการจัดทำ SEA ไปบูรณาการเข้าไปสำหรับการจัดทำแผน

ขั้นตอน SEA ที่เกี่ยวข้อง →	ข้อมูลจาก SEA ที่สามารถบูรณาการเข้ากับการวางแผน →	ขั้นตอนการวางแผน
๑.๓ การวิเคราะห์ที่ผู้มีส่วนได้เสียและจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	๑) ผลการวิเคราะห์และกำหนดองค์ประกอบของผู้มีส่วนได้เสีย ๒) ผลการจัดทำแผนการสื่อสารและการมีส่วนร่วม	- การกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย วิธีการ ขั้นตอน ระยะเวลา ที่จะใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดการจัดทำแผนด้วย SEA
๑.๔ การวิเคราะห์และกำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัด	๑) ผลการกำหนดวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นสภาพพึงปรารถนาหรือภาพอนาคตที่ต้องการบรรลุหรือไปให้ถึง ๒) ผลการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ๓) ผลการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งระบุวิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุประเด็นยุทธศาสตร์ในแต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ ๔) ผลการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อใช้ประเมินข้อมูลฐานสำหรับบ่งชี้สถานภาพของประเด็นยุทธศาสตร์	- กำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายการพัฒนาของแผน โดยพิจารณาความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ SEA และวิสัยทัศน์ของ SEA และวิสัยทัศน์/เป้าหมายการพัฒนาของแผนต่างกันตามบริบทของแต่ละแผน - กำหนดประเด็นการพัฒนาของแผน จากประเด็นยุทธศาสตร์ของ SEA - กำหนดเป้าประสงค์ของแผน - กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของประเด็นการพัฒนา
๑.๕ การประเมินข้อมูลฐาน	๑) ผลการทบทวนสถานการณ์และข้อมูลตามตัวชี้วัด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สำหรับใช้แสดงการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของตัวชี้วัด ๒) ผลการบ่งชี้ประเด็นสำคัญ และสถานการณ์ของพื้นที่	- กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของประเด็นการพัฒนา
๑.๖ การจัดทำรายงานการกำหนดขอบเขต	รายละเอียดทั้งหมดในรายงานการกำหนดขอบเขต	- นำผลการกำหนดขอบเขต SEA ไปใช้ตรวจสอบความสอดคล้องครบถ้วน ของการทบทวนข้อมูลพื้นฐาน และแผนที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาของแผน
๒. การพัฒนาทางเลือกและการประเมินทางเลือก		
๒.๑ การพัฒนาทางเลือก - ทางเลือกตามสภาพปกติ - ทางเลือกการพัฒนาต่างๆ	๑) ทางเลือกตามสภาพปกติ ซึ่งเป็นสภาพพื้นฐานของสถานการณ์ตามบริบทการพัฒนาเดิม ๒) ผลการพัฒนาทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	- การพัฒนายุทธศาสตร์ทางเลือก

ตารางที่ ๑ สรุปแนวทางการนำผลการค้นพบ รวมถึงผลการจัดทำ SEA ไปบูรณาการเข้าไปสำหรับการจัดทำแผน

ขั้นตอน SEA ที่เกี่ยวข้อง →	ข้อมูลจาก SEA ที่สามารถบูรณาการเข้ากับการวางแผน →	ขั้นตอนการวางแผน
๒.๒ การประเมินทางเลือก - การคาดการณ์และประเมินผลกระทบจากทางเลือก - การเปรียบเทียบทางเลือกเพื่อระบุทางเลือกที่เหมาะสม (Preferred Alternative)	๑) ผลการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ๒) ผลการเปรียบเทียบทางเลือก โดยการนำทางเลือกที่พัฒนาขึ้น และทางเลือกตามสภาพปกติ มาเปรียบเทียบผลประโยชน์เชิงบวก เชิงลบ เพื่อให้ได้ทางเลือกที่เหมาะสม	- การคัดเลือกยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม (Strategic Selection) - การกำหนดแนวทางการพัฒนา และจัดทำแผนงาน โครงการของแผน
๓. การกำหนดมาตรการเพื่อความยั่งยืน	๑) ผลการระบุผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำทางเลือกที่เหมาะสมไปสู่การปฏิบัติ และจำเป็นต้องกำหนดมาตรการ ๒) ผลการกำหนดมาตรการส่งเสริม หลีกเลี่ยง ลดหรือบรรเทา	- การจัดทำแผนงาน โครงการของแผน ที่รองรับทั้งด้านการส่งเสริม หลีกเลี่ยง ลดหรือบรรเทาผลกระทบ - การจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ - การประเมินความเสี่ยงของแผน
๔. การจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล	๑) รายละเอียดแผนการติดตามและประเมินผล SEA ๒) ตัวชี้วัดระดับผลกระทบ เพื่อติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลสำเร็จของการดำเนินงานของกระบวนการ SEA	- ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนการติดตามและประเมินผลของแผน เพื่อวัดผลสำเร็จของการนำแผนที่จัดทำด้วย SEA ไปปฏิบัติ
๕. การจัดทำรายงาน SEA	เอกสารรายงาน SEA เชิงวิชาการ ที่จะนำมาสรุปเพื่อบรรจุไว้ในเอกสารแผน	- นำผลของกระบวนการจัดทำ SEA มาจัดทำคำอธิบายการบูรณาการผลการจัดทำ SEA กับการจัดทำแผน - การจัดทำเอกสารแผน ก่อนการเผยแพร่

